

BUTLLETÍ OFICIAL DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

XV legislatura · sisè període · número 605 · dijous 15 d'octubre de 2026

TAULA DE CONTINGUT

3. Tramitacions en curs

3.01. Projectes i proposicions de llei i altres propostes de norma

3.01.01. Projectes de llei

Projecte de llei de memòria democràtica de Catalunya

200-00005/15

Dictamen de la Comissió de Justícia i Qualitat Democràtica

3

Aquesta publicació és impresa en paper ecològic (definició europea ECF), en compliment del que estableix la Resolució 124/III del Parlament, sobre la utilització del paper reciclat en el Parlament i en els departaments de la Generalitat, adoptada el 30 d'abril de 1990.

Els documents publicats en el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* (BOPC) són una reproducció fidel dels documents originals presentats al Registre General del Parlament.

La numeració del BOPC no està necessàriament vinculada a una sola data.

Imprès al Parlament

ISSN: 0213-7798

DL: B-20.066-1980

www.parlament.cat

3. Tramitacions en curs

3.01. Projectes i proposicions de llei i altres propostes de norma

3.01.01. Projectes de llei

Projecte de llei de memòria democràtica de Catalunya

200-00005/15

DICTAMEN DE LA COMISSIÓ DE JUSTÍCIA I QUALITAT DEMOCRÀTICA

A la presidència del Parlament

La Comissió de Justícia i Qualitat Democràtica, en la sessió tinguda el dia 15 d'octubre de 2026, ha estudiat el text del Projecte de llei de memòria democràtica de Catalunya (tram. 200-00005/15), l'informe de la ponència i les esmenes presentades pels grups parlamentaris.

Finalment, d'acord amb el que disposa l'article 120.6 i 7 del Reglament del Parlament, i recollint les modificacions aprovades per la Comissió, ha acordat d'establir el dictamen següent:

Projecte de llei de memòria democràtica de Catalunya

Exposició de motius

I

L'article 54 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix el principi rector pel qual la Generalitat i els altres poders públics han de vetllar pel coneixement i el manteniment de la memòria històrica de Catalunya com a patrimoni col·lectiu que testimonia la resistència i la lluita pels drets i les llibertats democràtiques, finalitat per a la qual han d'adoptar les iniciatives institucionals necessàries orientades al reconeixement i la rehabilitació de tots els ciutadans que han patit persecució com a conseqüència de la defensa de la democràcia i l'autogovern de Catalunya.

A fi de donar cobertura a les polítiques de reparació de la dignitat de col·lectius que van patir persecució per motius polítics, ideològics, de gènere o d'orientació sexual, la Llei també es fonamenta, entre d'altres, en el deure dels poders públics de Catalunya de promoure activament els valors de la llibertat, la democràcia, el pluralisme, la pau i la justícia (article 4.3 de l'Estatut d'autonomia), en els drets de totes les persones a accedir a la cultura en condicions d'igualtat, a més del deure de respectar i preservar el patrimoni cultural (article 22), i en els drets a la igualtat i a la no-discriminació (articles 15 i 19). Així mateix, la Llei és coherent amb les competències que l'Estatut d'autonomia atribueix a la Generalitat en matèria de sanitat i salut pública (article 161.2 i 3), de serveis socials (article 166.1), d'arxius, museus i biblioteques (article 127.1.c), d'educació (article 131), de recerca (article 158) i d'associacions i fundacions (article 118), i també amb el dret de la Unió Europea, especialment pel que fa a la regulació de la protecció de dades personals.

D'acord amb això, aquesta llei té per objecte crear, consolidar i ampliar els instruments i recursos per a desenvolupar i regular les polítiques públiques de recuperació, preservació i divulgació de la memòria democràtica de Catalunya, retre reconeixement a les persones, els col·lectius i les organitzacions que van patir violència i repressió, localitzar les víctimes de desaparició, retirar els símbols franquistes i erradicar tota forma d'enaltiment del franquisme, a més de satisfer el dret de la ciutadania a conèixer la veritat d'aquests fets, creant un marc jurídic estable, predictable, integrat, clar i cert perquè els poders públics i les administracions públiques puguin aplicar totes les mesures jurídiques, polítiques, tècniques i d'acompanyament a la ciutadania orientades a fer efectius els principis de justícia transicional que estableix l'Organització de les Nacions Unides.

A aquests efectes, aquesta llei comprèn el període que s'inicia amb la proclamació de la Segona República, l'any 1931, i acaba amb la constitució del Govern de la Generalitat sorgit de les eleccions al Parlament de Catalunya celebrades el març del 1980, sense que això obsti perquè, als efectes de contextualització, les polítiques públiques de memòria democràtica puguin abordar períodes immediatament anteriors o posteriors en algunes disposicions específiques de la Llei.

Durant l'època contemporània, Catalunya ha desenvolupat una llarga trajectòria sostinguda de lluites socials, de reivindicació dels drets i les llibertats i de reivindicació i defensa de les institucions pròpies d'autogovern. Als segles XIX i XX, els moviments republicans, les lluites obreres i el catalanisme van contribuir d'una manera decisiva a la configuració a Catalunya de la cultura democràtica i de lluita per les llibertats, per la justícia social i per la recuperació de l'autogovern. La Mancomunitat de Catalunya, la Generalitat republicana i la seva continuïtat a l'exili són els antecedents institucionals immediats de l'autogovern actual, i la Primera i la Segona República marquen els moments culminants de la lluita per un marc democràtic en el conjunt de l'Estat.

En aquest sentit, la proclamació de la Segona República no es pot entendre al marge dels processos socials, culturals i polítics desenvolupats durant el segle XIX –que van comportar des del sorgiment del republicanisme federal, amb especial arrelament a Catalunya, fins a la revolució del 1868 i la proclamació de la Primera República el 1873– i durant les primeres dues dècades del segle XX, amb les reaccions autoritàries de l'Estat davant la creixent organització del moviment obrer i l'emergència del catalanisme polític, reaccions expressades, entre altres circumstàncies, amb l'aprovació de la Llei de jurisdiccions del 1906 després dels Fets del *¡Cu-cut!* –lleï que va conduir a la formació de Solidaritat Catalana, primera expressió unitària de quasi tot l'espectre del catalanisme polític– i marcades pel caciquisme de la Restauració i la dictadura de Primo de Rivera, responsable de la dissolució de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925), primera institució d'autogovern del conjunt de Catalunya des del 1714 i precedent institucional de l'autogovern català. Aquests processos van desembocar finalment en la proclamació de la Segona República l'any 1931, i, a Catalunya, en l'establiment de la Generalitat, després de la proclamació de la República catalana per part de Macià el 14 d'abril i de l'elaboració de l'Estatut de Núria, aprovat en referèndum i remès a les Corts mentre aquest òrgan elaborava la Constitució de la Segona República. L'encaix entre ambdós textos va provocar fortes tensions polítiques i la rebaixa de les aspiracions contingudes en el text remès.

Durant aquesta segona experiència republicana es van projectar els anhels de modernització i democratització de molts sectors de la societat i de transformació social i agrària d'amplis sectors populars. Aquest impuls alhora modernitzador i transformador es va articular per mitjà de reformes estructurals profundes: la reforma agrària; la laïcització de l'Estat; l'extensió de l'educació pública; l'establiment de la negociació col·lectiva, amb els jurats mixtos i l'aprovació de la Llei de contractes de treball, o el reconeixement de drets civils d'avantguarda per l'època, com el sufragi femení o el divorci.

En l'àmbit territorial, la Constitució del 1931 va reconèixer el dret a l'autonomia política dins el model d'«estat integral». En el cas de Catalunya, l'Estatut del 1932, aprovat per les Corts el 9 de setembre, i l'establiment de la Generalitat van significar l'intent de donar resposta a la qüestió nacional catalana dins una estructura d'estat descentralitzada. Catalunya va ésser l'únic territori que va poder exercir l'autogovern en temps de pau, ja que l'Estatut basc no es va aprovar fins l'octubre del 1936, ja en plena guerra, i el gallec, plebiscitat el juny del 1936, no va arribar a entrar en vigor.

A Catalunya, el període republicà va comportar l'assoliment de l'autogovern i una immensa obra de govern, amb una gran pulsio modernitzadora liderada per la

Generalitat, restablerta el 16 d'abril de 1931, els presidents Macià i Companys i el Parlament de Catalunya sorgit de les eleccions del 20 de novembre de 1932. Són fruit d'aquesta etapa, entre d'altres, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Llei municipal de Catalunya, la Llei sobre la capacitat jurídica de la dona i dels cònjuges, la Llei de contractes de conreu, que tenia per objecte donar resposta al conflicte rabassaire, la divisió territorial de Catalunya en comarques i vegueries, el Consell de l'Escola Nova Unificada, el Decret de reforma eugènica de l'avortament, pioner a Europa, i una política lingüística i cultural que va fer del català llengua cooficial de les institucions i la llengua de l'escola pública.

Després del bienni de govern conservador a Espanya i de l'entrada de la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes al Govern, detonant dels Fets d'Octubre del 1934 –amb la subsegüent suspensió de l'Estatut, anul·lada l'any 1936 pel Tribunal de Garanties Constitucionals, i la condemna i l'empresonament del Govern de la Generalitat–, es va produir la victòria a Catalunya del Front d'Esquerres de Catalunya i del Front Popular al conjunt d'Espanya. El Govern del Front Popular, elegit el febrer del 1936, va reprendre les polítiques de reforma i modernització impulsades durant els primers anys de la Segona República, polítiques que es van desenvolupar en un context de creixent resistència per part de sectors conservadors i reaccionaris i del feixisme.

El cop d'estat del 18 de juliol de 1936 que va protagonitzar una part de l'exèrcit espanyol amb el suport dels poders econòmics i dels sectors socials i polítics més reaccionaris de la societat de l'època no va reeixir plenament. A Catalunya, l'alçament militar es va produir el 19 de juliol de 1936, però la resposta popular i de les forces d'ordre públic lleials al Govern de la Generalitat el van fer fracassar en poques hores. La confrontació entre les forces sollevades i les lleials a la legalitat republicana va transformar-se ràpidament en una guerra, que va ésser una avantsala de la Segona Guerra Mundial i un conflicte en què els alçats en armes contra la República van comptar amb el suport de l'Alemanya nacionalsocialista i de la Itàlia feixista, suport que es va concretar en l'enviament de tropes i armament, en una assistència logística i estratègica, factors que van resultar determinants per a la victòria dels colpistes, i en bombardeigs massius sobre la població civil, que van convertir diverses poblacions catalanes en escenaris d'alguns dels primers atacs aeris sistemàtics contra la rereguarda civil europea. D'altra banda, la República va rebre ajuda militar de la Unió Soviètica i, en menor mesura, de Mèxic.

Durant la guerra, per a fer front a la situació revolucionària i a les necessitats bèl·liques, la Generalitat va assumir funcions que excedien les establertes per l'Estatut, però les tensions amb el Govern de la República es van accentuar després dels Fets de Maig del 1937, amb la suspensió temporal de les funcions d'ordre públic, i amb el trasllat del Govern de Juan Negrín a Barcelona el novembre del 1937. Paral·lelament, el règim franquista va derogar l'Estatut per mitjà de la Llei de 5 d'abril de 1938, quan les seves tropes entraven a Catalunya. L'ocupació del país, completada el febrer del 1939, va provocar la retirada. Prop de mig milió de persones van travessar la frontera, i moltes van ésser internades en camps de la Catalunya del Nord, com els d'Argelers, Sant Cebrià de Rosselló o el Barcarès.

En el context bèl·lic, ja es va produir una intensa activitat repressiva per part de les noves autoritats franquistes en els territoris que anaven controlant, amb un caràcter cada vegada més metòdic i sistemàtic, incloent-hi l'execució sumària de milers de persones. A la rereguarda republicana es van produir també nombroses execucions, en la majoria de casos en mans d'elements incontrolats. La Generalitat republicana va restablir progressivament l'ordre després dels primers mesos de la guerra, va crear tribunals populars per a sotmetre la repressió a procediments judicials, va facilitar la sortida de milers de persones amenaçades i va investigar aquests crims. Durant els Fets de Maig del 1937 es van produir noves execucions a la rereguarda republicana.

El final de la guerra, l'any 1939, va comportar la instauració d'una dictadura que va durar gairebé quaranta anys. Aquest sistema polític, que a l'inici es va circumscriure en el corrent feixista de l'Europa de la dècada dels anys trenta, va comportar, entre altres situacions, violacions sistemàtiques dels drets individuals i col·lectius, la negació violenta de la pluralitat social, cultural i lingüística i la construcció d'un model d'organització de la societat autoritari, tradicionalista i heteropatriarcal. A Catalunya, la dictadura franquista va significar també la supressió de les institucions de la Generalitat, la liquidació o la desnaturalització de les institucions culturals, científiques i educatives creades durant les dècades anteriors, com l'Institut d'Estudis Catalans o la Universitat Autònoma de Barcelona, i la voluntat d'anihilar la llengua i la cultura catalanes i la llengua occitana, pròpia d'Aran.

El president Lluís Companys, detingut per la Gestapo a França i lliurat a les autoritats franquistes, va ésser afusellat al castell de Montjuïc el 15 d'octubre de 1940. El succeïren en la presidència Josep Irla (1940-1954) i Josep Tarradellas (1954-1980), que va presidir, després del seu retorn de l'exili, la Generalitat que s'havia restablert provisionalment l'any 1977.

La dictadura es va caracteritzar per una repressió intensa, sistemàtica i premeditada, que es va materialitzar, entre altres conseqüències, en execucions extrajudicials o derivades de resolucions judicials il·legals, sistemàtiques també durant el conflicte bèl·lic, com a herència de l'experiència de l'exèrcit colonial a l'Àfrica i de l'ús repressiu d'aquesta pràctica a la península l'octubre del 1934; en un exili de llarga durada que va afectar desenes de milers de persones; en una enorme quantitat d'empresonaments i internaments en camps de concentració; en condemnes per a les persones desafectes al règim a diversos tipus de treballs forçats; en desterraments forçats; en depuracions professionals; en la pràctica sistemàtica de la tortura; en la sostracció i desaparició forçada de menors, i en sancions i multes. A Catalunya, milers de persones van ésser afusellades, després de consells de guerra sumaríssims, al Camp de la Bota i en altres indrets i enterrades en fosses com el Fossar de la Pedrera de Montjuïc, i la Presó Model, les presons de dones de les Corts i la Trinitat Vella, la prefectura de policia de la Via Laietana o els centres del Patronato de Protección a la Mujer van esdevenir espais emblemàtics de la repressió.

La repressió franquista va tenir també una important dimensió econòmica i patrimonial. Per mitjà de mecanismes de confiscació i espoli, el règim va privar de béns, recursos i patrimoni persones físiques i jurídiques considerades desafectes, incloent-hi institucions públiques, partits polítics, sindicats, cooperatives, associacions i altres entitats socials. Molt sovint, la repressió va comportar la dissolució d'aquestes organitzacions o que en prenguessin el control elements afectes a la dictadura. A Catalunya, l'espoli va afectar també la documentació de la Generalitat, d'ajuntaments, d'entitats i de milers de particulars, traslladada a Salamanca, on va ésser utilitzada com a instrument repressiu i retinguda durant dècades.

Així mateix, durant els anys de la Segona Guerra Mundial es van produir episodis de col·laboració directa o indirecta amb les autoritats nacionalsocialistes alemanyes i les autoritats franceses del règim de Vichy que van comportar detencions, extradicions, treballs forçats i la deportació de refugiats republicans i jueus a camps de concentració i extermini nazis. A més, en el context de la Segona Guerra Mundial, la dictadura va promoure l'enviament de tropes espanyoles per a combatre contra la Unió Soviètica, alguns romanents de les quals van integrar-se a les Waffen-SS quan es va ordenar la retirada de la División Azul, el 1943, i de la Legión Azul, el 1944.

Fins a la transició a la democràcia hi va haver, a més, una repressió específica per raó de gènere, d'orientació sexual i d'identitat i expressió de gènere, i també contra el poble gitano i les minories ètniques i religioses. Alhora, la dictadura va imposar la por, el silenci i la submissió en àmplies capes de la població amb l'ús eficaç d'instruments com un sistema educatiu ideologitzat i molt deficient peda-

gògicament. A més, durant la dictadura es va elaborar i desplegar un relat oficial sostingut en discursos, en monuments, en commemoracions del conflicte bèl·lic, que es presentava com una croada, i de la victòria en aquest conflicte i en homenatges als anomenats «caídos per Dios y por España».

Malgrat aquesta dura repressió, moltes persones, molts col·lectius i moltes organitzacions van maldar per recuperar les llibertats arrabassades, sacrificant llur lloc de treball, llur integritat física, llur llibertat o llur vida.

A partir dels anys cinquanta van adquirir molta importància fenòmens socials com la immigració, el catalanisme popular i els moviments sociopolítics de lluita per la democràcia, fenòmens en què els moviments obrer, veïnal i estudiantil, el cristianisme progressista i el feminisme van jugar un paper central. A més de lluitar per la democràcia, per les llibertats polítiques bàsiques i per la justícia social, aquests moviments van fer avançar les reivindicacions a favor de la llengua, la cultura i les institucions d'autogovern catalanes. Van ésser nombrosos els treballadors acomiadats o represaliats per llur activitat sociopolítica o sindical i, en no pocs casos, jutjats pel Tribunal de Orden Público. En concret, la militància sociopolítica sindical va ésser la primera represaliada per la dictadura en la seva fase final.

A partir dels anys seixanta, el relat de la croada i de la victòria, sense desaparèixer, va coexistir amb un de nou que intentava basar la legitimitat de la dictadura en la «pau franquista», commemorada especialment el 1964 amb la campanya «25 años de paz». En aquest marc es va intentar imposar el relat de la guerra com un conflicte entre germans, desdibuixant el període republicà i el cop d'estat que fou l'origen de la guerra i condemnant a l'oblit les víctimes del bàndol republicà i les persones represaliades per llur oposició a la dictadura.

La dictadura va exercir igualment el seu poder sobre els territoris colonials administrats per l'Estat: la Guinea i el Sàhara espanyols. En aquests territoris, el règim va desplegar formes específiques de dominació política, econòmica, social i cultural basades en la negació dels drets polítics de les poblacions sotmeses, l'explotació dels recursos i la imposició dels principis ideològics del nacionalcatolicisme. La repressió, la discriminació i les pràctiques de subordinació inherents al règim colonial formen part també del llegat històric de la dictadura i de les vulneracions dels drets humans produïdes durant aquest període. Catalunya va mantenir vincles històrics, econòmics, comercials, culturals i humans amb aquests territoris. En el cas de la Guinea espanyola, nombroses iniciatives empresarials i comercials van estar estretament connectades amb Catalunya, i en el cas del Sàhara espanyol milers de joves catalans hi van ésser destinats durant el servei militar obligatori en els darrers anys de la dictadura.

Ni la repressió ni l'oposició activa al franquisme poden fer oblidar que la dictadura comptava amb una base de suport social i amb la passivitat d'àmples capes de la societat. La transició al sistema democràtic es va produir en un context d'impunitat, ja que no es van posar en marxa mecanismes de justícia transicional. Aquest procés va partir del marc legal franquista i va restar condicionat per la greu crisi econòmica, per importants episodis de violència i per una reforma insuficient de les institucions estatals. D'una banda, en una atmosfera capitalitzada per la por, la violència i la inestabilitat, va prosseguir el control de les institucions per part de quadres dirigents afins a la dictadura, i, de l'altra, van adquirir protagonisme les mobilitzacions, les protestes i les reivindicacions de drets i llibertats des del carrer i des de les formacions polítiques, sindicals, veïnals i socials de l'oposició, tant a l'interior com a l'exili.

Aquesta dualitat va tenir com a conseqüència l'absència d'un relat institucional sobre el passat basat en els valors democràtics i la pervivència dels relats sobre el passat elaborats i difosos durant la dictadura. Així, alguns dels trets de la transició a la democràcia van ésser l'oblit del passat recent; l'absència d'una condemna explícita de la dictadura franquista, dels crims que va cometre i de les persones i institucions que en

van ésser autors, i un dèficit de memòria de la tradició democràtica i de reconeixement i reparació de les persones que van lluitar per mantenir viva aquesta memòria. Aquesta manca de reconeixement es va projectar també durant els primers anys de la democràcia, durant els quals van ésser escasses les iniciatives institucionals destinades a recordar les víctimes de la guerra i de la dictadura, tot i l'afany de moltes persones, molts col·lectius i moltes organitzacions en aquest sentit.

El 7 de novembre de 1971 es va constituir l'Assemblea de Catalunya, que va esdevenir una experiència unitària sense parió en l'oposició antifranquista i que aplegava partits, sindicats, entitats i persones a títol individual a l'entorn d'un programa de quatre punts: la consecució de l'amnistia general per als presos i exiliats polítics de la dictadura; l'establiment de les llibertats democràtiques fonamentals (drets de reunió, d'associació, inclosa la sindical, de manifestació i de vaga); el restabliment provisional de l'Estatut del 1932 i de les institucions d'autogovern, i la coordinació d'acció amb les organitzacions democràtiques dels altres pobles de l'Estat espanyol per a lluitar conjuntament contra la dictadura. Aquest programa va donar lloc al cèlebre lema «Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia», sota el qual es van desenvolupar les grans manifestacions del febrer del 1976 a Barcelona i la Diada Nacional a Sant Boi de Llobregat l'Onze de Setembre de 1976.

Aquesta pressió democràtica, expressada d'una manera massiva en la Diada de l'Onze de Setembre del 1977, i la majoria obtinguda per les forces favorables a l'autogovern en les eleccions del 15 de juny de 1977, que va donar pas a l'Assemblea de Parlamentaris, van aconseguir el restabliment provisional de la Generalitat per mitjà del Reial decret llei 41/1977, de 29 de setembre de 1977, i el retorn del president Tarradellas, el 23 d'octubre d'aquell mateix any. La Generalitat va ésser així l'única institució republicana restablerta abans de l'aprovació de la Constitució del 1978, fet que en reconeixia la legitimitat històrica. L'Estatut aprovat en referèndum el 25 d'octubre de 1979 i les eleccions al Parlament de Catalunya del 20 de març de 1980 van culminar aquest procés de recuperació institucional.

II

En l'àmbit internacional, de finals dels anys noranta ençà s'han produït canvis significatius en la vessant dels drets humans i les polítiques de memòria democràtica enfocades a condemnar les violències polítiques i els sistemes autoritaris i totalitaris. Així mateix, s'han posat en relleu aspectes com la pau i la consolidació i millora de la qualitat democràtica. En aquest sentit, cal destacar l'adopció per part de l'Organització de les Nacions Unides del Conjunt de principis actualitzat per a la protecció i la promoció dels drets humans mitjançant la lluita contra la impunitat, en què s'estableixen com a obligacions dels estats garantir els drets a la veritat, a la justícia i a la reparació i adoptar garanties de no-repetició. També cal tenir en compte els Principis i directrius bàsics sobre el dret de les víctimes de violacions manifestes de les normes internacionals de drets humans i de violacions greus del dret internacional humanitari a interposar recursos i obtenir reparacions –Resolució 60/147, de 16 de desembre de 2005, de l'Assemblea General de les Nacions Unides.

Aquest context internacional ha tingut un impacte significatiu en l'àmbit català i estatal. En aquest sentit, i sempre dins de l'Organització de les Nacions Unides, cal fer referència, d'una banda, a les observacions finals del Comitè de Drets Humans, el Comitè contra la Tortura i el Comitè contra la Desaparició Forçada als informes periòdics presentats per Espanya, i, de l'altra, als informes relatius a les visites a Espanya del Grup de Treball sobre Desaparicions Forçades o Involuntàries i als del relator especial sobre la promoció de la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no-repetició, com ara l'informe del relator especial de 22 de juliol de 2014, A/HRC/27/56/Add.1.

Malgrat aquest marc favorable, persisteixen importants dèficits en l'àmbit de la investigació judicial de les greus vulneracions de drets humans comeses durant la guerra i la dictadura. Les demandes de veritat, justícia i reparació formulades per les víctimes i llurs famílies han topat sovint amb la negativa dels òrgans jurisdiccionals a investigar els fets i amb interpretacions basades en l'amnistia, la prescripció o la irretroactivitat penal, que han estat objecte d'observacions i recomanacions per part de diverses instàncies internacionals de protecció dels drets humans. Aquesta situació ha contribuït a la persistència d'espais d'impunitat incompatibles amb les expectatives de moltes víctimes i amb els estàndards internacionals en matèria de drets humans.

En el marc de la Unió Europea, el Parlament Europeu ha considerat necessari recordar les atrocitats comeses al continent al segle XX; en la Resolució de 2 d'abril de 2009 feia referència a la consciència europea contra el totalitarisme, i en la de 25 d'octubre de 2018 advocava per una cultura comuna de la memòria que rebutgi els crims feixistes del passat. Encara en l'àmbit europeu, cal esmentar que l'informe del comissari de drets humans del Consell d'Europa de 29 de novembre de 2016 constata que els delictes de lesa humanitat no poden prescriure ni ésser objecte d'amnistia. Amb relació a aquest context europeu, la dimensió transfronterera de la memòria catalana, vinculada a l'exili i a la Catalunya del Nord, fa necessària també la cooperació amb institucions franceses i europees.

La memòria de les lluites per la llibertat i per l'autogovern i de la resistència davant l'opressió és un patrimoni col·lectiu del poble de Catalunya que pertany a tota la ciutadania, tal com reconeix l'article 54 de l'Estatut d'autonomia. Com han acreditat reiteradament les ciències socials, l'exercici de recordar no es limita a una esfera estrictament individual o privada. Ben al contrari, el record personal i la memòria se sostenen sobre marcs socials compartits que permeten a la societat interpretar el seu passat i projectar-se cap al futur. Negar la dimensió col·lectiva de la memòria equival a desposseir la comunitat dels seus referents ètics i històrics.

Les polítiques públiques de memòria democràtica no pretenen imposar un relat únic, sinó garantir el dret efectiu a la veritat i la dignificació de les víctimes. En aquest sentit, la recerca acadèmica i la jurisprudència internacional en matèria de drets humans coincideixen en el fet que el silenci institucional davant les injustícies del passat debilita els fonaments de l'estat de dret. Per tant, és obligació dels poders públics intervenir d'una manera proactiva per a evitar l'oblit i fomentar una cultura política basada en el rebuig radical de qualsevol forma de totalitarisme.

Aquesta acció legislativa s'erigeix com una eina de pedagogia civil. Amb el reconeixement de la memòria democràtica com un bé públic es reforça la cohesió social i s'aprofundeix la qualitat de la nostra democràcia, ja que la reparació jurídica, la recerca històrica i la divulgació del patrimoni memorial són, en darrera instància, garanties de no-repetició que asseguruen la pervivència dels valors democràtics per a les generacions futures.

III

L'apartat 1 de l'article 54 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya disposa que «la Generalitat i els altres poders públics han de vetllar pel coneixement i el manteniment de la memòria històrica de Catalunya com a patrimoni col·lectiu que testimonia la resistència i la lluita pels drets i les llibertats democràtiques. Amb aquesta finalitat, han d'adoptar les iniciatives institucionals necessàries per al reconeixement i la rehabilitació de tots els ciutadans que han patit persecució com a conseqüència de la defensa de la democràcia i l'autogovern de Catalunya».

L'apartat 2 del mateix precepte estableix que «la Generalitat ha de vetllar perquè la memòria històrica es converteixi en símbol permanent de la tolerància, de la dignitat dels valors democràtics, del rebuig dels totalitarismes i del reconeixement de

totes les persones que han patit persecució a causa de llurs opcions personals, ideològiques o de consciència».

El pas del terme *memòria històrica*, tal com és esmentat a l'Estatut d'autonomia, al terme *memòria democràtica*, tal com es recull en aquesta llei, respon a la voluntat dels poders públics d'evolucionar d'una política centrada essencialment en la recuperació i difusió del passat cap a un veritable sistema de garanties fonamentat en els drets humans. Així, mentre la memòria històrica s'ha orientat primordialment a la preservació documental i al reconeixement patrimonial d'uns fets, tal com recull el mandat estatutari de conservar-la com a patrimoni col·lectiu, la memòria democràtica incorpora explícitament els principis de veritat, justícia, reparació i garantia de no-repetició, propis del dret internacional, amb l'objectiu de restablir la dignitat de les víctimes i consolidar una convivència basada en els valors democràtics recollits tant en la Constitució espanyola com en l'Estatut d'autonomia.

En aquest sentit, el canvi terminològic expressa una ampliació subjectiva i material del camp d'actuació pública. La memòria democràtica no es limita a la recuperació del passat, sinó que integra polítiques actives de reparació, la identificació de desapareguts, l'eliminació dels símbols franquistes i el reconeixement de realitats històricament invisibilitzades, com les de les dones, les persones LGBTI o les minories, configurant un sistema integral de polítiques públiques. Aquesta evolució respon també a la necessitat de superar visions parcials o estrictament historiogràfiques per a incorporar dimensions educatives, jurídiques i socials que garanteixin la transmissió crítica del passat i la no-repetició de les vulneracions de drets.

Finalment, la substitució terminològica es justifica per la funció teleològica que la memòria assumeix en un estat social i democràtic de dret. La memòria democràtica es concep com una política pública orientada no només al record, sinó a la cohesió intergeneracional i al reforç de la cultura democràtica, evitant la divisió i promovent la solidaritat cívica. En conseqüència, el nou paradigma pretén dotar l'acció institucional d'un caràcter normatiu i transformador en què la memòria esdevé un instrument de garantia dels drets fonamentals i de consolidació d'una ciutadania plenament conscient del passat i compromesa amb els valors democràtics.

IV

Catalunya va ésser pionera en la legislació en matèria de polítiques públiques de memòria democràtica amb l'aprovació de la Llei 13/2007, de 31 d'octubre, del Memorial Democràtic. Els estatuts d'aquesta entitat van ésser aprovats pel Decret 145/2008, de 15 de juliol. La regulació en aquest àmbit es va ampliar amb la Llei 10/2009, de 30 de juny, sobre la localització i la identificació de les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la dictadura franquista, i la dignificació de les fosses comunes; el Decret 111/2010, de 31 d'agost, pel qual es desenvolupa reglamentàriament la Llei 10/2009; l'Ordre IRP/91/2010, de 18 de febrer, pel qual es crea la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya, i, finalment, la Llei 11/2017, de 4 de juliol, de reparació jurídica de les víctimes del franquisme. Cal també fer esment de la Llei 16/2020, de 22 de desembre, de la desaparició forçada de menors a Catalunya, que té per objecte fer efectius els drets de les víctimes d'aquest fenomen, que es va iniciar durant la guerra, es va intensificar durant la dictadura com a instrument de repressió política i va tenir continuïtat més enllà de la Transició.

Així mateix, el Govern va ampliar la cobertura de les indemnitzacions regulades en la disposició addicional divuitena de les lleis de pressupostos generals de l'Estat per al 1990 i el 1992 per a les persones que havien estat privades de llibertat a conseqüència dels supòsits que estableix la Llei de l'Estat 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia, per mitjà del Decret 288/2000, de 31 d'agost, pel qual s'estableixen els requisits per a regular les indemnitzacions de les persones incloses en els

supòsits previstos a la Llei 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia, i excloses dels beneficis de la disposició addicional divuitena dels pressupostos generals de l'Estat per als períodes 1990 i 1992, i per mitjà del Decret 330/2002, de 3 de desembre, pel qual es regulen les compensacions econòmiques de les persones menors de 65 anys el 31 de desembre de 2000 que van patir privació de llibertat i que es troben incloses en els supòsits previstos a la Llei 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia, pel que fa a les persones que se'n poden beneficiar i als requisits temporals de privació de llibertat.

En l'àmbit organitzatiu, cal fer esment del Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre i el Consorci del Museu Memorial de l'Exili, creats com a consorcis adscrits a l'Administració de la Generalitat el 2002 i el 2008 respectivament.

Pel que fa al context estatal, cal fer referència a la Llei 21/2005, de 17 de novembre, de restitució a la Generalitat de Catalunya dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil i custodiats a l'Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola i de creació del Centre Documental de la Memòria Històrica. Com a desplegament d'aquesta llei, el Govern de la Generalitat va aprovar el Decret 183/2008, de 9 de setembre, del procediment per a la restitució a les persones físiques o jurídiques de caràcter privat dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil.

Cal esmentar també la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures a favor dels qui van patir persecució i violència durant la Guerra Civil i la dictadura, la primera llei de memòria democràtica en l'àmbit estatal.

La Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de memòria democràtica, més recent i completa, declara nul·les les condemnes i sancions dictades per motius polítics, ideològics o de creença durant la dictadura franquista i il·legals els tribunals que les van dictar. Així mateix, crea i regula la Fiscalia de Drets Humans i Memòria Democràtica i els expedients de jurisdicció voluntària relatius a declaracions judicials sobre fets passats.

Malgrat els avenços produïts durant les darreres dècades en matèria de reconeixement, restitució documental, reparació jurídica i recuperació de la memòria democràtica, encara hi ha àmbits en què la reparació ha estat incompleta o insuficient. Aquestes realitats evidencien la necessitat de continuar aprofundint les polítiques públiques de memòria democràtica per a garantir plenament els drets a la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no-repetició.

Les mesures que estableixen les normes esmentades han permès un impuls públic significatiu de la memòria democràtica fonamentat en el reconeixement de la pluralitat de memòries i de la dignitat de les víctimes de la guerra, incloses les víctimes de les violències revolucionàries a la rereguarda republicana i de la violència política al territori controlat pels alçats en armes, i de les víctimes de la dictadura fins a la constitució del primer govern escollit democràticament a Catalunya d'ençà de la fi de la guerra.

La tasca de recuperació i reconeixement s'ha d'entendre com la commemoració de la lluita per les llibertats, però també com una oportunitat per a investigar la història col·lectiva del període del 1931 al 1980 i, finalment, com una via per a difondre a les generacions presents i futures el respecte dels drets humans i el coneixement dels fonaments del sistema de llibertats de què ha de gaudir una societat democràtica. Aquestes mesures, però, no han estat suficients per a resoldre qüestions tan rellevants com la persistència de fosses comunes i de símbols franquistes a l'espai públic o per a reconèixer el dolor i els danys causats a les víctimes de les accions repressives de la dictadura per raons polítiques, ideològiques, religioses, ètniques, d'orientació sexual i de gènere i a les persones particularment perjudicades per la gestió de determinades polítiques per part de l'Administració franquista.

Així mateix, malgrat el temps transcorregut des de la recuperació de les institucions democràtiques, persisteixen en determinats sectors socials interpretacions del

franquisme que l'enalteixen, el reivindiquen o tendeixen a relativitzar-ne el caràcter dictatorial i les vulneracions dels drets humans. Aquesta circumstància posa de manifest la necessitat de continuar impulsant polítiques públiques de memòria democràtica orientades a preservar el coneixement dels fets històrics i a reconèixer la contribució de les persones, els col·lectius i les organitzacions que van lluitar per la recuperació de les llibertats, els drets democràtics i les institucions representatives.

Atesos els anys transcorreguts des que es va aprovar la Llei 13/2007 i la dispersió actual de les disposicions en matèria de memòria democràtica en diverses lleis, és necessari refondre, actualitzar i completar la legislació vigent a Catalunya en aquesta matèria en una nova llei integral per a continuar i aprofundir les actuacions dutes a terme per les administracions públiques de Catalunya en aquest àmbit.

V

La Llei de memòria democràtica de Catalunya s'estructura en deu títols, els quals inclouen 86 articles, 23 disposicions addicionals, 1 de transitòria, 1 de derogatòria i 6 de finals.

El títol I estableix l'objecte i l'àmbit d'aplicació de la Llei i determina que, als seus efectes, l'àmbit temporal de la memòria democràtica comprèn el període històric que s'inicia amb la Segona República i finalitza amb el primer govern elegit democràticament a Catalunya d'ençà de la fi de la guerra, sens perjudici que, per mitjà de les actuacions de divulgació i commemoració de la memòria democràtica, s'hi incloguin tradicions democràtiques anteriors i posteriors. En coherència amb això, la disposició addicional dissetena estableix que el departament de la Generalitat competent en matèria de memòria democràtica pot impulsar la recerca històrica i la divulgació de règims opressius d'altres períodes històrics i àmbits territorials, de com aquests han influït en l'aparició de règims totalitaris i de llur repercussió a Catalunya. Aquest títol I conté també les definicions dels termes emprats a l'articulat de la Llei, i, finalment, estableix els principis rectors en què es fonamenta la norma, que entronquen amb els principis de justícia transicional de veritat, justícia, reparació i garanties de no-repetició i que alhora constitueixen els seus eixos vertebradors, a cadascun dels quals es dediquen els quatre títols següents.

Així, el títol II, relatiu al dret a la veritat, estableix que el Govern, juntament amb el Memorial Democràtic, ha d'investigar els fets que són objecte de la Llei per a contribuir al coneixement de les circumstàncies en què es van produir violacions dels drets humans i infraccions del dret internacional humanitari, i en cas de desaparició què va ocórrer a les víctimes. Així mateix, aquest títol estableix que la ciutadania té dret a conèixer els esdeveniments del passat relacionats amb les vulneracions dels drets humans, els motius pels quals es van perpetrar i les circumstàncies en què es van produir. Finalment, el títol disposa la creació de la Comissió Tècnica de Memòria Democràtica, amb la finalitat de contribuir a l'esclariment de les violacions dels drets humans perpetrades durant la guerra i la dictadura.

El coneixement d'un poble sobre la seva història forma part del seu patrimoni i cal preservar-lo. Per aquest motiu, aquesta llei conté preceptes que tenen per objecte conservar els documents per a la recuperació de la memòria democràtica i facilitar-hi l'accés, ja que tenen un paper fonamental a l'hora de preservar de l'oblit la memòria col·lectiva i, en particular, d'evitar que apareguin tesis negacionistes de les violacions manifestes dels drets humans perpetrades durant el període que és objecte de la Llei.

El títol III tracta del dret a la justícia, i regula la col·laboració de l'Administració de la Generalitat perquè s'apliquin el dret intern i el dret internacional a les violacions dels drets humans, facilitant a l'Administració de justícia la informació de què disposi, assistint les persones interessades en l'exercici de llurs drets, denunciant l'existència d'indisidències de comissió d'il·lícits penals i iniciant processos judicials

i personant-s'hi. D'altra banda, aquest títol recull el que estableix la Llei 11/2017, de 4 de juliol, de reparació jurídica de les víctimes del franquisme, que declara il·legals els tribunals de l'Auditoria de Guerra de l'Exèrcit d'Ocupació, anomenada posteriorment Auditoria de la IV Regió Militar, que van actuar a Catalunya des de l'abril del 1938 fins al desembre de 1978, ja que són contraris a la llei i vulneren les exigències més elementals del dret a un judici just, amb la consegüent nul·litat de ple dret de totes les sentències i resolucions dictades en les causes instruïdes per aquests òrgans i els consells de guerra per raons polítiques. Posteriorment, la Llei de l'Estat 20/2022 va declarar nul·les les condemnes i sancions dictades per motius polítics, ideològics o de creença per qualsevol tribunal o òrgan penal o administratiu durant la dictadura contra els qui van defensar la legalitat institucional anterior, van pretendre restablir un règim democràtic a Espanya o van intentar viure de conformitat amb opcions emparades per drets i llibertats reconeguts avui per la Constitució. També es declaren nuls de ple dret tots els processos depuradors i sancionadors instruïts per administracions públiques, corporacions de dret públic o entitats privades durant la guerra i la dictadura contra els qui es van mantenir lleials a la República o es van oposar, d'una manera o altra, a la dictadura.

Finalment, el títol III també disposa l'obligació de posar en coneixement de les autoritats policials i judicials els indicis d'il·lícits penals relacionats amb l'objecte de la Llei i la possibilitat que el Govern emprengui accions processals, amb l'avaluació prèvia dels fets i de la viabilitat jurídica del cas.

El títol IV fa referència al dret a la reparació de les víctimes i conté disposicions relatives a la condició de víctima i de persona represaliada. És necessari que totes les persones, tant físiques com jurídiques, tots els col·lectius i totes les organitzacions que van ésser víctimes de la guerra i de la dictadura, i les famílies de les persones afectades i les generacions futures, se sentin reconegudes i rehabilitades d'una manera justa a fi d'assegurar la convivència del present i del futur.

Les mesures de reconeixement i reparació de les víctimes s'han de tenir en compte no només en l'aspecte passiu, com a persones que van ésser objecte de repressió i d'altres violacions dels drets humans, sinó també en l'aspecte actiu, com a protagonistes d'una llarga lluita per la democràcia i les llibertats.

Aquest títol es divideix en dos capítols. El capítol I està dedicat a la reparació i el reconeixement de les víctimes. A aquest efecte, defineix el concepte de víctima i de persona represaliada, que s'amplia i sistematitza als efectes d'aquesta llei, crea un cens de víctimes i encomana al Govern que promogui mesures de reconeixement i homenatge a aquestes persones.

D'altra banda, el títol declara el 5 de febrer Dia Nacional de l'Exili i la Deportació, en commemoració de la data, el 1939, que els presidents de la Generalitat, Lluís Companys, del Govern Basc, José Antonio de Aguirre, de la República espanyola, Manuel Azaña, i de les Corts Generals, Diego Martínez Barrio, i centenars de civils i militars van travessar la frontera pel coll de Lli per a exiliar-se a França, i també declara el 15 d'octubre Dia Nacional en Memòria de les Víctimes de la Guerra Civil i la Dictadura Franquista, en commemoració de la data, el 1940, que el president Companys va ésser afusellat al castell de Montjuïc, a Barcelona. Així mateix, el capítol disposa que el Govern ha d'impulsar actes de commemoració de la memòria democràtica cada 14 d'abril, data de proclamació, el 1931, de la República catalana, i cada 7 de novembre, data de constitució, el 1971, de l'Assemblea de Catalunya, i que, en col·laboració amb el Memorial Democràtic, ha d'impulsar actes en memòria de les víctimes del Patronato de Protección a la Mujer i del Patronato de Indígenas. Encara amb relació als dies de reconeixement i homenatge, el capítol I estableix l'obligació per al Govern de col·laborar en la commemoració de dates establertes a escala internacional, europea i estatal, impulsant actes cada 27 de gener en memòria de les víctimes de l'Holocaust, cada 5 de maig en memòria dels deportats als camps de concentració nacionalsocialistes, cada 8 de maig en

memòria de les víctimes de la Segona Guerra Mundial, cada 2 d'agost en memòria de les víctimes de l'holocaust del poble gitano i cada 30 d'agost en memòria de les víctimes de desaparició.

Finalment, aquest capítol estableix mesures de reparació específiques per a les persones que van ésser víctimes de privació de llibertat per actes d'intencionalitat política, de menyscabament injust de llur patrimoni, de treballs forçats i de sostracció de menors.

El capítol II regula el procediment per a cercar, localitzar, recuperar i identificar les persones desaparegudes durant la guerra i la dictadura. Tal com estableix la Llei 10/2009, es considera que és obligació dels poders públics, i en concret del Govern, dur a terme directament, amb mitjans propis o aliens i amb càrrec als seus pressupostos, les actuacions pertinents per a fer efectius els drets dels familiars de les persones desaparegudes a obtenir informació sobre què els va ocórrer i recuperar-ne i identificar-ne les restes. Aquestes actuacions requereixen els estudis històrics, arqueològics i antropològics necessaris que assegurin una intervenció adequada i han d'ésser viables tècnicament i econòmicament. Així mateix, aquest capítol regula la manera de procedir en cas de troballes casuais de restes que puguin correspondre a persones desaparegudes, per a evitar que es degradin o siguin malmeses o espoliades i se'n frustri la identificació. Aquest capítol II també regula els instruments que han d'intervenir en aquestes tasques: el Cens de persones desaparegudes, els mapes de localització de les àrees en què es poden trobar les restes i el programa d'identificació genètica.

A fi d'assessorar amb relació als aspectes que regula aquest capítol, es manté el Comitè Tècnic Assessor per a la Recuperació i la Identificació de les Persones Desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista, creat per la Llei 10/2009.

El títol V es refereix al dret a la memòria com a garantia de no-repetició. Conèixer el passat per a comprendre el present i saber afrontar l'esdevenidor constitueix la salvaguarda contra la repetició dels fets en el futur.

A aquest efecte, el Govern ha de promoure la recerca històrica i fomentar el coneixement de la memòria democràtica amb actes commemoratius, la producció de materials pedagògics, exposicions, col·loquis, convocatòries de premis i subvencions i altres mesures, a fi de divulgar entre les generacions del present i del futur les bases del sistema de llibertats de què gaudeix la societat actual i el respecte dels drets humans.

Amb la finalitat d'enfortir els valors democràtics, aquest capítol regula també, d'una banda, la formació en matèria de memòria democràtica en els diversos nivells del sistema educatiu i universitari i per al personal al servei de l'Administració de la Generalitat, i, de l'altra, la col·laboració dels mitjans de comunicació públics en la divulgació de la memòria democràtica.

El títol VI regula les entitats de memòria democràtica, que tenen un paper rellevant en la defensa d'aquesta memòria i de la dignitat de les víctimes de la guerra i de la dictadura i que cal reconèixer d'una manera adequada.

Així, aquest capítol crea un registre d'entitats de memòria democràtica a cura del Memorial Democràtic, regula els requisits que han de tenir aquestes entitats i estableix les mesures per a fomentar-les i els drets de què han de gaudir.

El títol VII regula els Espais de Memòria Democràtica de Catalunya i els defineix com un instrument per al coneixement dels esdeveniments que hi van tenir lloc, per a la commemoració i l'homenatge a les víctimes i per a la consolidació de la memòria democràtica com a garantia de no-repetició.

Aquest títol regula el procediment per a declarar els espais de memòria democràtica de Catalunya i incloure'ls en l'inventari corresponent, que ha de permetre de conèixer-los i difondre'ls; les obligacions que comporten per a les persones que en

són titulars, i el règim de protecció en cas que, atesos llurs valors, tinguin la consideració de béns integrants del patrimoni cultural.

Per a posar en relleu aquests espais i facilitar-ne la interpretació adequada, el títol VII regula la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya, per mitjà de la qual s'articulen les mesures de difusió i foment dels espais que hi són adherits.

El títol VIII regula els símbols franquistes i l'enaltiment de la dictadura. Pel que fa a la retirada dels símbols, el títol estableix les obligacions de les persones públiques i privades en aquest àmbit i mesures per a fer compatible la retirada amb la conservació del patrimoni cultural. Amb l'objectiu d'inventariar, catalogar i facilitar el coneixement i la recerca dels símbols, el títol regula el Cens de simbologia franquista i disposa que el Govern ha d'elaborar un cens de símbols i altres elements retirats durant la guerra i la dictadura. La disposició addicional cinquena estableix un termini de dos anys per a retirar els símbols i estableix que el cens dels símbols retirats durant la guerra i la dictadura s'ha de crear en el termini d'un any des de l'entrada en vigor de la Llei.

Així mateix, el títol VIII estableix l'obligació de retirar les distincions, els nomenaments, els títols i els honors institucionals concedits a les persones que van dirigir el cop d'estat del 1936, hi van participar o hi van donar suport, o a les que van donar suport al bàndol rebel durant la guerra; als dirigents de la dictadura; a les persones que van col·laborar amb la dictadura o van participar activament en el sistema repressiu, o a les persones que van formar part del suport de la dictadura a les potències de l'eix durant la Segona Guerra Mundial. La disposició addicional vuitena estableix un termini de dos anys a aquest efecte.

Finalment, el títol prohibeix fer actes d'enaltiment de la dictadura, concedir ajuts a projectes contraris a la memòria democràtica i concedir ajuts o aplicar beneficis fiscals a les persones sancionades per l'incompliment d'aquesta llei.

El títol IX tracta de l'organització administrativa i institucional encarregada de dur a terme les polítiques públiques i d'exercir les comeses que estableix la Llei. El capítol I fa referència al departament de l'Administració de la Generalitat competent en matèria de memòria democràtica, que ha de proposar i executar les polítiques públiques en aquest àmbit.

El capítol II amplia i actualitza la regulació del Memorial Democràtic que estableix la Llei 13/2007, que es deroga. Així, el capítol modifica la composició de la Junta de Govern del Memorial Democràtic i confereix noves funcions a aquest òrgan, estableix la figura de la vicepresidència i defineix les funcions del Consell Assessor i del Consell de Participació.

Finalment, el capítol III, dedicat a les relacions institucionals, estableix els principis que han de regir dites relacions i les fórmules de col·laboració i cooperació amb altres administracions públiques i organismes internacionals per a la consecució dels objectius d'aquesta llei.

El darrer títol, el X, regula el règim sancionador per a garantir el compliment del que estableix la Llei, en particular el respecte del procediment establert per a intervenir en fosses i evitar que s'hi efectuïn actes d'espoli, que poden dificultar o impedir d'identificar les restes; per a preservar els espais de memòria democràtica de Catalunya; per a evitar la humiliació de les víctimes; per a disposar d'un espai públic lliure de símbols franquistes, i per a defensar els principis i valors democràtics. En aquest sentit, el títol reconeix l'acció pública per a denunciar les infraccions en matèria de memòria democràtica.

Així mateix, aquest títol estableix els supòsits en què les infraccions són sancionables d'acord amb altres normes sectorials, sens perjudici dels casos en què les sancions que estableix aquesta llei siguin compatibles amb les que estableixen altres normes en els supòsits en què la conducta infractora vulnera diversos béns jurídics protegits.

La imposició de sancions és compatible amb l'exigència a la persona infractora de la restitució de la situació alterada al seu estat originari i amb la indemnització pels danys i perjudicis causats.

Completen la regulació les disposicions de la part final de la Llei, entre les quals destaquen les disposicions addicionals tercera, que encomana al Govern que reclami a l'Estat que la comissaria de policia de la Via Laietana, a Barcelona, esdevingui un centre d'interpretació de la repressió política i la tortura, i vint-i-tresena, que restitueix *ex lege* per segregació el municipi històric de Medinyà, annexionat per les autoritats franquistes, sobre la base de la concurrència de condicions excepcionals en l'aplicació dels requisits establerts legalment per a la creació de municipis, de la posició singular de la Generalitat pel que fa al sistema institucional d'acord amb els seus drets històrics, reconeguts en l'article 5 de l'Estatut d'autonomia, i del que estableix la disposició addicional dissetena de la Llei de l'Estat 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local.

Títol I. Disposicions generals

Article 1. Objecte

L'objecte d'aquesta llei és:

a) Crear, consolidar i ampliar els instruments i recursos per a desenvolupar i regular les polítiques públiques de recuperació, preservació i divulgació de la memòria democràtica de Catalunya.

b) Retre reconeixement a les persones, físiques i jurídiques, als col·lectius i a les organitzacions que van patir violència i repressió en llurs múltiples formes durant el període que comprèn, facilitar-los el rescabament i reparar-los jurídicament.

c) Reconèixer el compromís de les persones, físiques i jurídiques, dels col·lectius i de les organitzacions de caràcter polític, sindical, cívic i cultural que van lluitar per les llibertats i la democràcia durant el període que comprèn.

d) Localitzar les víctimes de desaparició durant el període que comprèn, procurar la identificació de llurs restes i preservar els llocs on romanen persones enterrades a fi de no posar en perill les actuacions que estableix.

e) Retirar els símbols franquistes i erradicar tota forma d'enaltiment del franquisme.

f) Satisfer el dret de la ciutadania a conèixer la veritat dels fets que són objecte de la Llei i les circumstàncies en què durant el període que comprèn van desaparèixer persones i es van cometre violacions dels drets humans.

g) Crear un marc jurídic perquè les administracions públiques puguin aplicar totes les mesures jurídiques, polítiques, tècniques i d'acompanyament a la ciutadania amb l'objectiu que es facin efectius els principis de justícia transicional tal com els estableix l'Organització de les Nacions Unides, amb tota l'amplitud i totes les conseqüències.

h) Introduir la memòria democràtica en el currículum educatiu.

Article 1 bis. Àmbit temporal d'aplicació

2. El període que és objecte d'aquesta llei és el comprès des de la proclamació de la Segona República, el 14 d'abril de 1931, fins a la constitució, el 1980, del primer govern elegit democràticament a Catalunya d'ençà de la guerra del 1936 al 1939, passant per la dita guerra i la dictadura franquista. Per al cas de les dones víctimes del Patronato de Protección a la Mujer el període que comprèn la Llei s'estén fins a la dissolució d'aquesta institució, el 1985.

Article 1 ter. Definicions

Als efectes del que disposa aquesta llei, s'entén per:

a) *Memòria democràtica*: el conjunt de polítiques públiques destinades a recuperar, preservar i dignificar el record de les persones que van patir persecució, repres-

sió o violència per motius polítics, ideològics, ètnics, religiosos, de gènere o d'orientació sexual, o per altres motius discriminatoris, durant el període que comprèn.

b) *Guerra del 1936 al 1939*: el conflicte armat desenvolupat després del cop d'estat contra l'ordre constitucional de la Segona República que s'inicia el 17 de juliol de 1936 i s'estén fins a l'1 d'abril de 1939. La historiografia s'ha referit tradicionalment a aquest conflicte com a «Guerra Civil Espanyola» o «Guerra Civil» i, més recentment, com a «Guerra d'Espanya (1936-1939)».

c) *Víctima*: la persona que va patir danys físics, psicològics, morals o patrimonials com a conseqüència d'actes de persecució, repressió o violència comesos per motius polítics, ideològics, ètnics, religiosos, de gènere o d'orientació sexual, o per altres motius discriminatoris, durant el període que comprèn. Aquesta condició inclou, entre d'altres, les persones represaliades que defineix la lletra d.

d) *Persona represaliada*: la víctima que va patir càstigs, sancions o violacions greus de drets fonamentals, com l'empresonament, l'execució, la confiscació de béns, l'expulsió de la funció pública o l'exili, imposats per l'autoritat franquista o pels seus agents com a resposta directa a una conducta activa d'oposició, resistència o dissidència envers el règim, ja fos aquesta de naturalesa política, sindical, cultural, religiosa o social.

e) *Víctima de desaparició*: la persona de qui es desconeix el parador o el lloc exacte d'inhumació i que va desaparèixer o morir com a conseqüència dels fets que són objecte de la Llei, amb independència que la mort o la declaració de mort consti inscrita en el Registre Civil, o la persona que va ésser arrestada, detinguda o segrestada, o que va patir qualsevol altra forma de privació de llibertat, per part dels poders públics o d'organitzacions polítiques o sindicals, o amb llur autorització, suport o aquiescència, amb la posterior negativa a admetre aquesta privació de llibertat o a donar informació sobre què li va ocórrer o sobre el seu parador, o, en definitiva, sobre tot allò que estableix la Convenció internacional per a la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades de l'Organització de les Nacions Unides.

g) *Espai de memòria democràtica*: qualsevol bé material, moble o immoble, o immaterial o intangible, i els itineraris, els indrets i els paisatges de Catalunya relacionats amb fets de rellevància històrica o simbòlica, o amb repercussió en la memòria col·lectiva, vinculats al període que és objecte d'aquesta llei i relatius a la violència contra la població civil, a l'exili, a la deportació, a la resistència contra el feixisme, a la lluita antifranquista, a la repressió franquista, incloses la persecució i la discriminació per raons de gènere i contra el poble gitano, a la construcció de la societat democràtica i, en general, a la memòria democràtica i a la cultura de la pau. El concepte inclou especialment els elements de senyalització, commemoració o interpretació vinculats a aquests espais i les plaques de memòria quan contribueixin a identificar, recordar o explicar els fets, les persones o els processos històrics que en fonamenten el valor vinculat a la memòria.

h) *Document per a la recuperació de la memòria democràtica*: els béns que defineix l'article 19.1 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, que són testimoni i prova dels fets que són objecte de la Llei.

i) *Banc de memòria democràtica*: el conjunt de bases de dades i altres recursos d'informació en matèria de memòria democràtica de titularitat de l'Administració de la Generalitat i gestionats pel Memorial Democràtic.

j) *Treballs forçats*: qualsevol treball o servei exigit durant el període que és objecte de la Llei a les persones que van ésser presoneres en camps de concentració, que van formar part dels batallons de treballadors i presoners en colònies penitenciàries militaritzades o dels batallons disciplinaris de soldats treballadors o que van ésser explotades per qualsevol altra fórmula, com a part o sota l'amenaça d'una pena

o sanció, i, en el cas de les dones i nenes internades forçadament als centres del Patronato de Protección a la Mujer, com a part del càstig que els va ésser imposat.

Article 2. Principis rectors

1. Aquesta llei es fonamenta en els principis de veritat, de justícia, de reparació, de garantia de no-repetició i d'igualtat efectiva entre homes i dones i en els valors democràtics, la convivència, el pluralisme polític, la defensa dels drets humans i la cultura de la pau.

2. Aquesta llei s'ha d'aplicar d'acord amb les directrius i els principis bàsics sobre el dret de les víctimes de violacions manifestes de les normes internacionals de drets humans i de violacions greus del dret internacional humanitari a interposar recursos i obtenir reparacions, amb els principis de veritat, justícia i reparació, amb el deure dels estats de garantir el principi de no-repetició, amb els tractats i altres instruments internacionals vigents en la matèria objecte de la Llei i amb les decisions i recomanacions dels òrgans internacionals de protecció dels drets humans.

3. Les administracions públiques de Catalunya, en l'exercici de llurs competències, han d'adoptar les mesures necessàries per a fer efectius d'una manera integral els drets següents:

a) El dret al coneixement històric i a la veritat, per mitjà del coneixement de la història de la lluita pels drets i les llibertats, la investigació de la violència i la repressió patides per les víctimes i les persones represaliades, l'esclariment dels fets i el dret dels familiars a investigar el destí de les víctimes de desaparició, localitzar-les, identificar-les, exhumar-les i proporcionar-los una sepultura digna.

b) El dret a la justícia, per mitjà de la col·laboració en la investigació dels fets constitutius d'il·lícit penal, de la informació i de l'assistència i la reparació jurídiques per a les víctimes i les persones represaliades.

c) El dret a la reparació, per mitjà de l'aplicació de mesures individuals i col·lectives per al reconeixement, la reparació moral i, si escau, la restitució i la indemnització de les víctimes i les persones represaliades.

d) El dret a la memòria com a garantia de no-repetició, per mitjà de la recerca, la divulgació i la inclusió en els currículums educatius del període que és objecte d'aquesta llei, del record de les víctimes i les persones represaliades, de la commemoració dels fets que són objecte de la Llei, del foment de la pau i del respecte dels drets humans.

Títol II. Dret a la veritat

Article 3. Dret a la veritat

1. El Govern, en col·laboració amb el Memorial Democràtic, ha d'investigar d'ofici els fets que són objecte d'aquesta llei per a contribuir al coneixement de la veritat sobre llur desenvolupament i circumstàncies.

2. La investigació a què fa referència l'apartat 1 s'ha de dur a terme per mitjà dels mètodes de les ciències socials, entre altres la recopilació de testimonis o històries de vida, de registres documentals, d'obres de referència i de les dades i informacions que consten en els centres d'arxiu, les universitats i institucions diverses.

3. Les persones físiques i jurídiques que d'acord amb aquesta llei tenen la condició de víctima, les que aspiren al reconeixement d'aquesta condició i les entitats de memòria democràtica inscrites en el registre que la Llei crea poden instar el Govern perquè investigui els fets que són objecte de la Llei per conèixer-ne totes les circumstàncies, sens perjudici de l'actuació pública d'ofici.

4. La informació recollida arran de la investigació a què fa referència l'apartat 3 s'ha d'incorporar, si escau, en el cens de víctimes de la guerra del 1936 al 1939 i de la dictadura franquista, en el Cens de persones desaparegudes, en el Cens del projecte Cost Humà de la Guerra Civil i en altres recursos del departament de memòria democràtica.

Article 3 bis. Comissió Tècnica de Memòria Democràtica

Es crea la Comissió Tècnica de Memòria Democràtica, un organisme de caràcter acadèmic, temporal, extrajudicial i independent, amb la finalitat de contribuir a l'esclariment de les violacions dels drets humans perpetrades durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista i com a forma d'afavorir la convivència democràtica per mitjà de la recepció de testimonis, informació, documents i altres antecedents que permetin, amb objectivitat i imparcialitat, d'elaborar conclusions i recomanacions per a reparar les víctimes i les persones represaliades i evitar la repetició de les dites violacions.

Article 4. Col·laboració amb les administracions públiques i les entitats

1. El Govern ha d'establir protocols, convenis o acords de col·laboració amb les universitats, amb els centres de recerca, amb les administracions públiques, amb les entitats, inclosos els d'altres estats, i amb els organismes internacionals que duen a terme actuacions en l'àmbit de la memòria democràtica, i també internament entre els seus departaments, per a recollir i comunicar informació sobre la veritat dels fets que són objecte d'aquesta llei, especialment per a:

a) Escatir les circumstàncies en què es van produir desaparicions de persones i es van cometre violacions dels drets humans.

b) Obtenir informació sobre les persones que, directament o indirectament, van prendre part en el conflicte bèl·lic o en van ésser víctimes, esbrinar què els va ocórrer i localitzar-ne, recuperar-ne i identificar-ne les restes.

c) Obtenir informació sobre les persones exiliades i altres persones considerades víctimes d'acord amb aquesta llei.

d) Inventariar els béns confiscats, incloent-hi els adscrits actualment als patrimonis de l'Administració de la Generalitat i ens locals, a fi d'aportar-los a l'auditoria estatal que estableix la Llei de l'Estat 20/2022, de 19 d'octubre, de memòria democràtica.

e) Assolir la resta d'objectius de la Llei.

3. Les administracions públiques, d'acord amb la normativa general en matèria de procediment administratiu, han de facilitar al departament competent en matèria de memòria democràtica les dades que els sol·licita necessàries per a dur a terme les actuacions que són objecte d'aquesta llei amb relació a les víctimes i les persones represaliades, a les altres persones a què fa referència l'apartat 1 i a les persones que poden tenir la consideració d'interessades en el procediment corresponent.

4. La informació obtinguda d'acord amb els apartats 1 i 3 s'ha d'incorporar, si escau, en el cens de víctimes de la guerra del 1936 al 1939 i de la dictadura franquista, en el Cens de persones desaparegudes, en el Cens del projecte Cost Humà de la Guerra Civil i en els altres recursos del departament competent en matèria de memòria democràtica.

Article 5. Col·laboració de terceres persones

1. El departament competent en matèria de memòria democràtica pot sol·licitar als efectes de reconèixer la consideració de víctima i de persona represaliada i del que estableix el títol IV el testimoni o l'informe de terceres persones, tant físiques com jurídiques, que, per llur coneixement directe o indirecte dels fets, per llur experiència o per llurs coneixements tècnics, poden aportar informació rellevant per a identificar les víctimes i les persones represaliades, per a conèixer les circumstàncies en què es van cometre violacions dels drets humans i sobre el que va ocórrer a les víctimes de desaparició. Les actuacions que es duguin a terme a aquest efecte no poden afectar ni vulnerar les garanties jurídiques i constitucionals.

2. Les persones físiques i jurídiques han de facilitar al Govern les dades de què disposin que els sol·liciti el departament competent en matèria de memòria democràtica i que siguin necessàries per a dur a terme les actuacions objecte d'aquesta llei

amb relació a les víctimes i les persones represaliades, a les altres persones a què fa referència l'article 4.1 i a les persones que puguin tenir la condició d'interessades en el procediment corresponent.

3. La informació obtinguda d'acord amb els apartats 1 i 2 s'ha d'incorporar, si escau, en el cens de víctimes de la guerra del 1936 al 1939 i de la dictadura franquista, en el Cens de persones desaparegudes, en el Cens del projecte Cost Humà de la Guerra Civil i en els altres recursos del departament competent en matèria de memòria democràtica.

Article 6. Documents per a la recuperació de la memòria democràtica

2. Els documents i altres elements de cultura material per a la recuperació de la memòria democràtica inclosos en algun dels supòsits que estableixen els apartats del 2 al 4 de l'article 19 de la Llei 9/1993 formen part del patrimoni documental de Catalunya. Així mateix, en forma part tota la documentació, pública o privada, relacionada amb la repressió política i cultural i amb els fets de la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista, la de les institucions privades que van participar en els processos de naixement i adopció d'infants, la dels ordes religiosos, la de les institucions seculares i la de les presons de dones.

2 bis. Forma part del patrimoni documental de Catalunya, d'acord amb el que estableix l'article 19 de la Llei 9/1993, tota la documentació de l'àmbit temporal d'aplicació d'aquesta llei, relativa als fets que en són objecte i relacionada amb les institucions polítiques, sindicals i culturals catalanes, amb la guerra del 1936 al 1939, amb la repressió política i cultural i amb les desaparicions d'infants, inclosa la documentació sobre aquests fets d'institucions o persones privades que prestaven serveis públics essencials, com ara els serveis sanitaris o els relacionats amb les maternitats i les adopcions. Les entitats i persones privades que disposen d'aquesta documentació tenen el deure de conservar-la i de donar-hi accés, d'acord amb el que disposen aquesta llei, la Llei 9/1993 i la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents.

3. Els documents no compresos en les lletres de la *a* a la *d* de l'article 19.2 de la Llei 9/1993 que per llur valor i rellevància per a la recuperació de la memòria democràtica han de formar part, a proposta del departament competent en matèria de memòria democràtica, del patrimoni documental de Catalunya, s'hi han d'integrar, d'acord amb la lletra *e* del dit article, per mitjà d'una resolució de la persona titular del departament i amb l'informe previ del Consell Nacional d'Arxius i Gestió Documental.

4. La Llei 10/2001 és aplicable als documents per a la recuperació de la memòria democràtica, de titularitat pública o privada, que integren o poden integrar el patrimoni documental de Catalunya, especialment als emesos, amb relació a fets esdevinguts a Catalunya o a persones amb la condició civil de catalanes, per l'Auditoria de Guerra de l'Exèrcit d'Ocupació, anomenada posteriorment Auditoria de la IV Regió Militar, en els judicis i consells de guerra sumaríssims i d'urgència, pels jutjats especials de Barcelona per a l'aplicació de la Ley de vagos y maleantes, de 4 d'agost de 1933, i la Llei 16/1970, de 4 d'agost, sobre perillositat i rehabilitació social, pels tribunals de responsabilitats polítiques, pel Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i del Comunisme i pel Tribunal d'Ordre Públic.

4 bis. La Llei 10/2001 és aplicable a altres tipus d'arxius pertanyents a entitats públiques o privades que van col·laborar amb el règim franquista en qualsevol àmbit relacionat amb la repressió política, cultural, econòmica, de gènere i d'orientació sexual.

5. El Govern ha d'identificar, descriure, inventariar, protegir, conservar i divulgar els documents per a la recuperació de la memòria democràtica i evitar-ne el risc de sostracció, deteriorament o pèrdua. Així mateix, ha de dur a terme, en col·laboració amb el Memorial Democràtic, les actuacions necessàries per a recuperar, reunir

i preservar els testimonis orals que són d'interès com a documents per a la recuperació de la memòria democràtica.

6. El Govern ha de concedir subvencions i ajuts a les persones privades titulars de documents per a la recuperació de la memòria democràtica integrants del patrimoni documental per a facilitar-los el compliment de les obligacions que estableix l'article 13 de la Llei 10/2001. Especialment, ha de donar suport a les entitats de memòria democràtica per a la conservació, la catalogació, el tractament i la digitalització de llurs fons documentals.

7. El Govern, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries, ha de promoure l'enriquiment del patrimoni documental de Catalunya per mitjà de la compra, de la donació, del llegat, de la cessió en comodat o de l'ingrés per qualsevol altre títol, o de l'obtenció d'una còpia de documents per a la recuperació de la memòria democràtica en possessió de persones públiques o privades, nacionals o estrangeres.

8. El Govern, en col·laboració amb les altres administracions públiques, ha d'impulsar les mesures necessàries per a recuperar el patrimoni documental, de titularitat pública o privada, confiscat a Catalunya durant el període que és objecte d'aquesta llei.

9. L'Inventari del patrimoni cultural català, que regula l'article 60 de la Llei 9/1993, ha d'incloure el cens dels arxius que conserven documents per a la recuperació de la memòria democràtica integrants del patrimoni documental de Catalunya. Els documents han d'estar degudament descrits per a facilitar-ne la localització i l'estudi posterior.

Article 7. Règim d'accés especial als documents per a la recuperació de la memòria democràtica

1. Les administracions públiques i les entitats de dret públic i prestadores de serveis públics han d'adoptar les mesures necessàries per a garantir el dret d'accés lliure i gratuït a la informació i els documents per a la recuperació de la memòria democràtica considerats informació pública i als documents de titularitat privada integrants del patrimoni documental de Catalunya, a fi de satisfer el dret de la ciutadania, i de les víctimes i les persones represaliades, a esclarir i conèixer la veritat dels fets que són objecte d'aquesta llei. Es declara d'interès públic general, com un acte necessari de reparació, la preservació de la documentació relativa a l'objecte d'aquesta llei, l'accés a aquesta documentació i a tota mena de documents relatius a la vulneració de drets i la difusió d'aquesta informació i dels noms de les víctimes i les persones represaliades.

2. Qualsevol persona pot consultar la informació continguda en els documents per a la recuperació de la memòria democràtica considerada pública i en els documents de titularitat privada integrants del patrimoni documental de Catalunya relatius a la memòria democràtica. A aquest efecte, qualsevol persona pot accedir a les dades personals de terceres persones que figurin en aquests documents i que puguin proporcionar informació sobre els fets esdevinguts a les víctimes i les persones represaliades, sense subjecció als tràmits que estableix l'article 13 de la Llei 19/2014, de 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, ni a cap altre requisit o termini. El dret general d'accés a la documentació inclou tant la consulta directa dels documents com el dret a obtenir-ne còpies i certificats. La realització de còpies o l'obtenció de còpies electròniques per part de les víctimes o les persones represaliades, o en el decurs de treballs d'investigació, no poden estar subjectes a cap tipus de taxa, cànon o gravamen.

4. Les persones que duen a terme una recerca històrica per a una creació literària o artística, per a una obra científica o tècnica o per a una investigació periodística poden sol·licitar d'accedir a les dades personals de terceres persones que figuren en els documents per a la recuperació de la memòria democràtica considerats informació pública i en els de titularitat privada integrants del patrimoni documental de

Catalunya, sense subjecció als tràmits que estableix l'article 31 de la Llei 19/2014 ni a cap altre requisit o termini.

7. Les dades genètiques a què fa referència l'article 29.1 resten excloses del dret d'accés que regulen els apartats de l'1al 4.

8. Les persones privades titulars dels documents per a la recuperació de la memòria democràtica integrants del patrimoni documental de Catalunya tenen dret, d'acord amb l'article 13.c de la Llei 10/2001, a dipositar-los temporalment i sense cost en un arxiu públic del Sistema d'Arxius de Catalunya a fi de permetre-hi l'accés.

9. El Govern ha d'aprovar anualment, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries, dins el marc de les seves actuacions en matèria de memòria democràtica i per mitjà d'acords o convenis amb tercers, un programa per a l'obtenció d'originals o còpies dels documents relatius a la memòria democràtica de Catalunya que es troben en arxius públics o privats, o en qualsevol altre lloc. Alhora, ha d'establir els mecanismes pertinents per a la coordinació i la col·laboració amb el Centre Documental de la Memòria Històrica i amb l'Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola, d'àmbit estatal.

Article 8. Banc de la memòria democràtica

El Memorial Democràtic ha de reunir i posar a l'abast de la ciutadania les bases de dades de què és titular, com també les bases de dades i els recursos d'informació d'altres administracions públiques i de persones, tant físiques com jurídiques i tant públiques com privades, relatius a la memòria democràtica per mitjà del Banc de la memòria democràtica, que ha de fer possible la cerca integrada i la visualització de continguts per a facilitar l'accés de la ciutadania a la informació i al coneixement dels fets històrics vinculats a la memòria democràtica.

Títol III. Dret a la justícia

Article 9. Foment del dret a la justícia

1. El Govern ha de col·laborar amb els òrgans jurisdiccionals per a promoure el dret a la justícia de les persones que d'acord amb aquesta llei tenen la condició de víctimes i de persones represaliades.

2. El Govern ha de proporcionar als òrgans jurisdiccionals de l'Estat, als d'altres estats i a les institucions jurisdiccionals supranacionals i internacionals tota la informació de què disposi i que pugui ésser utilitzada per a investigar els fets perpetrats amb relació a les víctimes que estableix l'article 14, per a declarar l'existència d'il·lícits penals i per a determinar-ne l'autoria. Així mateix, ha d'implantar les recomanacions de les institucions internacionals dictades en l'àmbit que és objecte d'aquesta llei.

3. El Govern ha de facilitar a les persones interessades informació i assistència perquè puguin exercir el dret a la justícia i ha de difondre les actuacions dutes a terme en aquest sentit. A aquest efecte, ha de crear, en el si del departament competent en matèria de memòria democràtica, una oficina d'informació i assistència a les víctimes i les persones represaliades per la dictadura franquista. Aquesta oficina ha de tenir per objecte prestar a les persones interessades informació sobre els drets que els concerneixen i sobre els recursos a llur abast, assessorament jurídic i acompanyament psicosocial.

Article 10. Comunicació dels indicis d'il·lícits penals

El Govern i els ajuntaments han de posar en coneixement de les autoritats judicials i dels cossos i forces de seguretat competents, per mitjà del protocol corresponent, els indicis d'il·lícits penals relacionats amb l'objecte d'aquesta llei que s'apreciïn arran de la localització o la identificació de restes humanes o en el marc d'altres treballs d'investigació.

Article 11. Disposició d'accions processals

1. El Govern i els ajuntaments poden dur a terme o promoure accions processals davant els òrgans jurisdiccionals per indicis d'il·lícits penals relacionats amb l'objecte d'aquesta llei, prestant una atenció especial als que s'aprecii que es van cometre d'una manera sistemàtica o generalitzada i puguin ésser constitutius de delictes de lesa humanitat o crims de guerra.

2. El Govern, per mitjà del departament competent en matèria de memòria democràtica, pot exercir, amb l'avaluació prèvia dels fets i de la viabilitat jurídica, i amb relació als fets que són objecte d'aquesta llei i d'acord amb la normativa processal, l'acció popular en els procediments penals per delictes de lesa humanitat, per delictes contra la vida i per delictes contra la integritat física o moral comesos per motius relatius a la pertinença a una raça, ètnia o nació, a l'antisemitisme, a la religió o les creences, a la ideologia, a l'origen nacional, a la situació familiar, l'aporofòbia o l'exclusió social, al sexe, l'orientació o la identitat sexual o el gènere o a malalties o la diversitat funcional.

Article 12. Reparació jurídica de les víctimes i les persones represaliades per la dictadura franquista

0. Es declaren il·legals, d'acord amb el conjunt de l'ordenament jurídic, que inclou normes tant de dret internacional com de dret intern, i d'acord amb la Llei 11/2017, de 4 de juliol, de reparació jurídica de les víctimes del franquisme, els tribunals de l'Auditoria de Guerra de l'Exèrcit d'Ocupació, anomenada posteriorment Auditoria de la IV Regió Militar, que van actuar a Catalunya des de l'abril del 1938 fins al desembre del 1978, ja que són contraris a la llei i vulneren les exigències més elementals del dret a un judici just. En conseqüència, es declara la nul·litat de ple dret, originària o sobrevinguda, de totes les sentències i resolucions dictades a Catalunya per part d'aquests òrgans per motius polítics. Així mateix, d'acord amb la Llei 20/2022, es declaren nul·les de ple dret totes les condemnes o sancions de caràcter personal dictades per tribunals o per qualsevol altre òrgan penal o administratiu, civil o militar, com ara els consells de guerra, els tribunals de responsabilitats polítiques, el Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i del Comunisme o el Tribunal d'Ordre Públic, fossin o no dictades a Catalunya, en les causes instruïdes per la defensa dels drets i les llibertats democràtiques durant la guerra del 1936 al 1939, la dictadura franquista i la Transició i fins a l'entrada en vigor de la Constitució espanyola del 1978.

1. El Govern, per mitjà de l'Arxiu Nacional de Catalunya, ha de fer pública, fent constar el número de procediment, la persona física o jurídica encausada i la condemna imposada, la llista dels processos instruïts i de les sentències adoptades d'acord amb el ban de guerra de 28 de juliol de 1936, de la Junta de Defensa Nacional d'Espanya; el decret 79, de 31 d'agost de 1936, sobre actuacions judicials per via de sumaríssim; el decret 55, d'1 de novembre de 1936, de creació de vuit consells de guerra a Madrid; la Llei de responsabilitats polítiques, de 9 de febrer de 1939; la llei de 2 de març de 1943, per la qual es crea el Servei Militar de Construccions; el Decret llei de 18 d'abril de 1947, sobre la repressió dels delictes de banditatge i terrorisme; el Decret 1794/1960, de 21 de setembre, que revisa i unifica la llei de 2 de març de 1943 i el Decret llei de 18 d'abril de 1947; el Decret llei 10/1975, de 26 d'agost, sobre prevenció del terrorisme, i altres normes aprovades amb la finalitat de reprimir idees i actes en defensa de la Segona República o de lluita contra la dictadura franquista.

2. L'Arxiu Nacional de Catalunya ha d'actualitzar la llista a què fa referència l'apartat 1 si té coneixement, per qualsevol via, d'altres processos i sentències que no hi consten perquè no se n'ha conservat cap testimoni atge en l'arxiu dels tribunals militars a Catalunya.

3. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'expedir, d'acord amb la Llei 11/2017 i a sol·licitud de la persona interessada, dels seus familiars, de les administracions públiques o de les entitats de memòria democràtica, un document individualitzat que acrediti la nul·litat de ple dret, originària o sobrevinguda, de les causes i dels consells de guerra instruïts i de les sentències i resolucions dictades per motius polítics a Catalunya en el marc legal franquista.

3 *bis*. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'expedir, a sol·licitud de la persona interessada, dels seus familiars, de les administracions públiques o de les entitats de memòria democràtica, un document individualitzat que acrediti la condició de víctima de la dictadura franquista d'acord amb les definicions que estableix l'article 14.

4. Es declaren nuls de ple dret tots els processos depuradors i sancionadors instruïts per administracions públiques, corporacions de dret públic o entitats privades per motius polítics durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista. Les entitats afectades, en ús de llurs competències, han de fer públics els noms de les persones rehabilitades i han de donar accés als procediments per a fer efectiu el dret a la reparació i la veritat.

Article 13. Impuls i seguiment dels informes i les recomanacions dels òrgans estatals i internacionals

1. El Govern ha de col·laborar amb els òrgans i els mecanismes de promoció i protecció dels drets humans d'àmbit estatal, europeu i internacional.

2. El Govern, per mitjà del departament competent en matèria de memòria democràtica, ha de fer un seguiment dels informes i les recomanacions del Síndic de Greuges, del Defensor del Poble i dels òrgans i els mecanismes estatals, europeus i internacionals amb relació als drets a la veritat, a la justícia i la reparació de les víctimes i les persones represaliades i a les garanties de no-repetició, i ha d'orientar les seves polítiques d'acord amb les conclusions i recomanacions d'aquests òrgans i institucions. Així mateix, ha de fer un seguiment de qualsevol causa jurídica internacional oberta per crims de lesa humanitat comesos per la dictadura franquista.

Títol IV. Dret a la reparació de les víctimes i de les persones represaliades

Capítol I. Reparació i reconeixement de les víctimes i de les persones represaliades

Article 14. Condició de víctima i persona represaliada

1. Tenen la consideració de víctima o de persona represaliada, d'acord amb les definicions de les lletres *c* i *d* de l'article 1 *ter*, les persones següents:

a) Les persones que a Catalunya van patir danys, individualment o col·lectivament, com lesions físiques o mentals, sofriment emocional, pèrdues econòmiques o menyscabament substancial de llurs drets fonamentals, en el període que és objecte d'aquesta llei com a conseqüència d'accions o omissions que constitueixen una violació de les normes internacionals dels drets humans o una violació greu del dret internacional humanitari.

b) Els ciutadans de Catalunya que van patir les mateixes circumstàncies que estableix la lletra *a* fora de Catalunya, per haver estat internats en presons o camps de concentració franquistes, sotmesos a treballs forçats o adscrits a batallons de treballadors o batallons disciplinaris de soldats treballadors.

c) Els ciutadans de Catalunya que van ésser internats en camps de concentració francesos, allistats en companyies o grups de treballadors estrangers a França i les seves colònies o sotmesos a treballs forçats o internats en camps de concentració i d'extermini del règim nacionalsocialista o del Gulag.

d) Els ciutadans de Catalunya que van morir o desaparèixer fora de Catalunya a causa de llur participació en la guerra del 1936 al 1939 com a combatents o en la lluita antifranquista i les persones que van morir o desaparèixer a Catalunya a causa de llur participació com a combatents en la dita guerra.

e) Les dones que van patir violència física, psicològica, sexual, obstètrica, de segon ordre, vicària o econòmica, vulneració de llurs drets sexuals i reproductius i discriminació o assetjament sexual o per raó de sexe, com a conseqüència de la repressió directa contra elles o indirecta contra algun familiar, contra el col·lectiu a què pertanyien o contra llur comunitat cultural, en els àmbits de la parella, familiar, laboral, social o comunitari i institucional, en l'esfera pública o la vida política, en els àmbits de l'educació i de la salut sexual, reproductiva i mental o en altres àmbits en què la dignitat humana, la integritat o la llibertat de les dones van ésser lesionades, i en particular les dones privades de llibertat com a conseqüència d'il·lícits penals tipificats d'una manera discriminatòria per raó de sexe o castigats d'una manera discriminatòria per raó de gènere.

f) Les persones gitanes de Catalunya que van patir persecucions, discriminació i atemptats contra llur identitat.

g) Els membres de la comunitat lingüística catalana i de la comunitat lingüística occitana a Aran.

h) Les persones que a causa de llur oposició o lluita contra la dictadura franquista, com les combatents en les guerrilles antifranquistes i les que hi feien d'enllaç o hi col·laboraven, van morir o van patir repressió, persecució, exili, violència, tortures, lesions, escarni, treballs forçats, presó, internament, desterrament, confinament, depuració, acomiadaments o qualsevol altra pena o sanció.

i) Les persones jurídiques que van ésser dissoltes, prohibides o perseguides per la dictadura franquista, o forçades a funcionar sota el control del règim, com les organitzacions polítiques i sindicals, les lògies maçòniques, les associacions socials i culturals, les cooperatives, les mutualitats, les societats o els ateneus.

j) El conjunt d'institucions de la Generalitat de Catalunya, inclòs el Parlament de Catalunya, les entitats locals i les altres institucions democràtiques emanades de la Constitució del 1931 i de l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 1932, i en general les institucions públiques suprimides o dissoltes per les autoritats franquistes.

k) Les persones físiques no incloses expressament en les lletres anteriors que van patir algun tipus de persecució o discriminació per llur defensa de la democràcia i les llibertats.

3. En les actuacions per a identificar i reconèixer la condició de víctima o de persona represaliada i per a adoptar mesures de reparació, i en la resta d'actuacions per a desenvolupar les polítiques públiques de memòria democràtica, s'han de considerar especialment les persones, els col·lectius i les organitzacions següents:

a) Els combatents morts o desapareguts en la guerra del 1936 al 1939 i les persones mortes o desaparegudes a causa dels bombardejos o de les violències polítiques a les rereguardes republicana i franquista.

b) Les persones torturades, assassinades o executades, per ordre de les autoritats corresponents o per grups incontrolats, durant el període que és objecte d'aquesta llei.

c) Les víctimes de desaparició forçada durant el període que és objecte d'aquesta llei.

d) Les persones que van patir exili, deportació o desplaçament forçat, canvi de residència o desterrament durant el període que és objecte d'aquesta llei.

e) Les persones que per haver lluitat per les llibertats i els drets democràtics van ésser executades o van patir detenció il·legal, tortures, empresonament, confinament o treballs forçats en camps de concentració establerts per la dictadura franquista a Espanya o establerts a França, a altres llocs d'Europa i a l'Àfrica durant la Segona Guerra Mundial, especialment les que amb plena connivència amb les autoritats

franquistes van ésser traslladades a camps de concentració i extermini del règim nacionalsocialista.

f) Les persones que van ésser executades o assassinades o que van patir privació de llibertat o tortures per haver estat combatents antifranquistes o per haver participat en la resistència contra el feixisme, especialment les que van participar en la guerrilla antifranquista i les que hi van donar suport actiu com a col·laboradors, i les persones de nacionalitat no espanyola que van formar part de les Milícies Antifeixistes, de les Brigades Internacionals o d'altres unitats de l'exèrcit republicà.

g) Les persones que van patir repressió per llur orientació o identitat sexual o per llur expressió de gènere.

h) Les dones i nenes que van patir privació de llibertat, treballs forçats i tortures als centres del Patronato de Protección a la Mujer.

i) Les persones gitanes o de qualsevol altre col·lectiu que van patir discriminació o repressió per raó de llur ètnia, llengua, bagatge cultural o llurs creences.

j) Els residents al protectorat espanyol del Marroc, al Sàhara espanyol i a la Guinea espanyola que van patir la repressió i la violència franquistes, sota el Patronato de Indígenas o en qualsevol altra forma, com treballs forçats i explotació a les plantacions de cacau i cafè, a les explotacions forestals, a les factories o en altres aparells de la indústria colonial, a les institucions religioses i educatives o als domicilis particulars dels colons.

k) Els infants separats de llurs famílies a causa de la guerra del 1936 al 1939, la Segona Guerra Mundial i el franquisme colonial, i els sostrets de les famílies a causa de mesures repressives per motius ideològics contra els progenitors i que van ésser objecte d'una política reeducadora sota els principis del nacionalcatolicisme.

l) Els partits polítics, les organitzacions sindicals i altres moviments sociopolítics.

m) Les entitats culturals, socials, religioses, esportives i recreatives, els ateneus, les cooperatives, les organitzacions obreres i pageses, les entitats vinculades a moviments feministes i les lògies maçòniques.

n) Les persones que van patir repressió per haver-se oposat activament a la dictadura franquista, o per llurs idees polítiques, conviccions o creences religioses o per haver intentat exercir llurs llibertats.

o) Els sectors socials, professionals, científics, artístics i culturals que van patir una repressió col·lectiva específica.

p) Les persones que van ésser depurades o represaliades professionalment per haver exercit ocupacions i càrrecs públics durant la Segona República o per motius ideològics.

q) Les persones que van patir privació de llibertat, escarni, tortures o treballs forçats per llur oposició a la dictadura franquista o violència institucional durant la Transició.

r) Les persones, físiques i jurídiques, a les quals la dictadura franquista va privar de béns i les que van patir la confiscació del paper moneda republicà, dels comptes bancaris anomenats «improtegibles» o d'altres títols fiduciaris com a part de la guerra econòmica contra la Segona República.

s) Les persones que van ésser psiquiatritzades per la dictadura franquista i les que van patir discriminació o repressió per llur situació familiar, per malalties o discapacitat, o per aporofòbia o el fet de trobar-se en situació d'exclusió social.

s *bis*) Les persones que van ésser internades en centres psiquiàtrics durant el període que és objecte d'aquesta llei i que hi van patir vulneracions dels drets humans o, fins i tot, hi van morir.

t) Les persones o els col·lectius que van patir repressió a causa de l'ús social del català i l'occità, de la defensa, la promoció i l'ensenyament d'aquestes llengües i les cultures catalana i aranesa i de la defensa dels drets i les llibertats nacionals de Catalunya i Aran.

u) Les persones que durant la dictadura franquista van patir seqüeles físiques o psíquiques per malalties que la dictadura va ocultar com es transmetien i per a la prevenció o el guariment de les quals hi havia una vacuna o un tractament mèdic coneguts que no van ésser proporcionats a la població.

v) Les persones que durant la dictadura franquista van patir seqüeles físiques o psíquiques pel subministrament de fàrmacs amb efectes teratogènics comprovats que no van ésser retirats de la venda i el consum.

w) Els familiars de les persones assassinades o desaparegudes a causa dels fets que són objecte d'aquesta llei.

x) Les persones que per llur ideologia o activitat sindical o política van ésser acomiadades de llurs llocs de treball o incloses en llistes negres o pactes de la fam a fi de dificultar-ne la contractació.

y) Les persones físiques no incloses expressament en cap de les lletres anteriors que van patir algun tipus de persecució o discriminació per llur defensa de la democràcia i les llibertats.

Article 14 bis. Drets de les víctimes i les persones represaliades

El departament competent en matèria de memòria democràtica ha de garantir a les víctimes definides en l'article 14 els drets de reparació i reconeixement que estableix aquesta llei, en especial amb relació a:

a) La identificació de les víctimes de desaparició, a l'efecte del cens general de víctimes, que estableix l'article 15, i del Cens de persones desaparegudes, que estableix l'article 24.

b) La localització, recuperació i identificació de les restes de les víctimes de desaparició durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista.

c) L'obtenció d'informació sobre el destí de les víctimes de desaparició i el reconeixement de llur memòria i dignitat.

d) La senyalització i dignificació dels llocs d'internament o detenció i d'enterrament, que s'han de recuperar com a espais de memòria democràtica de Catalunya en els termes que estableix la Llei.

e) La posada a disposició de recursos i mitjans d'assistència i d'accés a la justícia.

f) Les mesures de reparació i reconeixement en els termes que estableix la Llei.

g) El coneixement de la veritat i la preservació de la memòria democràtica, a què tenen dret tots els ciutadans de Catalunya.

Article 15. Cens de víctimes de la guerra del 1936 al 1939 i de la dictadura franquista

1. El Memorial Democràtic ha d'elaborar un cens de víctimes de la guerra del 1936 al 1939 i de la dictadura franquista, en què s'han d'inscriure les víctimes i les persones represaliades que defineix l'article 14. La inscripció s'ha de fer d'ofici o per mitjà d'una sol·licitud motivada de les víctimes o les persones represaliades o llurs descendents adreçada a l'oficina d'atenció i assistència a les víctimes i les persones represaliades.

1 bis. El cens s'ha d'articular a partir de les diverses bases de dades de víctimes del Banc de la memòria democràtica i de les dades que hi aportin els ens locals, i es constitueix com un cens de caràcter públic, als efectes de facilitar a les persones inscrites l'accés a les compensacions i ajuts a què tenen dret i de traslladar a la societat el coneixement dels fets. El departament ha de mantenir la informació del cens, i de totes les bases de dades del Banc de la memòria democràtica, i publicar-la al portal web del Govern de la Generalitat d'acord amb la legislació en matèria de protecció de dades de caràcter personal.

2. El cens té per objectiu compilar la informació sobre les circumstàncies en què es van cometre violacions dels drets humans i, en cas de desaparició, sobre què va ocórrer a les víctimes, amb la finalitat última de conèixer els fets que són objecte d'aquesta llei.

3. La informació s'ha d'incorporar al cens d'ofici o a sol·licitud de les víctimes o les persones represaliades, i en cas de mort o desaparició d'aquestes persones la sol·licitud la poden fer les següents:

a) Les persones que en són o n'han estat cònjuges, les que hi estan o hi han estat vinculades per una relació de convivència anàloga a la conjugal i les ascendents, les descendents i les colaterals fins al quart grau, consanguínies o per adopció.

b) Els ens locals.

c) Les entitats de memòria democràtica a què fa referència l'article 38.

d) Els membres de la comunitat acadèmica i científica.

e) Altres persones coneixedores dels fets o en possessió de documentació que pugui acreditar-los.

4. Les dades del cens relatives a les persones físiques han d'incloure les variables del gènere i del sexe. Així mateix, s'ha de reflectir, quan se'n tingui constància, que la persona és gitana.

5. L'accés a les dades del cens, tret dels supòsits que estableix l'article 7, s'ha de fer d'acord amb la normativa reguladora del dret d'accés a la informació pública. Per a autoritzar l'accés a la informació, s'ha de considerar, com a element de ponderació favorable, la rellevància i l'interès públic de disposar col·lectivament del resultat de la recerca als efectes de conèixer la violació dels drets humans i del dret internacional humanitari, d'esclarir la veritat dels fets i de recuperar la memòria democràtica de Catalunya.

6. El Memorial Democràtic ha de fer públiques, a l'efecte d'afavorir la difusió i la reutilització de la informació per a assolir les finalitats d'aquesta llei, les dades del cens no afectades per cap limitació legal relativa al dret d'accés a la informació pública, d'acord amb la normativa reguladora d'aquest dret.

7. L'oficina d'informació i assistència a les víctimes i les persones represaliades per la dictadura franquista ha d'informar les persones inscrites en el cens de llurs drets.

Article 16. Actes de reconeixement i homenatge

1. El Govern ha de promoure mesures de reconeixement i homenatge a les persones que d'acord amb aquesta llei tenen la condició de víctima i de persona represaliada. Així mateix, ha de promoure mesures de reconeixement i homenatge als moviments obrer, estudiantil, veïnal i feminista, al cristianisme compromès amb la democràcia, al catalanisme popular i polític, a l'activisme pels drets lingüístics i culturals, al poble gitano, a l'activisme pels drets de les persones LGBTI, als col·lectius i les organitzacions polítiques i sindicals, a les entitats cíviques i culturals i a altres persones, físiques i jurídiques, col·lectius i organitzacions que es van distingir en la defensa de la legalitat democràtica republicana durant la guerra del 1936 al 1939 i de les llibertats i els valors democràtics durant la dictadura franquista i la Transició.

2. Les mesures a què fa referència l'apartat 1 poden consistir en la celebració d'actes públics de reconeixement i homenatge, en la instal·lació de monuments, plaques, plafons i altres elements anàlegs i en la promoció de jornades, estudis i publicacions en tot tipus de suport que posin en relleu la tasca a favor de la legalitat democràtica de les persones, físiques i jurídiques, els col·lectius i les organitzacions que s'hi esmenten.

3. El Govern ha de fer actes de reconeixement i homenatge als ciutadans de Catalunya que van patir la repressió fora de Catalunya, en especial en camps de concentració, o en qualsevol altra circumstància vinculada a la guerra, l'exili, la deportació i els desplaçaments forçats. Així mateix, ha de fer actes de reconeixement i homenatge als ciutadans de Catalunya que van lluitar contra el feixisme durant la Segona Guerra Mundial.

4. El Govern ha de fer actes per a donar a conèixer el paper actiu de les dones en la vida cultural, política i sindical i en la defensa de les llibertats i els drets democràtics, la repressió que van patir per aquest motiu i les limitacions i discriminacions socials, educatives, culturals, econòmiques i jurídiques que van patir durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista. Així mateix, ha d'impulsar actes d'homenatge a aquestes dones.

5. El Govern ha d'impulsar el reconeixement i l'homenatge a les persones, físiques i jurídiques, als col·lectius i a les organitzacions que van contribuir a la preservació de les llengües i les cultures catalana i occitana durant la dictadura franquista, des de l'interior i des de l'exili.

5 *bis*. El Govern ha de fer actes de reconeixement i homenatge als catalans residents en els territoris colonials corresponents al protectorat espanyol del Marroc, al Sàhara espanyol i a la Guinea espanyola, que van patir la repressió i la violència franquistes en qualsevol forma, inclosos els treballs forçats.

5 *ter*. El Govern ha de fer actes de reconeixement i homenatge a les persones sotmeses al règim colonial al protectorat espanyol del Marroc, al Sàhara espanyol i a la Guinea espanyola que van patir la repressió i la violència franquistes en aquests territoris colonials en qualsevol forma, inclosos els treballs forçats i l'explotació a les plantacions de cacau i cafè, a les explotacions forestals, a les factories o en altres aparells de la indústria colonial, a les institucions religioses i educatives o als domicilis particulars dels colons, tenint en compte especialment els casos en què van ésser persones, físiques o jurídiques, catalanes les que van participar o es van beneficiar d'aquest tracte.

6. El Govern ha de promoure la col·laboració amb altres administracions públiques i amb les entitats de memòria democràtica en els actes d'homenatge i reconeixement.

7. El Govern ha de facilitar la gestió i l'obtenció de certificats de reconeixement personal a les víctimes i les persones represaliades i als familiars que ho sol·licitin.

Article 17. Dies de reconeixement i homenatge

1. S'estableixen els dies nacionals de reconeixement següents:

- a) El 5 de febrer, Dia Nacional de l'Exili i la Deportació.
- b) El 15 d'octubre, Dia Nacional en Memòria de les Víctimes de la Guerra Civil i de la Repressió de la Dictadura Franquista.

2. El Govern ha d'impulsar actes de commemoració cada 14 d'abril, data de la proclamació, el 1931, de la República, i cada 7 de novembre, data de la constitució, el 1971, de l'Assemblea de Catalunya.

3. El Govern ha de col·laborar en la commemoració de dates establertes a escala internacional, europea i estatal amb relació a la memòria democràtica impulsant actes d'homenatge i reparació cada 27 de gener, en memòria de les víctimes de l'Holocaust; cada 5 de maig, en memòria dels deportats als camps de concentració nacionalsocialistes; cada 8 de maig, en memòria de les víctimes de la Segona Guerra Mundial; cada 2 d'agost, en memòria de les víctimes de l'holocaust del poble gitano; cada 30 d'agost, en memòria de les víctimes de desaparició, i en altres dates vinculades a la defensa dels drets humans i a la condemna d'episodis de violacions greus dels drets humans.

4. El Govern, en col·laboració amb el Memorial Democràtic, i en el marc de les commemoracions del 15 d'octubre com a Dia Nacional en Memòria de les Víctimes de la Guerra Civil i de la Repressió de la Dictadura Franquista, ha d'impulsar actes específics en memòria de les víctimes del Patronato de Protección a la Mujer i del Patronato de Indígenas.

Article 18. Publicitat dels noms de les víctimes i les persones represaliades i dels responsables de la repressió

1. El Govern ha de fer públics els noms i els cognoms de les víctimes i les persones represaliades en els supòsits següents:

a) En les comunicacions de les troballes de restes humanes i de les identifications de víctimes de desaparició.

b) En els actes de reconeixement i homenatge a les víctimes i les persones represaliades i a llurs famílies.

b *bis*) En la senyalització dels espais de memòria democràtica de Catalunya i en la creació de memorials.

c) En el decurs de les investigacions per a esclarir les circumstàncies en què es van cometre violacions dels drets humans contra les víctimes i les persones represaliades i què va ocórrer a les víctimes de desaparició, i per a localitzar-ne els familiars.

d) En els supòsits a què fan referència l'article 12 i la disposició addicional segona, en els termes que s'hi estableixen.

e) En el catàleg de dades obertes de Catalunya i en el projecte Cost Humà de la Guerra Civil.

3. Es declara d'interès públic general la publicació i el coneixement general dels noms tant de les víctimes i les persones represaliades com dels responsables de la repressió.

Article 19. Indemnitzacions a persones que van patir privació de llibertat per actes d'intencionalitat política o per raons de gènere

El Govern, d'acord amb l'establert per reglament, ha de reconèixer indemnitzacions a les persones que van patir privació de llibertat en centres penitenciaris o disciplinaris per actes d'intencionalitat política o per raons de gènere.

Article 20. Mesures de reconeixement i suport a les persones que van patir menyscabament injust de llur patrimoni

1. El Govern ha de promoure la investigació de les confiscacions de paper moneda, de dipòsits bancaris, d'obres d'art, de béns immobles i d'altres béns i drets, tant de titularitat pública com privada, produïdes durant el període que és objecte d'aquesta llei.

2. El Govern, dins del marc de les seves competències, ha de facilitar a les persones, físiques i jurídiques, i a les altres administracions públiques que van patir a Catalunya privacions de béns o pèrdues financeres l'accés als documents que acreditin el menyscabament injust de llur patrimoni, en els termes que estableixen aquesta llei i la normativa reguladora de l'accés a la informació pública. Així mateix, ha de facilitar a les persones esmentades informació i ajuda perquè puguin sol·licitar el rescabament pertinent.

3. El Govern, quan sigui possible, ha de fer constar en el cens de víctimes de la guerra del 1936 al 1939 i de la dictadura franquista els béns de què les persones afectades van ésser privades o l'abast de llurs pèrdues financeres, prenent en consideració les auditories oficials i els assentaments registrals o els documents fefaents que acreditin transmissions fraudulentas. A aquest efecte, ha d'establir, juntament amb els registres de la propietat de Catalunya, els mecanismes necessaris per a facilitar l'accés i la consulta de les dades registrals dels béns confiscats per la dictadura franquista o transmesos fraudulentament sota coacció de les autoritats franquistes.

4. El Govern, els ens locals i les corporacions de dret públic de Catalunya titulars de béns mobles o immobles confiscats o transmesos fraudulentament durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista han de restituir aquests béns o procedir a la compensació corresponent.

Article 21. Mesures de reconeixement i suport a les persones que van patir treballs forçats

1. El Govern ha de dur a terme actuacions per a reconèixer i prestar suport a les persones que van ésser sotmeses a treballs forçats en obres i edificacions. Aquestes actuacions han de consistir en l'establiment d'un cens o inventari, públic i obert, dels llocs directament relacionats amb els treballs forçats, incloent-hi obres, edificacions i altres treballs, que ha de permetre d'identificar-los i de recordar el que hi va ocórrer i en la senyalització d'aquests llocs, que poden ésser declarats espais de memòria democràtica de Catalunya.

2. El Govern ha d'impulsar actuacions per a fer corresponsables de les mesures de reconeixement i suport les organitzacions i empreses que van utilitzar els treballs forçats en benefici propi.

Article 21 bis. Mesures de reconeixement i reparació derivades de la vulneració de drets per part del Patronato de Protección a la Mujer

1. El Govern ha d'adoptar mesures de reconeixement efectives i promoure la investigació amb relació a les vulneracions dels drets humans provocades per l'actuació del Patronato de Protección a la Mujer, incloses la repressió per raons de gènere i la utilització de treballs forçats en benefici propi.

2. El Govern ha de fomentar l'adopció de mesures efectives perquè les empreses, organitzacions o institucions respecte de les quals hagi quedat acreditada llur participació activa en el sistema repressiu del Patronato de Protección a la Mujer adoptin mesures de reconeixement de llur responsabilitat i de reparació dels danys causats.

Article 22. Localització i identificació dels infants separats o sostrets de llurs famílies

1. El Govern, dins l'àmbit de les seves competències, ha de facilitar a les víctimes de la separació d'infants de llurs famílies a causa de la guerra del 1936 al 1939 i la Segona Guerra Mundial el reagrupament familiar de les quals no es va produir un cop acabats els conflictes la informació de què disposi i l'assessorament necessari per a conèixer les circumstàncies de la separació i perquè les persones aleshores infants puguin recuperar llur identitat originària i conèixer llurs vincles familiars, en els termes que estableix la Llei 16/2020, de 22 de desembre, de la desaparició forçada de menors a Catalunya.

2. El Govern, dins l'àmbit de les seves competències, ha de facilitar a les persones que van ésser víctimes de la sostracció d'infants de llurs famílies a causa de l'aplicació de mesures repressives per motius ideològics, incloses les raons de gènere, envers els progenitors, infants que van ésser objecte d'una política reeducadora en els principis del nacionalcatolicisme franquista, la informació de què disposi i l'assessorament necessari per a conèixer les circumstàncies de la sostracció i perquè les persones aleshores infants puguin recuperar llur identitat originària i conèixer llurs vincles familiars, en els termes que estableix la Llei 16/2020. Així mateix, ha de facilitar la informació i l'assessorament esmentats a les dones que van ésser privades de llibertat en centres i organismes amb la mateixa finalitat.

3. El Govern té accés a la documentació de les entitats privades amb serveis sanitaris de naixements relacionada amb els naixements i les adopcions, i ha de garantir l'accés a aquesta documentació a les víctimes, als investigadors i a les entitats de memòria democràtica que la requereixin quan hi hagi indicis raonables que les dades que conté poden estar relacionades amb la sostracció de menors.

Capítol II. Actuacions per a cercar, localitzar, recuperar i identificar les víctimes de desaparició durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista

Article 23. Recerca, localització, recuperació i identificació de les víctimes de desaparició durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista

1. El Govern, per mitjà del departament competent en matèria de memòria democràtica, i els ens locals han de dur a terme les actuacions necessàries per a localitzar les víctimes de desaparició durant el període que és objecte d'aquesta llei.

1 *bis*. El Govern, a l'efecte de dur a terme les actuacions a què fa referència l'apartat 1, ha d'establir els objectius següents:

a) Localitzar les víctimes de desaparició durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista per a recuperar-ne i identificar-ne les restes.

b) Garantir els drets dels familiars a l'obtenció d'informació sobre el destí de les víctimes de desaparició, a la identificació de llurs restes, a la garantia de llur memòria i al reconeixement de llur dignitat.

c) Senyalitzar i dignificar els llocs on eren enterrades les víctimes de desaparició i recuperar-los com a espais de memòria democràtica de Catalunya, en els casos que estableix aquesta llei.

d) Satisfer el dret de la societat a conèixer la veritat dels fets que són objecte d'aquesta llei i les circumstàncies en què durant el període a què fa referència es van produir desaparicions forçades i es van cometre vulneracions dels drets humans.

e) Garantir a les víctimes de desaparicions forçades i a llurs familiars el dret a la justícia d'acord amb el dret nacional i internacional.

3. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'executar les actuacions que estableix aquest capítol directament, amb mitjans propis o aliens. A aquest efecte, pot subscriure convenis de col·laboració amb altres administracions públiques, amb les universitats o amb els centres de recerca que tinguin entre llurs finalitats estatutàries dur a terme aquest tipus d'actuacions, que comptin amb professionals adequats per a dur-les a terme i que acreditin la capacitat científica necessària, d'acord amb el que s'estableix per reglament.

4. Les despeses derivades de les actuacions per a cercar, localitzar, recuperar i identificar, en els termes que estableix aquesta llei, les persones inscrites en el Cens de persones desaparegudes són a càrrec del Govern.

5. El Govern ha de definir els plans i els programes d'actuació que prioritzin les mesures, les actuacions i la temporalitat per a localitzar, recuperar i identificar les restes de les persones desaparegudes durant el període que és objecte d'aquesta llei.

Article 24. Cens de persones desaparegudes

1. El Cens de persones desaparegudes es configura com un registre administratiu en què s'han d'inscriure les dades i la informació relatives a les víctimes de desaparició durant el període que és objecte d'aquesta llei que permetin d'esbrinar què va ocórrer a aquestes persones i localitzar, recuperar i identificar-ne les restes. Els ens locals han de participar en l'elaboració del Cens aportant les dades i la informació de què siguin coneixedors o dipositaris.

2. La inscripció en el Cens de persones desaparegudes s'ha de fer d'ofici o a sol·licitud de les persones a què fa referència l'article 27.1.

4. L'accés a les dades del Cens de persones desaparegudes, tret dels supòsits que estableix l'article 7, s'efectua en els termes que disposa la normativa reguladora del dret d'accés a la informació pública. A l'efecte d'autoritzar l'accés a la informació, s'ha de tenir en compte, com a element de ponderació favorable, la rellevància i l'interès públic de disposar col·lectivament del resultat de la recerca per a conèixer la violació dels drets humans i del dret internacional humanitari, per a esclarir la veritat dels fets esdevinguts i per a recuperar la memòria democràtica de Catalunya.

5. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha de fer públiques, en col·laboració amb els ens locals i a l'efecte d'afavorir la difusió i reutilització de la informació, les dades del Cens de persones desaparegudes que no estiguin afectades per cap limitació legal al dret d'accés a la informació pública. Amb aquest propòsit i sota els mateixos criteris, s'han de fer servir també les dades del projecte Cost Humà de la Guerra Civil.

6. El Govern ha d'adoptar les mesures necessàries per a coordinar les dades del Cens amb les d'altres censos similars creats en l'àmbit estatal i internacional, i en general ha d'establir els mecanismes de cooperació i col·laboració necessaris per a assolir els objectius d'aquesta llei i l'eficàcia plena de les seves disposicions.

Article 25. Mapes de localització

1. El Govern, amb la col·laboració del Memorial Democràtic, i, si escau, d'altres institucions públiques o privades sense ànim de lucre que tenen la recerca històrica i arqueològica entre llurs finalitats estatutàries, ha d'elaborar, mantenir, actualitzar i gestionar el mapa de fosses de la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista, que ha d'incloure els mapes en què han de figurar, en forma de polígons, les àrees de Catalunya en què hi ha, o, d'acord amb les dades disponibles, es presumeix que hi pot haver, restes de víctimes de desaparició. Aquests mapes han d'incloure també les troballes fortuïtes de restes humanes.

2. La documentació cartogràfica i geogràfica amb les localitzacions a què fa referència l'apartat 1 i les informacions complementàries disponibles han d'estar a disposició de les persones interessades i del públic en general, en suport analògic i digital i en els termes establerts per reglament.

3. Les persones propietàries, titulars d'altres drets reals o simples posseïdors de les àrees incloses en els mapes a què fa referència l'apartat 1 han de preservar-les adequadament, d'acord amb les figures de planejament urbanístic i d'ordenació del sòl i amb la normativa de protecció del patrimoni cultural, fins que les restes de les fosses localitzades no s'hagin exhumat totalment.

4. No es poden dur a terme moviments de terra, aplanaments, o construccions o actuacions similars, com intervencions arqueològiques o paleontològiques, als terrenys on d'acord amb els mapes de localització hi pot haver fosses. En aquests supòsits, els treballs únicament es poden fer una vegada siguin expressament autoritzats per l'autoritat competent, i el Govern ha d'emetre immediatament un informe previ a fi de no generar cap perjudici a les persones promotores dels treballs.

5. El Govern ha d'establir mecanismes i acords de col·laboració i cooperació a escala internacional, amb l'Administració general de l'Estat, amb altres comunitats autònomes i amb les entitats locals per a elaborar els mapes de fosses de Catalunya, compartint la informació disponible i cooperant amb l'elaboració dels documents cartogràfics i geogràfics d'abast supraautonòmic o supramunicipal que es considerin pertinents.

Article 26. Actuacions de localització, recuperació i identificació de víctimes de desaparició

1. Les actuacions per a localitzar, recuperar i, si és possible, identificar les restes de víctimes de desaparició s'han de dur a terme d'acord amb els protocols elaborats pel Govern, que han d'assegurar una intervenció adequada.

3. Les actuacions per a localitzar, recuperar i, si és possible, identificar les restes de víctimes de desaparició i per a senyalitzar i dignificar espais s'han d'acompanyar dels estudis històrics, arqueològics i antropològics necessaris per a determinar les circumstàncies, personals o socials, de la desaparició. Aquests estudis poden incloure prospeccions, excavacions, estudis analítics i la recollida de testimonis.

4. Les actuacions per a localitzar, recuperar i, si és possible, identificar les restes de víctimes de desaparició han d'ésser autoritzades i supervisades pel Govern, d'acord amb la normativa forense, la normativa de patrimoni cultural, la normativa

sanitària i els protocols a què fa referència aquesta llei, amb les garanties i, si és el cas, els procediments establerts per reglament.

5. Quan una intervenció arqueològica o paleontològica que, d'acord amb el mapa de fosses, requereix l'autorització preceptiva del departament competent en matèria de patrimoni cultural afecta, o pot afectar, restes de víctimes de desaparició durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista, el departament competent en matèria de cultura ha de comunicar aquesta circumstància al departament competent en matèria de memòria democràtica a fi de coordinar les actuacions respectives. Les persones titulars de l'autorització d'intervencions arqueològiques o paleontològiques han de signar una declaració responsable en què es comprometen a comunicar al departament competent en matèria de memòria democràtica la descoberta eventual de restes de víctimes de desaparició durant la guerra i la dictadura franquista, amb la comunicació prèvia al departament competent en matèria de cultura, i a sol·licitar un informe favorable previ a l'autorització de la intervenció.

7. Els treballs relacionats amb les actuacions per a localitzar, recuperar i, si és possible, identificar víctimes de desaparició tenen la consideració d'utilitat pública o interès social, a l'efecte de permetre l'ocupació temporal dels terrenys on s'han de dur a terme els treballs, si escau i d'acord amb els articles del 108 al 118 de la Llei de 16 de desembre de 1954 sobre expropiació forçosa. En el cas de terrenys de titularitat privada, el Govern ha de sol·licitar el consentiment de les persones que en tenen els drets, i si el consentiment no s'obté en pot autoritzar l'ocupació temporal, amb l'audiència prèvia de les persones titulars dels drets afectats i amb l'establiment de la indemnització corresponent. Així mateix, ha d'establir en l'acta d'ocupació la manera com s'haurà de recuperar l'ús dels terrenys un cop transcorregut el termini de l'ocupació temporal.

8. Els ens locals, en l'àmbit de llurs competències, han de preservar, delimitar i vigilar la zona on apareguin restes humanes.

9. Durant els procediments de recuperació, identificació i destinació final de les restes de víctimes de desaparició s'ha de respectar en tot moment el dolor i el dret a la intimitat, a la dignitat i a les conviccions religioses, filosòfiques o culturals dels familiars, a qui s'ha de procurar acompanyament.

9 *bis*. Les persones físiques reconegudes fefaentment com a familiars de víctimes de desaparició que es poden trobar en una determinada fossa tenen dret a ésser informades dels treballs d'excavació i presenciar-los. Per a evitar la revictimització dels familiars durant el procés de localització i exhumació de les restes i de dignificació de la fossa, el Govern ha d'habilitar un protocol d'acompanyament psicosocial, liderat per psicòlegs especialitzats en trauma i memòria històrica, que ha de permetre d'acompanyar-los durant tot el procés, tant en els moments previs com posteriors a la localització i l'exhumació de les restes i a la dignificació de la fossa i segons les necessitats que puguin anar sorgint.

9 *ter*. Les restes òssies identificades s'han de recuperar, traslladar i lliurar als familiars, que en poden decidir el destí, d'acord amb les condicions i els procediments que s'estableixin per reglament. Les restes que han estat identificades i no reclamades han d'ésser inhumades al cementiri corresponent del terme municipal on han estat trobades. Prèviament, en tots els casos i dins el marc del programa d'identificació genètica, s'han de prendre mostres biològiques de les restes per a possibilitar-ne la identificació per mitjà del banc genètic que estableix aquesta llei.

10. La conducció i el trasllat de restes humanes com a conseqüència dels procediments de localització o per troballa casual s'han d'efectuar d'acord amb la normativa sobre policia sanitària mortuòria i s'han de comunicar prèviament al departament competent en matèria de memòria democràtica, sens perjudici del que l'autoritat judicial pugui disposar.

11. Les actuacions per a localitzar, recuperar i, si és possible, identificar les restes de víctimes de desaparició han d'assegurar el dret a la justícia de les víctimes i els familiars. El Govern ha de comunicar a l'autoritat judicial competent les troballes de restes de víctimes de desaparició i les actuacions de recuperació i identificació projectades. Amb relació tant a les actuacions de recuperació com d'identificació, el Govern ha de sol·licitar la intervenció de l'autoritat judicial competent perquè pugui dur a terme les diligències judicials que corresponguin. Les actuacions han de complir els protocols d'aixecament i custòdia de restes i d'extracció de mostres, i especialistes forenses han de prendre part en tot el procés d'exhumació i de consideració de les fosses com a proves d'execucions extrajudicials, sumàries o arbitràries vinculades a possibles desaparicions forçades, crims de guerra i crims contra la humanitat, a l'efecte de la investigació judicial que correspongui, d'acord amb la legislació vigent. En tot cas, l'actuació administrativa ha d'ésser subsidiària o accessòria respecte de l'actuació de l'autoritat judicial.

12. Els espais amb restes de víctimes de desaparició que han d'ésser objecte d'excavació o prospecció i les restes mobles que contenen tenen la consideració de patrimoni cultural, i concretament de patrimoni arqueològic, d'acord amb la legislació en matèria de patrimoni cultural català. L'estudi d'aquests béns s'ha de fer d'acord amb la metodologia arqueològica, i les intervencions han d'ésser dirigides almenys per un arqueòleg, d'acord amb la normativa en matèria de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, i per un antropòleg físic o forense.

13. Els informes derivats de les actuacions elaborats pels arqueòlegs o antropòlegs responsables d'acord amb el protocol establert poden revestir a efectes judicials valor de prova pericial.

14. Les intervencions en zones on són habituals les troballes fortuïtes en superfície de restes humanes, perquè són escenaris bèl·lics o similars, s'han de dur a terme d'acord amb un protocol d'actuació específic que ha d'elaborar el Govern, que a més del procediment en cas de troballes fortuïtes ha de regular els mecanismes preventius per a la protecció dels terrenys i per a les intervencions de terceres persones.

15. El Govern ha d'adoptar les mesures pertinents per a preservar, senyalitzar i dignificar adequadament els indrets on es localitzin restes de víctimes de desaparició que s'han de recuperar com a llocs de memòria, amb l'estudi previ i la divulgació posterior dels esdeveniments històrics associats a la desaparició d'aquestes persones. Així mateix, ha d'establir en cada cas els acords corresponents de col·laboració tècnica i econòmica amb els ajuntaments afectats per a fer possible el desenvolupament d'aquestes actuacions.

16. Per a tot allò que no regulen ni aquesta llei ni les disposicions que la desenvolupen són d'aplicació supletòria la Llei 9/1993 i el Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Article 27. Procediment administratiu de recerca, localització, recuperació i identificació de víctimes de desaparició

1.1. El procediment per a cercar, localitzar, recuperar i identificar víctimes de desaparició l'incoa el departament competent en matèria de memòria democràtica, d'ofici o a sol·licitud de les persones següents:

a) Els ajuntaments que cerquen víctimes de desaparició oriündes del municipi o que presumiblement hi són enterrades.

b) Els familiars de les víctimes de desaparició, i en concret llurs cònjuges, les persones que hi han estat vinculades per una relació de convivència anàloga a la conjugal, els descendents directes i els parents, consanguinis o per adopció, fins al quart grau.

b *bis*) El Memorial Democràtic.

c) Les entitats de memòria democràtica sense afany de lucre a què fa referència l'article 38.

d) Les universitats i altres centres de recerca que tenen per objectiu la recerca i localització de víctimes de desaparició durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista.

En el cas d'oposició d'un o més familiars a l'exhumació han de prevaler els drets de la resta de familiars i, en tot cas, l'interès públic que aquesta llei garanteix, d'acord amb el principi de reparació i recuperació de totes les persones que estan inhumades irregularment sense identificar i dignificar.

2. La sol·licitud per a emprendre les accions esmentades a l'apartat 1 s'ha d'acompanyar de les proves documentals o testimonials o de la relació d'indícis que la justifiquen. En cas contrari, el Govern n'ha d'acordar la inadmissió, amb el requeriment d'esmena previ.

3. El termini per a resoldre i notificar la resolució per la qual el Govern decideix emprendre les accions esmentades a l'apartat 1 és de dotze mesos. Transcorregut aquest termini es produeix la caducitat del procediment si s'ha incoat d'ofici o la desestimació per silenci de la sol·licitud.

Article 28. Descobriment de restes

1. El Govern ha de comunicar a l'autoritat judicial competent les troballes de restes de possibles víctimes de desaparició i les actuacions de recuperació i identificació que s'hagin d'emprendre.

2. Les persones que d'una manera casual descobreixin restes que puguin correspondre a víctimes de desaparició ho han de fer saber immediatament, sense fer-ne difusió pública, al Cos de Mossos d'Esquadra i a l'ajuntament corresponent, que ho hauran de comunicar al departament competent en matèria de memòria democràtica en el termini de quaranta-vuit hores.

3. Mai no es poden extreure restes, ni humanes ni d'objectes o altres béns mobles que hi puguin estar associats, quan s'hagi de fer una remoció de terra, per mínima que sigui, ni quan s'hagin de deslligar d'un altre objecte o resta. Les restes han de romandre en llur emplaçament original fins que es puguin dur a terme les actuacions d'excavació i identificació que estableix aquesta llei, d'acord amb els protocols corresponents.

4. El Govern ha d'elaborar i difondre entre les forces i els cossos de seguretat, el Cos d'Agents Rurals, altres cossos competents en la inspecció, la protecció i el manteniment del patrimoni cultural i del medi ambient, el personal de prevenció i extinció d'incendis i de salvaments, el Ministeri Fiscal i els òrgans judicials un protocol d'actuació en cas de troballes de restes que puguin correspondre a víctimes de desaparició.

Article 29. Tractament i identificació de les restes recuperades

1. El Govern, per mitjà dels departaments competents, ha de garantir el manteniment i desenvolupament d'un programa d'identificació genètica específic, públic i gratuït per a tots els familiars inscrits en el Cens de persones desaparegudes que han consentit de participar-hi, amb l'objectiu de poder identificar les víctimes de desaparició. L'Administració de la Generalitat resta habilitada, als efectes d'aquesta llei, per a establir un banc de dades genètiques de víctimes de desaparició i de familiars.

2. Les restes humanes recuperades d'acord amb les disposicions d'aquesta llei s'han d'analitzar en el marc del programa d'identificació genètica. El Govern ha de dur a terme les proves bioantropològiques i genètiques que permetin la identificació de les restes òssies exhumades. El banc de dades genètiques ha d'incloure les mostres genètiques dels familiars dels desapareguts inclosos en el Cens de persones desaparegudes que estableix aquesta llei, d'acord amb els procediments que es disposin per reglament. Així mateix, el Govern ha d'establir, en el marc del programa d'identificació genètica, els mecanismes pertinents per a sol·licitar i obtenir sistemàticament mostres genètiques de cada familiar inclòs en el Cens. El banc de dades

genètiques, a fi de poder creuar les dades, ha d'incloure també, d'acord amb els procediments que s'estableixin per reglament, les mostres d'ADN que el Govern hagi obtingut d'una manera sistemàtica de les restes humanes procedents de les intervencions d'exhumació de fosses o de les restes recuperades fortuïtament en cementiris, escenaris de combat i altres indrets.

2 bis. Les dades genètiques dels familiars de víctimes de desaparició que han consentit de participar en el programa d'identificació genètica no poden ésser cedides sense llur consentiment. La compartició de perfils genètics amb l'objectiu d'encreuar dades amb bancs o programes d'identificació genètica establerts per l'Administració general de l'Estat i per altres administracions no es considera cessió.

3. Les restes humanes identificades s'han de recuperar, traslladar i lliurar als familiars, que en poden decidir el destí, d'acord amb les condicions i els procediments que s'estableixin per reglament. Les restes que han estat estudiades i no han estat identificades i reclamades han d'ésser inhumades al cementiri corresponent del terme municipal on han estat trobades. Prèviament, el Govern ha de prendre mostres biològiques de les restes per a possibilitar-ne la identificació per mitjà del banc d'identificació genètica que estableix aquest article. La inhumació s'ha de fer en espais accessibles perquè les restes es puguin recuperar en cas d'identificació ulterior i s'ha de fer en presència d'una representació i de l'ajuntament corresponent.

4. Els familiars fins al quart grau de les víctimes de desaparició identificades tenen dret a recuperar els objectes mobles de caràcter personal que s'hi poden associar d'una manera efectiva, els quals objectes no han de tenir la consideració de béns de domini públic. La prelación entre els familiars ha d'ésser la que estableix el dret civil català a efectes successoris. El tractament i la devolució dels objectes mobles esmentats s'ha de regular per reglament, i els objectes de persones no identificades i que no han estat reclamades i la resta de materials de caràcter moble recuperats que s'hi poden associar han de passar a formar part del patrimoni cultural català en els termes i terminis que s'estableixin per reglament.

6. El Govern ha d'impulsar la inscripció de la mort de les víctimes de desaparició, d'acord amb la disposició addicional vuitena de la Llei de l'Estat 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil.

Article 30. Dret de tanteig i retracte

1. El Govern pot exercir, per mitjà del departament competent en matèria de memòria democràtica, el dret de tanteig sobre les transmissions oneroses de la propietat o de qualsevol dret real sobre els objectes i altres béns mobles associats a les restes humanes que han estat lliurats a les famílies d'acord amb el procediment que estableix la normativa en matèria de memòria democràtica, amb caràcter preferent respecte de qualsevol altra persona. Els consells comarcals i els ajuntaments poden exercir subsidiàriament el mateix dret.

2. Les persones propietàries o titulars d'altres drets reals sobre els béns esmentats en l'apartat 1 han de notificar fefaentment al departament competent en matèria de memòria democràtica la intenció de transmetre els béns o els drets, i han d'indicar-ne el preu, les condicions de la transmissió i, si escau, la identitat de la persona que els vol adquirir. En cas que el Govern no exerceixi el dret de tanteig, les persones propietàries o titulars d'altres drets reals sobre els béns esmentats han de notificar la intenció de transmetre els béns o drets al consell comarcal i a l'ajuntament corresponents.

3. El Govern, i subsidiàriament els consells comarcals i els ajuntaments, poden exercir el dret de tanteig en el termini de dos mesos a comptar de la notificació a què fa referència l'apartat 2. El dret de tanteig es pot exercir en benefici d'altres institucions públiques, en les condicions que s'estableixin en cada cas.

4. El Govern, per mitjà del departament competent en matèria de memòria democràtica, i subsidiàriament els consells comarcals i els ajuntaments, poden exercir, si la transmissió a què es refereix l'apartat 2 no es notifica o no es formalitza en les condicions notificades, el dret de retracte en els mateixos termes establerts per al dret de tanteig i en el termini de dos mesos a comptar del moment que el Govern té coneixement fefaent de la transmissió.

Article 31. Comitè Tècnic per a la Recuperació i la Identificació de les Persones Desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista

1. El Comitè Tècnic per a la Recuperació i la Identificació de les Persones Desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista és un òrgan col·legiat de l'Administració de la Generalitat, de participació externa i amb funcions consultives i d'assessorament amb relació a les actuacions que estableixen els articles del 23 al 29 d'aquesta llei.

2. El Comitè s'adscriu al departament competent en matèria de memòria democràtica i, pel que fa a l'organització i el funcionament, es regeix pel seu reglament i per les normes de funcionament dels òrgans col·legiats aplicables a les administracions públiques de Catalunya.

3. El Comitè és integrat pels membres següents:

a) Una persona en representació del departament competent en matèria de memòria democràtica, que n'exerceix la presidència i té vot diriment en cas d'empat.

b) Cinc persones professionals o acadèmiques en actiu de prestigi reconegut en els àmbits, respectivament, de l'arqueologia, l'antropologia física, la història contemporània, el dret i la seguretat pública, a proposta del departament competent en matèria de memòria democràtica. La persona experta en seguretat pública ha de pertànyer al Cos de Mossos d'Esquadra.

c) Una persona en representació de les entitats de memòria democràtica de Catalunya, a proposta del Consell de Participació del Memorial Democràtic.

d) Dues persones en representació de les organitzacions associatives d'ens locals, a proposta d'aquestes organitzacions.

e) El director o directora de l'Institut de Medicina Legal.

f) El cap o la cap del Servei d'Arqueologia i Paleontologia del Departament de Cultura.

g) El director o directora del Memorial Democràtic.

h) El director o directora del banc d'identificació genètica.

5. Els membres del Comitè que no ho són per raó de llur càrrec són nomenades per la persona titular del departament competent en matèria de memòria democràtica per un període de quatre anys.

6. El secretari o secretària del Comitè és nomenat per la persona titular del departament competent en matèria de memòria democràtica d'entre les persones que són membres del Comitè o entre el personal al servei del departament.

7. Entre els membres del Comitè hi ha d'haver paritat de dones i homes.

8. El Comitè té les funcions següents:

a) Emetre informes preceptius sobre les actuacions a què fan referència els articles del 23 al 29 d'aquesta llei.

b) Aprovar, si escau, les sol·licituds dels projectes d'intervenció a què fan referència els articles 23, 26 i 27 d'aquesta llei, a excepció de les intervencions preventives o d'urgència que el Govern ordeni d'ofici.

c) Elaborar un pla d'actuació pluriennal que estableixi les accions necessàries per a desplegar els articles del 23 al 29 d'aquesta llei.

d) Emetre un informe anual d'avaluació de les actuacions que ha dut a terme, que ha d'enviar al Govern i al Parlament de Catalunya.

e) Emetre els informes que li sol·liciti el conseller o consellera del departament que té atribuïdes les competències que estableix aquesta llei.

f) Formular les observacions i propostes que consideri pertinents.

9. Els membres del Comitè perceben les dietes d'assistència, si escau, que determina el Govern, tret dels que són representants d'òrgans de l'Administració de la Generalitat.

10. La presidència pot convidar a les sessions del Comitè, amb veu i sense vot, persones expertes en la matèria que s'hagi de tractar.

11. El Comitè s'ha de coordinar amb l'oficina d'informació i assistència a les víctimes i les persones represaliades per la dictadura franquista per a rebre les demandes dels familiars de les víctimes de desaparició.

Article 32. Dignificació de fosses

1. El Govern ha d'adoptar les mesures pertinents per a preservar, senyalitzar i dignificar adequadament els indrets on es localitzin restes de víctimes de desaparició que s'han de recuperar com a llocs de memòria, amb l'estudi previ i la divulgació posterior dels esdeveniments històrics associats a la desaparició d'aquestes persones. Així mateix, ha d'establir en cada cas els acords corresponents de col·laboració tècnica i econòmica amb els ajuntaments afectats per a fer possible el desenvolupament d'aquestes actuacions.

2. El Govern, per mitjà del departament competent en matèria de memòria democràtica i d'acord amb les organitzacions associatives d'ens locals i les entitats de memòria democràtica, ha d'impulsar un protocol d'actuació per a dignificar les fosses comunes als cementiris municipals i als de titularitat eclesiàstica i ha de destinar els recursos necessaris per a aplicar-lo, si escau, amb la col·laboració dels ajuntaments respectius.

3. La dignificació d'una fossa comuna mai no exclou l'exhumació, independentment de la seva localització. El protocol ha de tenir en compte la prioritat urgent de l'exhumació i de la identificació de les restes humanes.

Títol V. Dret a la memòria com a garantia de no-repetició

Article 33. Foment de la recerca i la divulgació de la memòria democràtica

1. El Govern, en col·laboració amb el Memorial Democràtic, ha de promoure la recerca històrica i la divulgació amb relació a la memòria democràtica, i, específicament, amb relació al paper i l'experiència de les dones; les morts i desaparicions en el front en la guerra del 1936 al 1939; la discriminació, la persecució i la violència patida pel poble gitano durant la dictadura franquista i l'Holocaust; les violències polítiques a les rereguardes durant la guerra; els exilis; les múltiples formes de repressió exercida durant la dictadura franquista i la Transició i la participació d'empreses i organismes privats, com ara congregacions religioses i instituts seculars vinculats a l'Església catòlica, en aquesta repressió; les deportacions i els desplaçaments forçats durant la Segona Guerra Mundial; les persones i els col·lectius que tenen el reconeixement de víctimes, i la situació dels territoris colonials.

1 *bis*. El Govern ha de promoure la recerca i la divulgació amb relació al paper i l'experiència específica de les persones gitanes durant la guerra del 1936 al 1939, la dictadura franquista i la Transició i a les múltiples formes de repressió exercides per la dictadura franquista contra el poble gitano. A aquest efecte, el Govern, en col·laboració amb el Memorial Democràtic, ha de facilitar la recollida de testimonis orals d'aquesta experiència i incorporar-los al Banc Audiovisual de Testimonis del Memorial Democràtic.

2. La recerca històrica i científica i la divulgació del coneixement amb relació a la memòria democràtica són una prioritat del Govern, com a mesura específica de reconeixement i reparació de les víctimes.

3. El Govern ha de promoure la participació en la recerca i la divulgació de la memòria democràtica de les universitats, els centres d'arxiu, els centres de recerca i

les entitats de memòria democràtica, especialment amb el foment de la recerca que duen a terme, amb la difusió dels seus resultats i amb congressos, jornades i altres trobades de tipus divulgatiu.

4. El Govern ha d'impulsar acords de col·laboració institucional amb les universitats, els centres de recerca i les entitats de memòria democràtica per a desenvolupar projectes de recerca i divulgació de la memòria democràtica.

Article 34. Foment del coneixement de la memòria democràtica

1. El Govern ha de fomentar el coneixement de la memòria democràtica i la participació ciutadana en aquest foment treballant amb la comunitat educativa i amb la ciutadania, organitzant actes commemoratius i exposicions, produint materials pedagògics, convocant premis i subvencions i duent a terme qualsevol altra acció que consideri pertinent.

2. El Govern ha de promoure actes públics de divulgació de la memòria democràtica a fi de fomentar els valors de la llibertat, la igualtat i el progrés social.

Article 35. Educació i formació en matèria de memòria democràtica

1. El departament competent en matèria d'educació, amb l'objectiu d'enfortir els valors democràtics de la societat, ha d'incloure en el currículum de l'educació primària, de l'educació secundària obligatòria, del batxillerat, de la formació professional i de l'educació permanent de les persones adultes el coneixement de la història i de la memòria democràtica, especialment de la repressió de la dictadura franquista i de les lluites per la democràcia, els drets humans i les llibertats individuals i col·lectives. Així mateix ha de vetllar perquè els continguts curriculars relatius a la memòria democràtica reflecteixin adientment les vessants i experiències diverses de la repressió franquista, inclosa, entre d'altres, la repressió patida específicament per les dones, pel poble gitano o per les persones LGBTI.

2. El departament competent en matèria de memòria democràtica, en col·laboració amb el Memorial Democràtic i els ens dependents o vinculats a l'Administració de la Generalitat competents en aquesta matèria, ha d'oferir als centres educatius les eines didàctiques necessàries per a facilitar la inserció en els currículums dels continguts a què fa referència l'apartat 1. Aquestes eines s'han de basar en el rigor històric, la pluralitat i la perspectiva de gènere.

3. El departament competent en matèria de memòria democràtica, amb l'objectiu de dotar el professorat de les eines conceptuals i metodològiques adequades, ha de col·laborar amb el departament competent en matèria d'educació perquè els plans de formació permanent del professorat incloguin l'actualització científica, didàctica i pedagògica del tractament escolar de la memòria democràtica i del coneixement que estableix aquesta llei.

4. El Govern ha de col·laborar amb les universitats, en l'àmbit de la docència i la formació, per a impulsar el coneixement del període històric a què fa referència la memòria democràtica i del que aquesta llei estableix per als estudis universitaris.

5. El Govern ha d'incorporar en els plans de formació contínua de l'Administració de la Generalitat i dels ens dependents o vinculats i en les activitats formatives que integren els processos selectius els continguts específics de capacitació i sensibilització amb relació a la memòria democràtica, especialment en la formació adreçada al personal que en el desenvolupament de les seves funcions s'ha de relacionar amb persones que tenen la consideració de víctimes d'acord amb aquesta llei. Per a dur a terme les formacions específiques per a relacionar-se amb víctimes, s'ha d'utilitzar una metodologia d'intervenció amb perspectiva psicosocial, i els continguts s'han d'elaborar tenint en compte la perspectiva de gènere.

6. El Govern ha d'incloure la memòria democràtica en les polítiques i en els programes per a la pau i els drets humans que desenvolupi en els àmbits de l'educació, la justícia, la cultura i la cooperació, i, si escau, en qualsevol altre àmbit. En aquest

sentit, ha de promoure la integració de les seves actuacions per a complir els objectius d'aquesta llei.

7. El Govern ha d'incloure en els programes de l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya, o de l'òrgan que el substitueixi, la formació sobre drets humans, sobre les vulneracions d'aquests drets produïdes durant la dictadura franquista i sobre els principis i objectius que aquesta llei estableix pel que fa a les garanties de no-repetició d'acord amb les recomanacions de l'Organització de les Nacions Unides. Així mateix, ha d'incloure aquesta formació en els programes de formació i reciclatge que ofereix a jutges, magistrats, al personal de l'Administració de justícia i als lletrats al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada o l'òrgan que el substitueixi.

8. El Govern ha de fomentar la recerca relativa a la contribució de les dones a l'àmbit de la memòria democràtica, tant pel que fa a llur condició de víctimes d'una repressió específica com a llur participació en la vida política, cultural, econòmica i social.

Article 36. Difusió de les produccions culturals objecte de censura

El Memorial Democràtic i els departaments competents en matèria de memòria democràtica, de cultura i, si escau, d'igualtat i feminisme han d'organitzar col·loquis, jornades i altres activitats per a difondre les produccions artístiques, incloses les literàries, les cinematogràfiques i altres produccions culturals, que van ésser censurades per la dictadura franquista, especialment les d'autoria femenina, per a posar-les en relleu i donar a conèixer la repressió que va patir el sector cultural durant la dictadura i la Transició.

Article 37. Col·laboració dels mitjans de comunicació públics en la divulgació de la memòria democràtica

1. La Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, o l'òrgan que la substitueixi, ha de col·laborar amb el departament competent en matèria de memòria democràtica i amb el Memorial Democràtic en la difusió del coneixement d'aquesta matèria amb programes divulgatius específics i amb les cobertures informatives que hi tenen relació.

2. Els programes divulgatius específics a què fa referència l'apartat 1 han de difondre, d'una manera singular, l'experiència de les dones en l'àmbit de la memòria democràtica.

Títol VI. Entitats de memòria democràtica

Article 38. Objecte i naturalesa de les entitats de memòria democràtica

1. Les entitats de memòria democràtica han de contribuir a recuperar, preservar, enfortir i divulgar la memòria democràtica de Catalunya i a defensar els drets de les víctimes i les persones represaliades i de les que van lluitar per la democràcia.

2. Als efectes d'aquesta llei, tenen la consideració d'entitats de memòria democràtica les entitats sense ànim de lucre que compleixen els requisits següents:

a) Que siguin associacions, federacions, confederacions, fundacions i organitzacions de caràcter social, o un altre tipus d'entitats, constituïdes legalment i que tinguin entre llurs finalitats estatutàries la recuperació, la preservació i la divulgació de la memòria democràtica de Catalunya o la defensa dels drets del poble gitano, de les víctimes de la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura o de les persones que van participar en la lluita antifranquista.

b) Que actuïn a Catalunya i hi tinguin la seu social o una delegació.

Article 39. Mesures per al foment i l'enfortiment de l'associacionisme i la participació ciutadana en activitats relacionades amb la memòria democràtica

El Govern ha de promoure, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries, mesures per a la implicació associativa i la participació ciutadana en activitats relacionades amb la memòria democràtica, incloent-hi el suport a la creació i el manteniment d'entitats memorialistes perquè duguin a terme activitats relacionades amb aquest àmbit.

Article 40. Participació de les entitats de memòria democràtica

1. Les entitats de memòria democràtica són titulars dels interessos col·lectius legítims de les víctimes i les persones represaliades.

2. Les entitats de memòria democràtica tenen la condició d'interessades en els procediments administratius quan s'hi personen en aquesta condició.

3. Les entitats de memòria democràtica tenen els drets següents:

a) Ésser declarades d'utilitat pública quan estiguin constituïdes com a associació d'acord amb la normativa corresponent.

b) Tenir representació en òrgans administratius de participació.

c) Ésser consultades en tràmit d'audiència, com a entitats interessades, en els procediments d'elaboració de normes amb rang de llei o reglamentàries en matèria de memòria democràtica.

d) Percebre ajuts públics i ésser beneficiàries d'altres mesures de foment, d'acord amb l'article 39 d'aquesta llei.

e) Col·laborar amb el departament competent en matèria d'educació en els dissenys curriculars, en la formació permanent del professorat i amb les universitats pel que fa al coneixement de la història i de la memòria democràtica.

Article 40 bis. Registre d'entitats de memòria democràtica de Catalunya

1. Es crea el Registre d'entitats de memòria democràtica de Catalunya, una entitat de caràcter públic la gestió de la qual és a càrrec del Memorial Democràtic.

2. Es poden inscriure en el Registre d'entitats de memòria democràtica de Catalunya les entitats sense afany de lucre legalment constituïdes que compleixen els requisits que estableix l'article 38.2 i que tenen entre llurs objectius estatutaris el treball en l'àmbit de la memòria democràtica o la defensa dels drets de les persones que d'acord amb aquesta llei tenen la condició de víctimes i persones represaliades. El procediment d'inscripció en el registre s'ha d'establir per reglament.

Títol VII. Espais de memòria democràtica de Catalunya

Article 41. Espais de memòria democràtica de Catalunya

2. La incoació dels expedients per a declarar els espais de memòria democràtica de Catalunya es pot fer d'ofici o a sol·licitud d'una altra administració pública o d'una persona, física o jurídica. La sol·licitud d'incoació ha d'especificar l'espai, amb la delimitació cartogràfica i les coordenades geogràfiques corresponents, i els valors que justificarien la declaració.

5. Els departaments competents en matèria de memòria democràtica, de patrimoni cultural, d'educació, de medi ambient, de turisme i d'ordenació del territori i paisatge, amb la resta d'administracions públiques i amb altres entitats i associacions interessades, poden impulsar, coordinadament, a més dels espais de memòria democràtica de Catalunya declarats, la configuració d'itineraris culturals interdisciplinaris que integrin la memòria democràtica amb els valors ambientals i amb l'ocupació humana del territori des d'una perspectiva històrica.

5 bis. El Govern ha de dur a terme el procediment per a intervenir als espais de memòria democràtica de Catalunya per a convertir-los, quan sigui necessari, en centres de memòria o en equipaments promotores de la memòria democràtica en col·la-

boració amb les administracions titulars de l'espai i donant audiència al Memorial Democràtic, inclòs el Consell de Participació.

6. Els espais de memòria democràtica de Catalunya en funcionament en el moment de l'aprovació d'aquesta llei han d'ésser reconeguts com a integrants de la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya.

7. Els espais de memòria democràtica de Catalunya han d'incorporar la perspectiva de persecució i discriminació del poble gitano. En aquest sentit, s'ha de crear un espai específic que reflecteixi d'una manera permanent la història d'aquesta persecució i discriminació.

Article 42. Protecció dels espais de memòria democràtica de Catalunya

1. El règim de protecció que estableix la Llei 9/1993 és d'aplicació als espais de memòria democràtica de Catalunya que compleixen els valors propis del patrimoni cultural, en la categoria de protecció pertinent. Correspon al departament competent en matèria de patrimoni cultural declarar, si escau, l'espai o immoble Bé Cultural d'Interès Nacional. Si la categoria correspon a un bé catalogat o inferior, el departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'instar l'ajuntament corresponent, o el consell comarcal en el cas dels municipis de menys de cinc mil habitants, a declarar-lo Bé Cultural d'Interès Local o ha d'instar l'ajuntament a declarar-lo bé protegit en el marc del planejament urbanístic per a dotar-lo de la protecció necessària.

2. Les persones propietàries, titulars d'altres drets reals o simples posseïdores d'espais de memòria democràtica de Catalunya tenen l'obligació, d'acord amb el règim de protecció que tenen aprovat i establert, i d'acord amb la normativa en matèria de patrimoni cultural, de conservar-los i mantenir-los per a garantir la salvaguarda de llurs valors, a fi que les característiques que els identifiquen no es perdin, no es destrueixin o no pateixin cap deteriorament irreparable.

2 bis. Les persones propietàries, titulars d'altres drets reals o simples posseïdores d'espais de memòria democràtica de Catalunya tenen l'obligació de permetre-hi la visita pública en dies i hores prèviament assenyalats. El Govern pot dispensar, totalment o parcialment, el compliment d'aquesta obligació si hi ha una causa justificada. Així mateix, aquestes persones han de permetre la inspecció dels espais per part dels òrgans corresponents de l'Administració de la Generalitat i facilitar la informació que les administracions públiques competents demanin sobre llur estat i ús.

3. Les persones promotores d'espais de memòria democràtica de Catalunya declarats, catalogats o inclosos en l'Inventari del patrimoni cultural català per raó de valors diferents als que fa referència aquesta llei i d'espais als quals no és d'aplicació la normativa sobre patrimoni cultural català han de comunicar al departament competent en matèria de memòria democràtica, abans de sol·licitar la resta d'autoritzacions o llicències, la intenció de dur a terme qualsevol intervenció, actuació o canvi d'ús que afecti l'espai, i han d'acompanyar la comunicació del projecte corresponent. El departament competent en matèria de memòria democràtica pot assessorar pel que fa a les actuacions que cal dur a terme a l'espai per a salvaguardar-ne els valors.

4. El Govern, en el marc dels seus programes d'actuació en matèria de memòria democràtica, ha d'establir mesures destinades a investigar, recuperar, conservar, promoure, difondre i fer accessibles els espais de memòria democràtica de Catalunya.

5. La col·locació en façanes o altres espais privats de senyalitzacions d'espais públics o plaques commemoratives relacionades amb les polítiques de memòria democràtica comporten la constitució d'una servitud legal forçosa que la propietat ha d'acceptar atès l'interès general de la senyalització.

Article 43. Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya

1. L'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya té per finalitat documentar i recopilar sistemàticament, investigar i difondre els béns, itineraris o indrets que tenen la consideració d'espai de memòria democràtica de Catalunya. Correspon al Memorial Democràtic elaborar i gestionar aquest inventari, i a la persona titular del departament competent en matèria de memòria democràtica resoldre la declaració d'acord amb l'article 41.2.

2. L'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya ha d'incloure, com a mínim, les informacions següents:

- a) La identificació de l'espai.
- b) La descripció de l'espai.
- c) La informació dels valors que van justificar la declaració.
- d) La delimitació cartogràfica i les coordenades geogràfiques.
- e) La categoria de protecció, d'acord amb la normativa en matèria de patrimoni cultural, si escau.
- f) La definició dels usos que es volen restituir, les instruccions particulars de protecció i els usos compatibles per a garantir la conservació dels valors memorials.
- g) Les mesures cautelars que s'han d'adoptar per a protegir i conservar l'espai.

2 bis. El procediment per a inscriure l'espai en l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya l'ha d'incoar d'ofici el Memorial Democràtic. Tanmateix, qualsevol persona, física o jurídica, pot sol·licitar al Memorial Democràtic, amb un escrit raonat, que iniciï el procediment. La sol·licitud s'entén desestimada si transcorreguts tres mesos des que s'ha presentat no s'ha dictat ni notificat cap resolució expressa. La resolució, que no ha d'ésser publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, s'ha de dictar en el termini de dotze mesos, s'ha de notificar als interessats directament afectats i comporta la inscripció en l'Inventari. Transcorregut el termini de dotze mesos es produeix la caducitat del procediment si s'ha incoat d'ofici o la desestimació per silenci de la sol·licitud. Declarada la seva caducitat, el procediment no es pot tornar a iniciar en els tres anys següents, excepte a instàncies de la persona titular del bé.

2 ter. Durant la tramitació del procediment per a inscriure l'espai en l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya, s'ha de donar audiència a les persones afectades o interessades, a l'ajuntament afectat, al consell comarcal i al departament competent en matèria de patrimoni cultural, als quals també s'ha de donar compte de la resolució.

2 quater. L'inici del procediment per a inscriure l'espai en l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya comporta que s'hi anoti preventivament i que li sigui aplicat immediatament el règim que estableix aquesta llei per als béns inscrits. Així mateix, d'acord amb el règim de protecció que l'afecti i conformement amb l'article 41, l'inici del procediment pot comportar la suspensió cautelar de qualsevol intervenció que posi en perill els valors de l'espai.

2 quinquies. El Govern pot modificar i, si escau, cancel·lar les inscripcions de l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya quan canviïn o desapareguin les circumstàncies que les van motivar. En cap cas no es poden invocar com a causes per a cancel·lar una inscripció les que deriven de l'incompliment de l'obligació de conservació de l'espai. La modificació i la cancel·lació de la inscripció s'han de fer seguint el procediment que estableix aquest article.

2 sexies. La fórmula de col·laboració entre l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya i l'Inventari del patrimoni cultural català s'ha d'establir per reglament.

4. El departament competent en matèria de patrimoni cultural i la resta d'administracions públiques amb competències en aquesta matèria han de comunicar al departament competent en matèria de memòria democràtica les declaracions i catalogacions de béns i les incursions en l'Inventari del patrimoni cultural català dels béns

restants integrants del patrimoni cultural quan s'hagin efectuat per raó dels valors a què fa referència aquesta llei, a l'efecte de llur inclusió en l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya.

5. Les dades de l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya són públiques, llevat de les que cal protegir per a la seguretat dels espais i de les que tenen un accés limitat d'acord amb la normativa reguladora del dret d'accés a la informació pública.

Article 44. Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya

1. La Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya és formada pels espais que hi són adherits.

2. La Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya, amb una identitat comuna, agrupa, coordina, dinamitza i difon els projectes i les altres iniciatives de les administracions públiques de Catalunya i d'altres persones titulars dels espais de memòria democràtica.

3. El Memorial Democràtic ha de coordinar i impulsar el desenvolupament dels projectes i les iniciatives de la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya i fer-ne el seguiment.

4. L'estructura i el règim de funcionament de la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya s'estableixen per reglament.

5. El Govern ha de promoure i dinamitzar la recuperació, senyalització i difusió dels espais adherits a la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya. El Govern i els ens locals poden crear ens o constituir consorcis amb aquesta finalitat.

6. El Govern ha d'establir protocols, convenis o acords de col·laboració amb altres administracions, incloses les d'altres estats, per a integrar els espais de memòria democràtica de Catalunya en els circuits internacionals de l'àmbit de la memòria democràtica, dels conflictes armats i de les violacions dels drets humans i per a integrar espais d'altres administracions i territoris en els projectes i les iniciatives que desenvolupa la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya.

7. El Govern, per mitjà del Memorial Democràtic, ha d'establir una línia anual d'ajuts econòmics per als ens titulars dels espais de la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya per a facilitar-ne la conservació i la senyalització i promoure el desenvolupament de projectes vinculats a la memòria democràtica. Per a garantir l'interès públic general s'ha de fomentar preferentment la col·laboració voluntària amb els titulars privats per a la col·locació de plaques o altres elements de senyalització i, si escau, per a l'accés regulat a determinats espais, fixant dies, hores i condicions que minimitzin les molèsties a la propietat. Quan no sigui possible assolir un acord voluntari i l'interès públic així ho exigeixi, es pot establir, amb una resolució motivada i amb les garanties procedimentals corresponents, una servitud legal obligatòria de pas o de col·locació de senyalització, amb el dret de compensació econòmica en els termes que s'estableixin per reglament. Aquesta servitud ha d'ésser proporcional, limitada a la finalitat memorial i subjecta a revisió periòdica.

8. El Memorial Democràtic ha de subministrar serveis i suport als espais de la Xarxa de Memòria Democràtica de Catalunya, i establir en tot cas mitjans de difusió i interpretació comuns i compartits. Així mateix, ha d'establir la identitat gràfica dels espais per a senyalitzar-los i difondre'ls d'acord amb una identitat corporativa comuna i ha d'impulsar la coordinació i col·laboració de les entitats locals titulars dels espais perquè s'estableixin serveis comuns i compartits dins la Xarxa.

9. Els consorcis en què participa la Generalitat, el Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre i el Consorci del Museu Memorial de l'Exili, i qualsevol altre relacionat amb els fets que són objecte d'aquesta llei creat posteriorment, formen part de la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya.

Article 47. Instruments d'ordenació del territori, urbanisme i medi ambient

1. Els instruments de planificació territorial i els planejaments urbanístics han d'establir determinacions d'ordenació concordants amb el règim de protecció establert per als espais inclosos en l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya.

3. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'emetre en el termini de tres mesos i en el marc del planejament territorial i urbanístic un informe preceptiu sobre els espais de memòria democràtica de Catalunya en què haurà de participar el Memorial Democràtic. Si transcorregut el termini de tres mesos l'informe preceptiu no s'ha emès, s'ha d'entendre que és favorable.

5. En les actuacions sotmeses als instruments de prevenció i control ambiental segons la normativa vigent, s'han d'adoptar les mesures protectores i cautelars necessàries per a preservar els espais de memòria democràtica de Catalunya.

Títol VIII. Símbols franquistes i enaltiment del franquisme

Article 48. Símbols franquistes i enaltiment del franquisme

1. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per *símbol franquista* els monuments, els escuts, les insígnies, les plaques i altres objectes, o mencions commemoratives i d'homenatge, com ara el nomenclàtor de carrers, les inscripcions i altres elements, situats en edificis, vies i espais públics o amb projecció a l'espai públic i en immobles de titularitat privada amb projecció a l'espai públic i fets o establerts per a enaltir el franquisme i el feixisme.

2. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per *enaltiment del franquisme* l'exaltació, individual o col·lectiva, del cop d'estat del 1936, del suport al cop durant la guerra del 1936 al 1939, de la dictadura franquista, dels seus dirigents, de les persones, físiques i jurídiques, o organitzacions que van col·laborar amb la dictadura o van participar d'una manera activa en el sistema repressiu i de les que van formar part del suport de la dictadura a les potències de l'eix durant la Segona Guerra Mundial.

3. Es consideren formes d'enaltiment del franquisme, entre d'altres:

a) La concessió de distincions, medalles, condecoracions, nomenaments, títols i honors institucionals a les persones, físiques o jurídiques i civils o militars, a què fa referència l'apartat 2.

b) Els actes i homenatges de qualsevol naturalesa relacionats amb el que estableix l'apartat 2.

c) Les concentracions en què es profereixen proclames o himnes que exalten el franquisme o en què s'exhibeixen símbols franquistes.

Article 49. Retirada de símbols franquistes

1. Les administracions públiques de Catalunya, en l'exercici de llurs competències, han d'adoptar les mesures necessàries per a retirar els símbols franquistes.

2. Les persones jurídiques titulars dels immobles de titularitat pública en què s'exhibeixen símbols franquistes estan obligades a retirar-los. Els municipis també tenen aquesta obligació pel que fa a llurs vies i espais públics.

3. Les persones propietàries titulars d'altres drets reals o simples posseïdores d'immobles de titularitat privada que exhibeixen símbols franquistes estan obligades a evitar-ne la projecció cap a l'espai públic.

4. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'incoar d'ofici el procediment per a retirar els símbols franquistes si la persona que de conformitat amb l'apartat 3 hi està obligada no ho ha fet en el termini que estableix la disposició addicional cinquena.

5. La persona obligada de conformitat amb l'apartat 3 que vol retirar parcialment els símbols franquistes o, d'acord amb l'article 50, reassignificar-los ha de presentar la sol·licitud corresponent al departament competent en matèria de memòria democràtica abans que acabi el tràmit d'audiència a què fa referència l'apartat 6.

6. Durant la tramitació del procediment s'ha de donar audiència a les persones interessades per un termini de quinze dies hàbils i s'ha de sol·licitar l'informe preceptiu de l'ajuntament corresponent, que s'ha d'emetre en aquest mateix termini.

7. La resolució del departament competent en matèria de memòria democràtica ha de determinar si els símbols franquistes s'han de retirar totalment o parcialment o si s'han de reassignificar i ha d'indicar el termini per a fer-ho.

8. El termini per a resoldre i notificar la resolució és de dotze mesos. Transcorregut aquest termini es produeix la caducitat del procediment si s'ha incoat d'ofici o la desestimació per silenci de la sol·licitud de retirada parcial o de reassignificació.

9. El departament competent en matèria de memòria democràtica, si els símbols franquistes no s'han retirat transcorregut el termini per a fer-ho, pot adoptar les mesures d'execució forçosa següents:

a) Imposar multes coercitives, fins a un total de dotze, per un import de 600 a 6.000 euros cadascuna quan els símbols estiguin en immobles de titularitat privada.

b) Efectuar l'execució subsidiària a càrrec de la persona obligada.

Les multes coercitives són independents i compatibles amb les sancions que es puguin imposar, i la resolució que determina que els símbols franquistes s'han de retirar ha d'indicar el termini per a fer-ho i és executiva, sens perjudici dels recursos que s'hi puguin interposar.

10. Els símbols franquistes retirats dels immobles de titularitat pública poden ésser dipositats en dependències que s'han de comunicar al departament competent en matèria de memòria democràtica.

Article 50. Retirada de símbols franquistes que afecten béns integrants del patrimoni cultural

1. Per a retirar els símbols franquistes que són un bé cultural d'interès nacional, un bé catalogat o qualsevol tipus de bé integrant del patrimoni cultural o que en formen part s'ha de sol·licitar un informe del departament competent en matèria de patrimoni cultural, o un informe a l'ajuntament corresponent si es tracta d'un bé immoble catalogat com a Bé Cultural d'Interès Local o per mitjà d'un catàleg urbanístic. Aquest informe s'ha d'emetre en el termini de tres mesos. El departament competent en matèria de patrimoni cultural, si escau, ha de deixar sense efecte la declaració o catalogació del bé o instar una modificació dels termes de la protecció, amb l'informe favorable de l'ajuntament corresponent si es tracta d'un bé immoble catalogat com a Bé Cultural d'Interès Local. En tot el procediment, els titulars del bé afectat poden demanar l'assessorament tècnic dels departaments competents en matèria de patrimoni cultural i memòria democràtica.

2. En cas que concorrin valors de patrimoni cultural que obliguin a mantenir els símbols franquistes, s'hi ha de col·locar un rètol amb una explicació que els reassignifiqui d'acord amb la memòria democràtica. Es considera que concorren valors de patrimoni cultural en els símbols quan són elements amb un valor artístic singular que formen part d'un bé integrant del patrimoni cultural que s'ha de conservar i que no poden ésser retirats sense posar en perill la seva pròpia conservació o són fonamentals per a l'estructura del bé, de manera que retirar-los pugui posar en perill l'estabilitat o la conservació del bé.

Article 51. Cens de simbologia franquista de Catalunya

1. El Cens de simbologia franquista de Catalunya té per objectiu inventariar i catalogar els símbols franquistes a Catalunya i facilitar-ne el coneixement i la recerca.

2. El Govern, per mitjà del Memorial Democràtic i en col·laboració amb els ens locals, ha d'actualitzar el Cens de simbologia franquista incloent-hi els símbols de què es pren coneixement i registrant els que són retirats o reassignificats.

3. El Cens de simbologia franquista és públic, excepte pel que fa a la informació sobre el lloc de dipòsit dels símbols retirats.

4. El Memorial Democràtic pot oferir suport tècnic i econòmic a les persones privades, tant físiques com jurídiques, i als ens locals obligats a retirar els símbols franquistes d'acord amb aquesta llei.

5. Les administracions públiques i les persones privades, tant físiques com jurídiques, han de comunicar la retirada de símbols franquistes al departament competent en matèria de memòria democràtica i al Memorial Democràtic.

Article 52. Cens de símbols i altres elements retirats durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista

1. El Govern, per mitjà del Memorial Democràtic, ha d'elaborar un cens de símbols i altres elements retirats durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista, que ha d'ésser un cens dels monuments, de les inscripcions i dels altres símbols que van ésser retirats de l'espai públic o d'immobles durant la guerra i la dictadura com a instrument de repressió.

2. La restitució dels noms dels carrers, de les plaques commemoratives, dels monuments o d'altres elements commemoratius que a causa de la repressió política van ésser retirats o mutilats per la dictadura franquista es considera d'interès públic general, en el marc dels objectius d'aquesta llei.

Article 53. Retirada de distincions, nomenaments, títols i honors institucionals

1. Les institucions i administracions públiques de Catalunya, en l'exercici de llurs competències, han d'adoptar les mesures pertinents per a revisar d'ofici, i, si escau, retirar, les distincions, les medalles, les condecoracions, els nomenaments, els títols i els honors institucionals concedits a les persones que van dirigir, van participar o van donar suport al cop d'estat del 1936 o al bàndol rebel durant la guerra del 1936 al 1939, als dirigents de la dictadura franquista, a les persones i institucions que hi van col·laborar o van participar d'una manera activa en el sistema repressiu, incloent-hi la repressió per raons de gènere, i a les que van formar part del suport de la dictadura a les potències de l'eix durant la Segona Guerra Mundial, quan aquests reconeixements hagin estat fets per aquests motius i siguin manifestament incompatibles amb els valors democràtics.

2. La concurrència de les circumstàncies a què fa referència l'apartat 1 pel que fa a la concessió de distincions, medalles, condecoracions, nomenaments, títols i honors institucionals constitueix una causa de nul·litat de ple dret, i el actes pels quals van ésser concedits els reconeixements poden ésser revisats d'ofici.

3. La retirada de les distincions, les medalles, les condecoracions, els nomenaments, els títols i els honors institucionals s'ha de fer constar en la forma pertinent. Els actes o les diligències corresponents s'han de trametre al departament competent en matèria de memòria democràtica, que els ha de donar a conèixer en el Portal de la Transparència.

Article 54. Actes públics d'enaltiment del franquisme contraris a la dignitat de les víctimes o de llurs familiars

Les institucions i administracions públiques de Catalunya, en l'exercici de llurs competències, han de prevenir i evitar que es facin actes públics que comportin el descrèdit, el menyspreu o la humiliació de les víctimes dels fets que són objecte d'aquesta llei i l'enaltiment del franquisme.

Article 55. Privació de beneficis fiscals, de subvencions i d'ajuts públics

1. El Govern no pot aplicar els beneficis fiscals establerts en els tributs propis i en els preus públics o concedir subvencions o ajuts en matèria de memòria democràtica a les persones, tant físiques com jurídiques, públiques o privades, sancionades per resolució administrativa ferma d'acord amb el que estableix el títol x, durant el període corresponent.

2. El Govern no pot concedir subvencions o ajuts que tenen per objecte dur a terme una activitat o complir una finalitat que vulnera el que estableix aquesta llei.

3. Les bases reguladores de les subvencions i els ajuts del Govern han d'incloure el fet que la subvenció o l'ajut es destina a dur a terme una activitat o complir una finalitat que vulnera el que estableix aquesta llei com a supòsit de pèrdua del dret al cobrament i com a causa de reintegrament.

4. El departament competent en matèria de memòria democràtica, a l'efecte de complir el que estableix aquest article, ha d'establir una base de dades que permeti encreuaments informàtics per al seguiment i la comprovació de les persones, tant físiques com jurídiques, públiques o privades, que han estat sancionades per resolució administrativa ferma en aplicació d'aquesta llei.

Títol IX. Organització administrativa i institucional

Capítol I. Organització administrativa

Article 56. Departament competent en matèria de memòria democràtica

1. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha de proposar les polítiques públiques i exercir les funcions que corresponen al Govern en aquest àmbit, sens perjudici de les competències atribuïdes a altres òrgans administratius o ens dependents o vinculats a l'Administració de la Generalitat.

3. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'elaborar, amb la participació del Memorial Democràtic, de la resta d'organismes competents en aquesta matèria i de les entitats de memòria democràtica, un pla pluriennal de les actuacions en aquest àmbit.

Capítol II. Memorial Democràtic

Article 57. Naturalesa jurídica del Memorial Democràtic

1. El Memorial Democràtic és una entitat de dret públic, amb personalitat jurídica pròpia i plena capacitat d'obrar, del tipus que regula l'article 1.1.b del text refós de la Llei 4/1985, de 29 de març, de l'Estatut de l'empresa pública catalana, aprovat pel Decret legislatiu 2/2002, de 24 de desembre.

2. El Memorial Democràtic s'adscriu al departament competent en matèria de memòria democràtica.

3. El Memorial Democràtic, en l'exercici de les seves funcions, ha de cooperar amb els altres ens que integren el sistema institucional de la Generalitat en el desenvolupament de les actuacions relacionades amb l'estudi, la divulgació i la commemoració de la memòria democràtica.

Article 58. Objecte i finalitat del Memorial Democràtic

1. El Memorial Democràtic té per objecte recuperar, preservar i divulgar la memòria democràtica amb relació al període que és objecte d'aquesta llei, sens perjudici que la seva programació inclogui tradicions democràtiques anteriors i posteriors i llur projecció contemporània.

2. El Memorial Democràtic, amb la finalitat de donar a conèixer el passat recent i facilitar la comprensió del temps present, ha de contribuir a desenvolupar les polítiques públiques en matèria de memòria democràtica i promoure les actuacions cíviques de recuperació, commemoració i posada en relleu de la memòria del període que és objecte d'aquesta llei, especialment pel que fa a la Generalitat republicana, a les víctimes de la guerra del 1936 al 1939 per motius ideològics, de consciència, religiosos o socials, a la repressió de la dictadura franquista, especialment l'exercida contra les dones, a l'exili i la deportació, als combatents de la guerrilla antifranquista, a les víctimes del nacionalsocialisme i dels seus aliats, als intents d'eliminar la llengua i la cultura catalanes, a la resistència i les lluites obreres, veïnals i culturals contra la dictadura franquista de les organitzacions sin-

dicals, cíviques, polítiques i religioses, a la persecució i discriminació del poble gitano i a les transformacions socials i demogràfiques de la societat catalana durant la dictadura franquista.

Article 59. Funcions i facultats del Memorial Democràtic

1. El Memorial Democràtic té les funcions següents:

a) Configurar un centre estable d'activitats de commemoració, formació, foment de la recerca i divulgació de la memòria democràtica i del coneixement en els àmbits que li són propis.

b) Commemorar la memòria democràtica per mitjà de la proclamació de la vigència dels valors democràtics com a fonament per a l'organització i la convivència de la societat catalana actual.

c) Homenatjar les víctimes de la guerra del 1936 al 1939, i les persones que van ésser represaliades per llurs opcions personals, ideològiques, religioses o de consciència i les persones i entitats que van lluitar per la democràcia, els drets humans i les llibertats, individuals i col·lectives, durant el període que és objecte de la seva activitat.

d) Cercar i generar, amb mitjans propis o aliens, els documents i la informació que han de nodrir i preservar la memòria del període que és objecte de la seva activitat.

e) Organitzar i mantenir els recursos documentals, bibliogràfics, digitals i audiovisuals que apleguin la informació relativa al període objecte de la seva activitat i fer-ne la màxima difusió. A aquest efecte, en col·laboració amb les entitats de memòria democràtica i d'acord amb el que estableix l'article 8, ha de gestionar, impulsar i mantenir aquests recursos documentals i el Banc de la memòria democràtica, integrat per un servei d'informació documental i un portal informàtic que ha de permetre l'accés públic a les fonts i bases de dades disponibles, incloent-hi el cens de víctimes de la guerra del 1936 al 1939 i de la dictadura franquista que estableix l'article 15.

f) Impulsar, gestionar i mantenir l'Inventari dels espais de memòria democràtica de Catalunya; impulsar, gestionar i dinamitzar la Xarxa d'Espais de Memòria Democràtica de Catalunya, i, en general, difondre els espais de memòria democràtica de Catalunya i la resta del patrimoni vinculat a aquest àmbit.

f *bis*) Gestionar i mantenir el Cens de simbologia franquista.

f *ter*) Gestionar i mantenir el Registre d'entitats de memòria democràtica de Catalunya.

g) Afavorir la participació activa de les entitats de memòria democràtica i altres institucions, públiques i privades, que tenen per objecte recuperar, preservar i divulgar la memòria democràtica i reflexionar sobre la societat actual. A aquest efecte, ha de promoure canals de col·laboració i diàleg estables amb aquestes entitats, amb l'objectiu de conèixer, valorar i, si escau, donar suport a llurs iniciatives i afavorir llur contribució a les polítiques públiques de memòria democràtica.

h) Recuperar i divulgar la memòria dels col·lectius de la societat menystinguts o invisibilitzats. Així, ha de recuperar i divulgar especialment la memòria de les dones, com a persones amb capacitat de decisió autònoma i subjectivitat històrica, l'impacte diferencial sobre elles dels fets esdevenuts durant el període que és objecte d'aquesta llei, llur sofriment com a víctimes i llurs aportacions durant aquest període. Així mateix, ha de recuperar i divulgar especialment la memòria de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres i intersexuals.

i) Desenvolupar programes específics per a garantir la presència de la memòria democràtica en l'àmbit educatiu.

i *bis*) Organitzar, programar i dur a terme tota mena d'activitats, com jornades, cursos, seminaris, conferències, exposicions, estudis o publicacions, entre d'altres, amb mitjans propis o en col·laboració amb tercers, per a assolir els objectius que aquesta llei li atribueix.

j) Divulgar la memòria de collectius d'origen estranger que han conegut experiències com l'explotació colonial, els conflictes bèl·lics, la repressió, les migracions forçades i l'exili.

2. El Memorial Democràtic, en el marc de les seves funcions, pot:

a) Establir els contractes, els convenis, els pactes i les condicions que consideri convenientes amb persones tant físiques com jurídiques i tant públiques com privades, sempre que no siguin contraris a les seves finalitats, a l'ordenament jurídic, a l'interès públic i al principi de bona administració.

b) Constituir consorcis, fundacions, societats i altres entitats de caràcter associatiu, o participar en les ja constituïdes.

c) Cooperar amb altres ens que integren el sistema institucional de la Generalitat i de la resta d'administracions públiques de Catalunya que actuen en àmbits similars.

d) Concedir subvencions, ajuts, beques i premis per a complir les seves finalitats.

Article 60. Organització del Memorial Democràtic

1. El Memorial Democràtic té autonomia orgànica i funcional i es regeix pel que disposa aquesta llei, pels seus estatuts i pels altres reglaments i normes d'organització interna i de funcionament.

2. Els òrgans de govern del Memorial Democràtic són la Junta de Govern, la presidència i la vicepresidència. L'òrgan de direcció és la direcció.

3. Els òrgans de govern i direcció del Memorial Democràtic són assistits pel Consell Assessor i pel Consell de Participació.

Article 61. Junta de Govern del Memorial Democràtic

1. La Junta de Govern és el màxim òrgan de govern del Memorial Democràtic.

2. La Junta de Govern és integrada per la presidència, que correspon a la presidència del Memorial Democràtic, per la vicepresidència i per les vocalies, que són designades de la manera següent:

a) Quatre persones a proposta del departament competent en matèria de memòria democràtica, d'entre experts, personalitats rellevants i professionals de reconegut prestigi en aquest àmbit.

b) Sis persones nomenades pel Parlament d'entre professionals de prestigi reconegut en la matèria objecte d'aquesta llei, que poden ésser membres d'entitats, associacions o plataformes en defensa de la memòria democràtica.

c) La direcció del Museu d'Història de Catalunya.

d) La direcció de l'Arxiu Nacional de Catalunya.

e) La direcció del Memorial Democràtic.

f) La presidència de l'Institut Català de les Dones.

g) La presidència del Consell Assessor del Memorial Democràtic.

h) La presidència del Consell de Participació del Memorial Democràtic.

i) Una persona representant de la Xarxa d'Arxius Comarcals, a proposta de la persona titular del departament competent en matèria d'arxius i gestió de documents.

j) Dos membres a proposta de les organitzacions associatives d'ens locals.

k) Un membre del Consell Assessor del Poble Gitano.

El director o directora del Memorial Democràtic assisteix a les reunions de la Junta de Govern amb veu i vot.

2 *bis*. Entre els membres de la Junta de Govern hi ha d'haver professionals que aportin expertesa sobre la perspectiva de gènere i la memòria del colonialisme.

3. Els membres a què fan referència les lletres *a*, *b*, *i*, *j* i *k* de l'apartat 2 són nomenades pel Govern per un període de quatre anys, renovables, a proposta de qui es determina en cada cas.

5. En la Junta de Govern hi ha d'haver paritat de dones i homes.

6. Els membres de la Junta de Govern vinculats a l'Administració estan subjectes al règim d'incompatibilitats aplicable al personal de l'Administració de la Generalitat.

7. Són funcions de la Junta de Govern:

a) Proposar a la persona titular del departament al qual és adscrit el Memorial Democràtic l'ingrés de les entitats al Consell de Participació i el nomenament de membres del Consell de Participació.

a *bis*) Ésser informada de la composició del Consell Assessor, nomenat per la persona titular del departament al qual és adscrit el Memorial Democràtic a proposta de la direcció del Memorial democràtic, i aprovar-ne el reglament de funcionament intern.

a *ter*) Elaborar el seu reglament de funcionament intern.

b) Aprovar els reglaments d'organització, les instruccions de contractació i altres instruccions d'organització interna, inclosos els reglaments de funcionament de la mateixa Junta, del Consell Assessor i del Consell de Participació.

c) Fer el seguiment de les actuacions en les matèries relacionades amb l'objecte i la finalitat del Memorial Democràtic.

d) Aprovar la formalització de convenis de col·laboració del Memorial Democràtic amb altres entitats públiques o privades.

e) Promoure la participació del Memorial Democràtic en consorcis, fundacions, societats i altres ens associatius i constituir-ne.

f) Aprovar l'avantprojecte de pressupost del Memorial Democràtic.

g) Aprovar els comptes anuals, la liquidació del pressupost i el programa d'actuacions, d'inversions i de finançament del Memorial Democràtic.

h) Aprovar la memòria anual del Memorial Democràtic i lliurar-la al Parlament de Catalunya i al Govern, que l'ha de publicar.

i) Aprovar les bases reguladores de les subvencions, els ajuts, les beques i els premis del Memorial Democràtic.

j) Fer les convocatòries de les subvencions, els ajuts, les beques i els premis i concedir-los.

k) Aprovar la proposta de contracte programa entre el Memorial Democràtic i el departament al qual està adscrit.

l) Exercir accions administratives i judicials.

m) Aprovar les operacions financeres o de crèdit que tenen un import superior al 25% dels recursos ordinaris del pressupost del Memorial Democràtic.

n) Aprovar la plantilla de personal i la relació dels llocs de treball.

n *bis*) Emetre dictàmens o informes preceptius sobre el desplegament legislatiu i normatiu en matèria de memòria democràtica, incloses l'elaboració i la reforma dels estatuts del Memorial Democràtic, a proposta del departament competent en matèria de memòria democràtica, i, en general, assessorar el Govern i la persona titular del departament al qual és adscrit el Memorial Democràtic en qualsevol matèria relacionada amb la memòria democràtica.

o) Aprovar els projectes d'obres i serveis.

p) Qualsevol altra funció que li encomanin els estatuts i les normes de funcionament del Memorial Democràtic, i les altres no expressament atribuïdes als altres òrgans de govern.

8. La Junta de Govern pot delegar en la direcció les funcions a què fa referència la lletra j de l'apartat 7.

9. Els procediments per a designar la secretaria i els membres suplents i el règim de sessions de la Junta de Govern són regulats pels estatuts del Memorial Democràtic.

10. Els acords de la Junta de Govern s'adopten per majoria simple, i els empats es resolen amb el vot de qualitat de la presidència. La Junta de Govern es regeix per les normes de funcionament dels òrgans col·legiats aplicables a les administracions

públiques de Catalunya en tot allò que no regulen aquesta llei o els estatuts del Memorial Democràtic.

Article 61 *bis*. Compareixença del Memorial Democràtic al Parlament de Catalunya

El director o directora del Memorial Democràtic ha de comparèixer al Parlament de Catalunya per a presentar la memòria i el balanç de gestió, i el programa d'actuacions.

Article 62. Presidència del Memorial Democràtic

1. La presidència del Memorial Democràtic correspon a la persona titular del departament al qual és adscrit el Memorial Democràtic.

2. La presidència del Memorial Democràtic té les funcions següents:

- a) Representar el Memorial Democràtic.
- b) Ordenar la convocatòria de les sessions ordinàries i extraordinàries de les sessions de la Junta de Govern i establir-ne l'ordre del dia.
- c) Presidir les sessions de la Junta de Govern, moderar-ne els debats i dirimir els empats amb el seu vot de qualitat.
- d) Les altres funcions que li atribueixin els estatuts i les normes de funcionament del Memorial Democràtic o que li encomani el Govern.

Article 63. Vicepresidència del Memorial Democràtic

1. La vicepresidència del Memorial Democràtic correspon a la persona titular de la direcció general competent en matèria de memòria democràtica.

2. La vicepresidència exerceix les funcions que li delegui la presidència, i la substitueix en cas d'absència, malaltia o vacant.

Article 64. Direcció del Memorial Democràtic

1. La direcció del Memorial Democràtic és nomenada pel Govern a proposta de la persona titular del departament al qual és adscrit el Memorial Democràtic, d'acord amb el resultat de la convocatòria d'un concurs públic regit pels principis de mèrit, capacitat, publicitat, igualtat, transparència i lliure concurrència. Les bases del concurs han de garantir la selecció entre professionals de solvència reconeguda en el coneixement de les matèries que són objecte del Memorial Democràtic. L'encàrrec de direcció té una durada de quatre anys, renovable com a màxim per un període de quatre anys més.

2. La direcció actua sota les directrius de la presidència i de la Junta de Govern, i amb la finalitat de desenvolupar les funcions del Memorial Democràtic n'assumeix la direcció tècnica i general.

3. La direcció té les funcions que li atribueixen els estatuts i les altres normes de funcionament del Memorial Democràtic i les que li deleguin la Junta de Govern i la presidència.

Article 65. Consell Assessor del Memorial Democràtic

1. El Consell Assessor és l'òrgan de consulta i assessorament científic del Memorial Democràtic.

2. El Consell Assessor és integrat per deu membres nomenats per la persona titular del departament al qual és adscrit el Memorial Democràtic d'entre professionals de solvència reconeguda en el coneixement de les matèries que són objecte del Memorial Democràtic, designats per les universitats catalanes, l'Institut d'Estudis Catalans i l'Institut de la Filmoteca Nacional de Catalunya, d'acord amb el que estableixen els estatuts.

3. Entre els membres del Consell Assessor hi ha d'haver paritat de dones i homes.

4. La direcció del Memorial Democràtic assisteix a les sessions del Consell Assessor amb veu però sense vot.

5. El Consell Assessor elegix les seves presidència i vicepresidència d'entre els seus membres. El procediment per a designar la secretaria es regula pels estatuts del Memorial Democràtic.

6. El Consell Assessor té les funcions següents:

a) Assessorar els òrgans de govern del Memorial Democràtic sobre els continguts científics, històrics i pedagògics de les activitats del Memorial Democràtic.

b) Impulsar la renovació discursiva i la reflexió argumental sobre la memòria democràtica.

c) Emetre els informes que la Junta de Govern, la presidència i la direcció li encomanin.

d) Elaborar l'avantprojecte del seu reglament de funcionament intern i elevar-lo a la Junta de Govern perquè l'aprovi.

e) Formular propostes a la Junta de Govern i a la direcció.

f) Assistir els òrgans de govern i direcció del Memorial Democràtic en tot el que li requereixin.

Article 66. Consell de Participació del Memorial Democràtic

1. El Consell de Participació és l'òrgan consultiu per mitjà del qual els ens locals, les entitats de memòria democràtica i altres persones, tant físiques com jurídiques, que s'han significat en la recuperació, preservació i divulgació de la memòria democràtica participen en les iniciatives i activitats del Memorial Democràtic.

2. Els membres del Consell de Participació són nomenats per la persona titular del departament al qual és adscrit el Memorial Democràtic a proposta de la Junta de Govern i d'entre representants d'entitats de memòria democràtica, de moviments que es van significar en la lluita antifranquista, de les organitzacions associatives d'ens locals, de les entitats del poble gitano, dels sindicats, de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i d'altres persones amb una trajectòria reconeguda en la lluita antifranquista i en la defensa dels valors cívics i de la memòria democràtica.

3. La direcció del Memorial Democràtic assisteix a les sessions del Consell de Participació amb veu però sense vot.

4. El nombre de membres del Consell de Participació l'estableixen els estatuts del Memorial Democràtic, que també han d'establir els criteris de selecció d'acord amb els principis de major representació, equilibri territorial i respecte a la diversitat i a la igualtat de gènere.

5. El Consell de Participació elegix les seves presidència i vicepresidència d'entre els seus membres. El procediment per a designar la secretaria el regulen els estatuts del Memorial Democràtic.

6. El Consell de Participació té les funcions següents:

a) Formular propostes per a elaborar els programes d'actuació.

b) Tenir coneixement de la memòria i el programa anuals del Memorial Democràtic i dels acords de la Junta de Govern.

b *bis*) Designar un representant en el Comitè Tècnic per a la Recuperació i la Identificació de les Persones Desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista.

c) Elaborar l'avantprojecte del seu reglament de funcionament intern i elevar-lo a la Junta de Govern perquè l'aprovi.

d) Proposar iniciatives a la Junta de Govern i a la direcció.

e) Emetre els informes que la Junta de Govern, la presidència o la direcció li encomanin.

f) Les altres funcions que li atribueixin els estatuts del Memorial Democràtic.

7. El Consell de Participació ha de disposar, dins del pressupost del Memorial Democràtic, dels mitjans materials i de suport necessaris per a garantir el seu funcionament adequat.

Article 67. Règim jurídic del Memorial Democràtic

1. El Memorial Democràtic es regeix per aquesta llei; pel text refós de la Llei 4/1985; pels seus estatuts, i per la resta de l'ordenament jurídic.

2. El Memorial Democràtic ha d'ajustar la seva activitat al dret privat, sens perjudici dels àmbits en què, segons la legislació vigent, s'ha de sotmetre al dret públic. En l'exercici de les seves funcions públiques, ha d'actuar d'acord amb les lleis de règim jurídic de l'Administració de la Generalitat i del procediment administratiu.

3. El departament d'adscripció i el Memorial Democràtic han d'establir un contracte programa de durada pluriennal que ha d'incloure, com a mínim, la definició anual dels objectius que s'han d'assolir, la previsió dels resultats que cal obtenir i els instruments de seguiment i control i d'avaluació a què l'activitat del Memorial Democràtic s'ha de sotmetre durant la vigència del contracte.

4. Els acords de la Junta de Govern i les resolucions de la presidència sotmesos al dret administratiu posen fi a la via administrativa i són susceptibles de recurs davant la jurisdicció contenciosa administrativa i, potestativament, de recurs de reposició previ.

Article 68. Recursos humans del Memorial Democràtic

1. El personal al servei del Memorial Democràtic és de caràcter laboral, sens perjudici que els llocs de treball que impliquen l'exercici de funcions o potestats públiques corresponguin al personal funcionari adscrit al Memorial Democràtic.

2. El Memorial Democràtic ha de seleccionar el personal propi amb subjecció als principis de publicitat, mèrit i capacitat.

Article 69. Recursos econòmics del Memorial Democràtic

1. El Memorial Democràtic, per a exercir les seves funcions, disposa dels recursos econòmics següents:

- a) Les assignacions pressupostàries que estableix el pressupost de la Generalitat.
- b) Les contraprestacions que estableixen els convenis que es formalitzin amb altres institucions, públiques i privades.
- c) Les subvencions, les transferències i altres ingressos de dret públic.
- d) Els ajuts, les donacions i altres ingressos de dret privat.
- e) Els rendiments de les publicacions, dels estudis i d'altres actuacions i serveis.
- f) El rendiment dels béns que li siguin adscrits i dels que adquireixi.
- g) El producte de les operacions de crèdit, amb l'autorització prèvia del departament competent en matèria d'economia i finances.

2. La Junta de Govern ha d'elaborar i aprovar anualment un avantprojecte de pressupost, que s'ha d'ajustar, pel que fa a l'elaboració i la tramitació, al que estableix la normativa en matèria de finances públiques aplicable als ens públics de la Generalitat.

3. El control econòmic i financer del Memorial Democràtic s'exerceix per mitjà d'una auditoria i de conformitat amb la legislació en matèria de finances públiques.

4. El patrimoni del Memorial Democràtic, per al compliment de les seves funcions, és constituït pels béns i drets que el Govern li adscriu i pels que adquireixi per qualsevol títol.

Capítol III. Relacions institucionals

Article 70. Principis generals

1. Les administracions públiques de Catalunya han d'actuar de conformitat amb els principis de col·laboració, cooperació, lleialtat institucional i assistència mútua per a complir el que estableix aquesta llei.

2. Les administracions públiques de Catalunya han de fomentar l'exercici de les seves funcions en matèria de memòria democràtica, si escau constituint consorcis

entre elles, amb altres administracions i entitats² públiques i amb entitats privades sense ànim de lucre que tinguin finalitats d'interès públic concurrents sobre memòria democràtica.

Article 71. Ens locals

1. Els ens locals de Catalunya, en l'exercici de llurs competències, han de contribuir a la consecució dels objectius i les finalitats que estableix aquesta llei.

2. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha de col·laborar amb els ens locals en l'impuls del coneixement, la commemoració, el reconeixement, el foment i la divulgació de la memòria democràtica.

3. El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'establir convenis de col·laboració o altres fórmules de cooperació amb les diputacions, els consells comarcals, els ajuntaments i altres ens locals per a impulsar els objectius d'aquesta llei.

Article 72. Altres administracions

1. El Govern ha de mantenir relacions de col·laboració i cooperació amb el Govern de l'Estat i els de les comunitats autònomes en les accions que han de servir per a investigar, conèixer, commemorar, dignificar, promoure i divulgar la memòria democràtica, amb especial atenció al reconeixement dels catalans i catalanes que van perdre la vida, van patir privació de llibertat, van haver de marxar a l'exili o van patir altres formes de repressió.

2. Les administracions públiques de Catalunya, en l'àmbit de llurs competències, han d'impulsar relacions de col·laboració i cooperació amb altres entitats públiques i privades sense ànim de lucre d'altres estats en matèria de memòria democràtica.

Article 73. Altres estats i organismes internacionals

El Govern, en l'àmbit de les seves competències, ha de col·laborar amb altres estats i amb organismes internacionals en la promoció i divulgació de la memòria democràtica.

Títol X. Règim sancionador

Article 74. Règim jurídic

1. La potestat sancionadora es regeix pel que estableixen aquesta llei i la normativa administrativa general sobre procediment sancionador.

2. Les autoritats i el personal de les administracions públiques catalanes que tenen coneixement d'actuacions que poden constituir una infracció del que estableix aquesta llei estan obligats a comunicar-ho al departament competent en matèria de memòria democràtica.

3. La producció de danys en espais de memòria democràtica de Catalunya i l'incompliment dels deures i les obligacions referents a aquests espais, quan tenen la consideració de béns integrants del patrimoni cultural per raó dels valors a què fa referència aquesta llei, s'han de sancionar en els termes que estableix la normativa en matèria de patrimoni cultural i, si escau, la normativa penal.

4. La producció de danys en documents per a la recuperació de la memòria democràtica i l'incompliment dels deures i les obligacions referents a aquests documents, quan tenen la consideració de patrimoni documental, s'han de sancionar en els termes que estableix la normativa en matèria de patrimoni cultural i d'arxius i gestió de documents i, si escau, la normativa penal.

5. La conducció i el trasllat de restes humanes sense complir els requisits que estableix la normativa sobre policia sanitària mortuòria s'han de sancionar d'acord amb el que estableix la dita normativa.

Article 75. Responsables

1. Són responsables com a autors les persones físiques o jurídiques que dolosament o negligentment duen a terme accions o omissions contràries a aquesta llei.

2. Quan la responsabilitat correspon a diverses persones conjuntament, aquestes responen solidàriament de les sancions que s'imposin, tret que sigui possible individualitzar en la resolució sancionadora el grau de participació de cadascuna. Si la responsabilitat recau en persones jurídiques, responen solidàriament les persones que en són administradores o representants.

3. Són responsables solidàries de les infraccions les persones que han ordenat o han cooperat necessàriament en la comissió de les infraccions.

Article 76. Infraccions

1. Són infraccions molt greus:

a) Dur a terme actuacions per a localitzar, recuperar o identificar les víctimes de desaparició durant el període que és objecte d'aquesta llei sense disposar de les autoritzacions que estableix l'article 26.4.

b) Causar dolosament danys en fosses incloses en els mapes de localització a què fa referència l'article 25.

c) Dur a terme, sense haver efectuat la comunicació prèvia a què fa referència l'article 25.4, remocions de terres, construccions o altres actuacions en terrenys on es té la certesa o es presumeix que hi ha restes de víctimes de desaparició durant el període que és objecte d'aquesta llei, quan l'alteració física perpetrada comporti la destrucció total de fosses i de restes.

d) Dur a terme exploracions de terrenys en fosses incloses en els mapes de localització a què fa referència l'article 25, s'apliquin o no mitjans tècnics especialitzats i amb recollida de materials o sense, sense disposar de les autoritzacions a què fa referència l'article 26.4, amb independència del que estableix la normativa sobre patrimoni cultural.

e) Ometre el deure de preservació que estableix l'article 25.3, quan tingui com a conseqüència la pèrdua, la destrucció o el deteriorament irreparable de fosses.

f) Causar dolosament o negligentment danys en espais de memòria democràtica de Catalunya, quan l'alteració física perpetrada en comporti la destrucció total, sens perjudici del que estableix l'article 74.3.

g) Causar dolosament o negligentment danys en documents per a la recuperació de la memòria democràtica, sens perjudici del que estableix l'article 74.4.

h) Fer per part de persones amb la condició de representants públics o al servei de les administracions públiques a Catalunya manifestacions en intervencions o discursos públics, en mitjans de comunicació o en plataformes digitals, d'exaltació, individual o col·lectiva, del cop d'estat del 1936, del suport al cop durant la guerra del 1936 al 1939, de la dictadura franquista, dels seus dirigents, de les persones o organitzacions que van col·laborar amb la dictadura o van participar activament en el sistema repressiu i de les que van formar part del suport de la dictadura a les potències de l'eix durant la Segona Guerra Mundial, quan les manifestacions siguin ofensives o comportin descrèdit, menyspreu o humiliació de les víctimes de la guerra del 1936 al 1939, de la dictadura franquista o del feixisme, o de llurs familiars, i no constitueixin un delictes d'incitació a l'odi.

i) Conduir o traslladar restes humanes com a conseqüència dels procediments de localització sense comunicar-ho prèviament al departament competent en matèria de memòria democràtica.

2. Són infraccions greus:

a) Dur a terme, sense haver efectuat la comunicació prèvia a què fa referència l'article 25.4, remocions de terres, construccions o altres actuacions en terrenys on es té la certesa o es presumeix que hi ha restes de víctimes de desaparició durant el

període que és objecte d'aquesta llei, quan l'alteració física perpetrada comporti la destrucció parcial de fosses i de restes.

b) Incomplir l'obligació de comunicar en el termini de quaranta-vuit hores a l'Administració de la Generalitat o a l'ajuntament corresponent el descobriment de restes que poden correspondre a víctimes de desaparició durant el període que és objecte d'aquesta llei i incomplir el que estableix l'article 28.3.

c) Comercialitzar objectes, béns mobles o altres tipus de restes extrets o presos d'àrees on, d'acord amb els mapes de localització a què es refereix l'article 25, hi ha o es presumeix que hi pot haver les restes de les persones a què fa referència l'article 23 i que els poden correspondre, tret que se'n pugui demostrar la tinença legítima, amb independència del que estableix la normativa sobre patrimoni cultural.

d) Causar dolosament o negligentment danys en espais de memòria democràtica de Catalunya, quan l'alteració física perpetrada en comporti la destrucció parcial, sens perjudici del que estableix l'article 74.3.

e) Causar danys en el mobiliari i els rètols o altres elements de senyalització dels espais de memòria democràtica de Catalunya, o en els rètols que reassignifiquen els símbols franquistes d'acord amb l'article 50.2, quan l'alteració física perpetrada comporti la substitució total dels elements danyats.

f) Incomplir una resolució que obliga a retirar totalment o parcialment o a ressignificar símbols franquistes.

g) Emetre expressions ofensives o que comportin descrèdit, menyspreu o humiliació de les víctimes del període que és objecte d'aquesta llei o del feixisme, o de llurs familiars, en discursos o intervencions públiques, i en mitjans de comunicació o en plataformes digitals, quan aquestes expressions no constitueixin un delictes d'incitació a l'odi.

h) Convocar actes o dur a terme campanyes de divulgació o publicitat que, per qualsevol mitjà de comunicació pública, en format escrit o verbal, o visual o sonor, incitin a l'exaltació, individual o col·lectiva, del cop d'estat del 1936, del suport al cop durant la guerra del 1936 al 1939, de la dictadura franquista, dels seus dirigents, de les persones o organitzacions que van col·laborar amb la dictadura o van participar activament en el sistema repressiu i de les que van formar part del suport de la dictadura a les potències de l'eix durant la Segona Guerra Mundial, quan aquests actes o campanyes siguin contraris a la dignitat de les víctimes de la guerra del 1936 al 1939, de la dictadura franquista o del feixisme, o de llurs familiars.

i) Fer actes de qualsevol naturalesa d'exaltació, individual o col·lectiva, del cop d'estat del 1936, del suport al cop durant la guerra del 1936 al 1939, de la dictadura franquista, dels seus dirigents, de les persones o organitzacions que van col·laborar amb la dictadura o van participar activament en el sistema repressiu i de les que van formar part del suport de la dictadura a les potències de l'eix durant la Segona Guerra Mundial, quan aquests actes siguin contraris a la dignitat de les víctimes de la guerra del 1936 al 1939, de la dictadura franquista o del feixisme, o de llurs familiars, i no constitueixin un delictes d'incitació a l'odi.

j) Exhibir símbols, proferir proclames o cantar himnes en concentracions públiques que enalteixin el franquisme i siguin contraris a la dignitat de les víctimes o de llurs familiars.

j *bis*) Col·locar símbols franquistes en espais o edificis privats que tinguin projecció en un espai públic amb la manifesta voluntat d'atemptar contra la dignitat de les víctimes o de llurs familiars.

k) Impedir l'actuació inspectora de l'Administració en matèria de memòria democràtica amb relació a un espai de memòria democràtica de Catalunya inscrit o amb anotació preventiva en l'Inventari del patrimoni cultural català, amb independència del que estableix la legislació de patrimoni cultural.

3. Són infraccions lleus:

a) Dur a terme, sense haver efectuat la comunicació prèvia a què fa referència l'article 25.4, remocions de terres, construccions o altres actuacions en terrenys on es té la certesa o es presumeixi que hi ha restes de víctimes de desaparició durant el període que és objecte d'aquesta llei, quan aquestes actuacions no constitueixin infracció greu o molt greu.

b) Efectuar intervencions arqueològiques o paleontològiques que poden afectar restes de víctimes de desaparició durant el període que és objecte d'aquesta llei.

c) Causar dolosament o negligentment danys en espais de memòria democràtica de Catalunya, quan aquestes conductes no constitueixin infracció greu o molt greu, sens perjudici del que estableix l'article 74.3.

d) Causar danys i fer grafitis o inscripcions en mobiliari i rètols o altres elements de senyalització d'espais de memòria democràtica de Catalunya, o en rètols que ressignifiquen símbols franquistes d'acord amb l'article 50.2, quan aquestes conductes no constitueixin una infracció greu i quan l'alteració física perpetrada comporti la substitució parcial dels elements danyats o la substitució de la retolació danyada.

e) Incomplir l'obligació de comunicar al departament competent en matèria de memòria democràtica la intenció de dur a terme qualsevol intervenció, actuació o canvi d'ús que afecti un espai de memòria democràtica de Catalunya.

g) Incomplir els requisits, les obligacions o les prohibicions que estableix aquesta llei, quan la infracció no estigui tipificada com a greu o molt greu.

Article 77. Sancions

1. Les infraccions molt greus són objecte de les sancions següents:

a) Una multa de 10.001 a 150.000 euros.

b) La pèrdua del dret a gaudir de beneficis fiscals en els tributs propis i en els preus públics i a obtenir subvencions o ajuts públics en matèria de memòria democràtica per un període màxim de cinc anys.

c) El reintegrament total o parcial de la subvenció o l'ajut en matèria de memòria democràtica concedit.

d) El comís definitiu dels materials i estris emprats en l'activitat il·lícita.

2. Les infraccions greus són objecte de les sancions següents:

a) Una multa de 2.001 a 10.000 euros.

b) La pèrdua del dret a gaudir de beneficis fiscals en els tributs propis i en els preus públics i a obtenir subvencions o ajuts públics en matèria de memòria democràtica per un període màxim de tres anys.

c) El reintegrament total o parcial de la subvenció o l'ajut en matèria de memòria democràtica concedit.

d) El comís definitiu dels materials i estris emprats en l'activitat il·lícita.

3. Les infraccions lleus són objecte de les sancions següents:

a) Una multa de 200 a 2.000 euros.

b) La pèrdua del dret a gaudir de beneficis fiscals en els tributs propis i en els preus públics i a obtenir subvencions o ajuts públics en matèria de memòria democràtica per un període màxim de dos anys.

c) El reintegrament total o parcial de la subvenció o l'ajut en matèria de memòria democràtica concedit.

d) El comís definitiu dels materials i estris emprats en l'activitat il·lícita.

4. Per a cada supòsit d'infracció es poden imposar una o més de les sancions que estableixen els apartats 1, 2 i 3, i per a imposar-les s'ha de considerar la gravetat dels fets i llur repercussió, d'acord amb el principi de proporcionalitat.

5. La reincidència en la comissió d'una infracció lleu comporta l'aplicació de les sancions establertes per a les greus, i la reincidència en la comissió d'una infracció greu comporta l'aplicació de les sancions establertes per a les molt greus. Hi ha reincidència per la comissió en el termini d'un any de més d'una infracció de la mateixa naturalesa, quan així ha estat declarat per resolució administrativa ferma.

6. Les responsabilitats administratives que es deriven de la comissió d'una infracció són compatibles amb l'exigència a la persona infractora de la restitució de la situació alterada al seu estat originari i amb la indemnització pels danys i perjudicis causats a administracions públiques o terceres persones, que és determinada i exigida per l'òrgan competent al qual correspon d'exercir la potestat sancionadora. En cas que la indemnització no es satisfaci en el termini que es determini d'acord amb la quantia, s'ha de seguir el procediment que estableixen les normes reguladores del procediment de constrenyiment.

7. Les multes tenen caràcter finalista, i els ingressos que en deriven s'afecten directament a les partides del departament competent en matèria de memòria democràtica destinades a finançar les actuacions en l'àmbit de la memòria democràtica que regula aquesta llei.

8. En el cas d'infraccions comeses per persones menors d'edat, les sancions econòmiques es poden substituir o complementar, amb el consentiment exprés de la persona sancionada i d'acord amb la gravetat de la infracció, amb les mesures alternatives següents:

a) Treballs en benefici de la comunitat vinculats a l'objecte d'aquesta llei, en els termes de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

b) La participació en programes educatius o de sensibilització sobre la memòria democràtica.

L'incompliment de les mesures alternatives a què fa referència la lletra *a* comporta l'obligació de satisfer la sanció econòmica.

9. Les sancions econòmiques lleus es poden substituir, en els termes que estableix la normativa reguladora del procediment sancionador i per resolució motivada de l'òrgan competent per a resoldre, i sempre amb el consentiment de la persona sancionada o dels seus representants legals, per treballs o prestacions en benefici de la comunitat, l'assistència obligatòria a cursos de formació o a sessions individualitzades o per qualsevol altra mesura alternativa que tingui per finalitat sensibilitzar la persona sancionada sobre les normes de conducta. L'incompliment injustificat de les mesures alternatives acordades comporta la continuació del procediment sancionador o l'execució de la sanció, segons el que escaigui.

Article 78. Procediment sancionador

1. Es reconeix l'acció pública per a denunciar les infraccions en matèria de memòria democràtica.

2. Correspon a l'òrgan competent que estableix l'article 79.1 incoar el procediment d'ofici, per iniciativa pròpia o per ordre superior, sol·licitud raonada d'altres òrgans o denúncia.

3. En el cas de denúncia, l'òrgan competent que estableix l'article 79.1 ha de decidir motivadament sobre la seva admissió, i en cas d'ésser admesa s'inicia el procediment sancionador.

4. L'òrgan competent per a incoar el procediment pot establir com a mesura cautelar, entre d'altres, el comís dels materials i estris emprats en l'activitat il·lícita fins que finalitzi l'expedient i la resolució corresponent, que n'ha de determinar la destinació, esdevingui ferma. El termini per a resoldre sobre el comís és de quinze dies a comptar de la incoació del procediment.

5. El termini per a resoldre i notificar la resolució és de sis mesos. Transcorregut aquest termini, es produeix la caducitat del procediment.

Article 79. Competència per a incoar i resoldre el procediment sancionador

1. Són competents per a incoar el procediment sancionador per les infraccions que tipifica aquesta llei les persones següents:

a) Per a les infraccions molt greus i greus, la persona titular de la direcció general competent en matèria de memòria democràtica.

b) Per a les infraccions lleus, la persona titular de la subdirecció general competent en matèria de memòria democràtica.

2. L'òrgan competent per a incoar el procediment sancionador ha de designar un instructor o instructora i, si escau, un secretari o secretària.

3. Són competents per a resoldre el procediment sancionador les persones següents:

a) Per a les infraccions molt greus i greus, la persona titular del departament competent en matèria de memòria democràtica.

b) Per a les infraccions lleus, la persona titular de la direcció general competent en matèria de memòria democràtica.

4. En cas que el procediment sancionador s'hagi iniciat a causa de fets que poden constituir diverses infraccions qualificades diferentment, els òrgans competents per a incoar-lo i resoldre'l són els competents per a incoar i resoldre el procediment corresponent a la infracció més greu.

Article 80. Prescripció de les infraccions i sancions

1. Les infraccions administratives que estableix aquesta llei prescriuen en el termini de tres anys, les molt greus; en el de dos anys, les greus, i en el d'un any, les lleus.

2. Les sancions imposades per les infraccions molt greus prescriuen al cap de tres anys; les imposades per les greus, al cap de dos anys, i les imposades per les lleus, al cap d'un any.

3. El còmput dels terminis de prescripció d'infraccions i sancions s'efectua d'acord amb el que estableix la normativa sobre el procediment sancionador. En cas que les actuacions o els fets constitutius d'infracció siguin desconeguts perquè hi manquen signes externs, el termini de prescripció es computa des que aquests signes es manifesten.

Disposicions addicionals

Primera. Iniciativa legislativa sobre les vulneracions dels drets humans des de les eleccions al Parlament de Catalunya del 1980

El Parlament de Catalunya, d'acord amb el principi d'autonomia parlamentària que li reconeix l'article 58.1 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, ha d'endegar una iniciativa legislativa conduent a donar resposta a les vulneracions dels drets humans produïdes en un context de violència per motivacions polítiques des de les eleccions al Parlament del 1980.

Segona. Publicitat de les indemnitzacions reconegudes a les persones que van patir privació de llibertat com a conseqüència dels supòsits que estableix la Llei 46/1977, d'amnistia

El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'elaborar i fer pública la llista de les indemnitzacions reconegudes sobre la base del Decret 288/2000, de 31 d'agost, pel qual s'estableixen els requisits per regular les indemnitzacions de les persones incloses en els supòsits que estableix la Llei 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia, i excloses dels beneficis de la disposició addicional divuitena dels pressupostos generals de l'Estat per als períodes 1990 i 1992, i del Decret 330/2002, de 3 de desembre, pel qual es regulen les compensacions econòmiques de les persones menors de 65 anys el 31 de desembre de 2000 que van patir privació de llibertat i que es troben incloses en els supòsits previstos a la Llei 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia. En la llista hi han de constar el número d'expedient, la data d'inici del procediment, el nom i els cognoms de la persona que va patir privació de llibertat, el sexe, el lloc i les dates de reclusió, i el temps total de reclusió.

Tercera. Comissaria de policia de la Via Laietana, de Barcelona

El Govern ha de reclamar a l'Estat que la comissaria de policia situada a la Via Laietana, número 43, de Barcelona, antiga seu de la Comissaria General d'Ordre Públic de Catalunya i convertida per la dictadura franquista en seu de la Brigada Politicosocial, esdevingui, amb la participació de l'Ajuntament de Barcelona i les entitats de memòria democràtica, un centre d'interpretació de la repressió política i la tortura.

Quarta. Presó de Dones de la Trinitat

Es declara la Presó de Dones de la Trinitat, a Barcelona, espai de memòria democràtica de Catalunya, d'acord amb els termes que estableix l'article 41 d'aquesta llei.

Cinquena. Retirada dels símbols franquistes i creació del cens de símbols i altres elements retirats durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista

1. Les persones que, d'acord amb l'article 49, estan obligades a retirar els símbols franquistes ho han de fer en el termini de dos anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei. En cas contrari, el departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'incoar d'ofici el procediment que estableix el dit article per a retirar-los.

2. El Govern ha de traslladar al Govern de l'Estat la llista dels símbols considerats franquistes inscrits en el cens corresponent que siguin un bé de titularitat estatal o en formin part, a fi que els pugui retirar d'acord amb la normativa en matèria de memòria democràtica.

3. El Govern pot assumir la retirada dels símbols franquistes de titularitat estatal que es trobin a Catalunya, en els termes que acordi amb l'Administració general de l'Estat.

4. El cens de símbols i altres elements retirats durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista, que estableix l'article 52, s'ha de crear en el termini d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

Sisena. Retirada del monument franquista de Tortosa

El departament competent en matèria de memòria democràtica ha de fer en el termini d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei tots els tràmits i treballs necessaris per a culminar la retirada del monument franquista de Tortosa situat al riu Ebre.

Setena. Escenaris de la batalla de l'Ebre

Els escenaris de la batalla de l'Ebre han de tenir una consideració especial i prioritària als efectes de les actuacions que estableix aquesta llei.

Vuitena. Retirada de distincions, nomenaments, títols i honors institucionals

Les administracions públiques, en l'exercici de llurs competències, han de revisar i retirar en el termini de dos anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei les distincions, les medalles, les condecoracions, els nomenaments, els títols, els honors institucionals i la resta de formes d'enaltiment del franquisme a les persones que van dirigir, van participar o van donar suport al cop d'estat del 1936 o al bàndol rebel durant la guerra del 1936 al 1939, als dirigents de la dictadura franquista, a les persones que hi van col·laborar o van participar activament en el sistema repressiu i a les que van formar part del suport de la dictadura a les potències de l'eix durant la Segona Guerra Mundial. Les certificacions corresponents s'han d'emetre i trametre al departament competent en matèria de memòria democràtica en el mateix termini.

Novena. Comissió Tècnica de Memòria Democràtica

El Govern ha d'establir per reglament la composició i el funcionament de la Comissió Tècnica de Memòria Democràtica, que crea l'article 3 *bis*, en un termini no superior als sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta llei, i els treballs de la Comissió tindran una durada de dos anys.

Desena. Comissió sobre la memòria del poble gitano a Catalunya i la reconciliació amb aquest poble

En el termini de sis mesos a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei i a proposta de la persona titular del departament competent en matèria de memòria democràtica, s'ha de constituir una comissió sobre la memòria del poble gitano a Catalunya i la reconciliació amb aquest poble, comissió que haurà d'elaborar en el termini de divuit mesos un informe sobre les mesures per a l'aplicació dels principis de veritat, justícia, reparació i no-repetició amb relació a la situació històrica del poble gitano a Catalunya. La participació del conjunt de les administracions públiques i de les entitats més representatives del poble gitano a Catalunya en la comissió ha d'ésser garantida per mitjà del Consell Assessor del Poble Gitano.

Onzena. Comissió sobre la memòria colonial

En el termini d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei i a proposta de la persona titular del departament competent en matèria de memòria democràtica, s'ha de constituir una comissió de treball sobre la memòria colonial, comissió que haurà d'elaborar en el termini de divuit mesos un informe sobre les mesures per a l'aplicació dels principis de veritat, justícia, reparació i no-repetició a les persones residents al protectorat espanyol del Marroc, al Sàhara espanyol i a la Guinea espanyola que van patir repressió i violència durant el període que és objecte d'aquesta llei, en els termes que planteja l'article 14.3.j, i en què s'ha de garantir la participació del Memorial Democràtic, del conjunt de les administracions i de les entitats antiracistes.

Dotzena. Consell Pedagògic de la Memòria Democràtica

1. Es crea el Consell Pedagògic de la Memòria Democràtica, adscrit al Memorial Democràtic, per a desplegar l'article 35 d'aquesta llei.

2. El Consell és integrat per set membres, amb paritat de gènere, elegits pels responsables dels departaments competents en matèria de memòria democràtica i d'educació, i la presidència l'exerceix el Memorial Democràtic, que n'és membre nat.

3. El Consell té les funcions següents:

a) Elaborar anualment un informe sobre la presència de la memòria democràtica en les currículums escolars.

b) Fer propostes d'adequació als nivells educatius dels continguts sobre memòria democràtica.

c) Avaluar les actuacions dutes a terme en aquest àmbit i llur impacte.

d) Qualsevol altra que li encomanin el Memorial Democràtic o els departaments competents en matèria de memòria democràtica o d'educació.

4. El Consell pot demanar l'assessorament de qualsevol altre òrgan de la Generalitat competent en la matèria per al compliment de les seves funcions.

Tretzena. Oficina d'informació i assistència a les víctimes i les persones represaliades

El departament competent en matèria de memòria haurà de habilitar en el termini d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei l'oficina d'informació i assistència a les víctimes i les persones represaliades a què fa referència l'article 9.3.

Catorzena. Constitució de consorcis

El Govern pot constituir consorcis amb altres administracions públiques i amb entitats públiques i privades per a implantar accions d'interès comú que concretin

prioritats sectorials o territorials en la matèria objecte d'aquesta llei, com a fórmula organitzativa que ha de desenvolupar i precisar els àmbits de responsabilitat de les administracions i entitats implicades, en el marc de llurs competències. Les atribucions d'aquests consorcis han d'ésser determinades per llurs estatuts respectius.

Quinzena. Desaparició de fons documentals

1. En el termini màxim de sis mesos a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei s'ha de designar, per acord del Govern i a proposta dels departaments competents en matèria de patrimoni documental i de memòria democràtica, una comissió tècnica que haurà de fer un informe sobre la desaparició de fons documentals públics relatiu a la memòria democràtica de Catalunya durant el període que és objecte d'aquesta llei. Les conclusions d'aquest informe hauran d'ésser públiques.

2. El Govern, d'acord amb aquesta llei i sens perjudici de la salvaguarda del principi d'unitat arxivística, ha d'emprendre en el termini de sis mesos a comptar de l'entrada en vigor de la Llei les actuacions pertinents perquè el patrimoni documental custodiat per l'Administració de l'Estat amb relació a la memòria democràtica de Catalunya sigui restituit a la Generalitat, a excepció dels arxius judicials, que s'hauran de regir per la normativa específica.

3. El Govern ha d'impulsar, en col·laboració amb les administracions públiques concernides, les mesures necessàries per a la recuperació del patrimoni documental de la Generalitat vinculat a la memòria democràtica confiscat durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista que encara no hagi estat restituit.

4. El Govern ha d'impulsar, amb caràcter urgent, les mesures de col·laboració i cooperació necessàries amb l'Arxiu General i Històric de Defensa i amb el Tribunal Militar Territorial Tercer per a garantir la recuperació i conservació del fons documental dels procediments judicials sumaríssims incoats per la jurisdicció militar de la dictadura franquista a Catalunya, fons que constitueix una part essencial del patrimoni documental de la memòria democràtica de Catalunya.

Setzena. Beneficis fiscals per a la divulgació de la memòria democràtica

El Govern i els ens dependents i vinculats han d'establir, amb la finalitat d'afavorir la divulgació dels valors i del coneixement de la memòria democràtica per mitjà de projectes de recerca, cinematogràfics i d'arts escèniques i visuals fets per professionals, beneficis fiscals en les tarifes de les taxes, dels preus públics i d'altres preus establerts per l'Institut de la Filmoteca Nacional de Catalunya i per les biblioteques i els centres d'arxiu adscrits a l'Administració de la Generalitat relatives a l'ús dels fons.

Dissetena. Foment de la recerca i la divulgació de la memòria democràtica d'altres períodes històrics i territoris

El departament competent en matèria de memòria democràtica pot impulsar la recerca històrica i la divulgació amb relació a règims d'opressió de períodes i territoris que rauen fora dels àmbits temporal i territorial d'aquesta llei, a com aquests han influït en l'aparició de règims totalitaris i a llur repercussió a Catalunya.

Divuitena. Programes de salut específics

1. El departament competent en matèria de salut, amb la participació de les entitats representatives de persones afectades, ha d'establir en el termini de sis mesos programes específics per a les persones afectades per la poliomielitis, pels efectes tardans d'aquesta malaltia i per la síndrome postpoliomielítica per a contribuir a la millora de llur qualitat de vida.

2. El departament competent en matèria de salut ha d'establir en el termini de sis mesos programes específics per a les persones que van patir seqüeles físiques o psíquiques durant la dictadura franquista causades per malalties per a la prevenció o el guariment de les quals hi havia una vacuna o un tractament mèdic coneguts que no van ésser proporcionats a la població.

3. El departament competent en matèria de salut, amb la participació de les entitats representatives de persones afectades, ha d'establir en el termini de sis mesos programes específics per a les persones que en el període comprès entre els anys 1960 i 1965 van patir malformacions corporals durant la gestació l'origen de les quals no es pot descartar que fos produït per la ingesta de talidomida per part de la mare durant la gestació.

4. El departament competent en matèria de salut, amb la participació de les entitats representatives de persones afectades, ha d'establir en el termini de sis mesos programes específics per a les persones que pateixen seqüeles psicològiques a causa de tortures sofertes arran dels fets que són objecte d'aquesta llei.

Dinovena. Gestió i resolució de conflictes

El departament competent en matèria de memòria democràtica pot proposar, quan ho consideri convenient, recórrer a la mediació o a altres procediments anàlegs per a gestionar i tractar de resoldre les discrepàncies i els conflictes que puguin sorgir com a conseqüència de l'aplicació d'aquesta llei. Si no s'acorda una altra cosa, correspon al departament instar la designació dels mediadors.

Vintena. Rang reglamentari

Els articles 63.1, 79.1 i 79.3 d'aquesta llei tenen rang reglamentari a l'efecte de la seva modificació i derogació.

Vint-i-unena. Informe anual de seguiment de les actuacions en matèria de memòria democràtica

El departament competent en matèria de memòria democràtica ha de fer anualment un informe amb les dades estadístiques de les actuacions dutes a terme per a fer efectiu el que estableix aquesta llei i sobre els obstacles que s'hagin detectat i que ha d'avaluar específicament l'aplicació del règim sancionador que estableix el títol x i el compliment de l'obligació de retirar els símbols franquistes. El contingut de l'informe s'ha de determinar per reglament.

Vint-i-dosena. Informe d'avaluació de l'impacte de la llei

El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'avaluar l'impacte d'aquesta llei en el termini de cinc anys a comptar de la seva entrada en vigor, i, si escau, proposar mesures correctores.

Vint-i-tresena. Restitució del municipi de Medinyà

1. Es restitueix per segregació el municipi històric de Medinyà, annexionat per les autoritats franquistes al municipi de Sant Julià de Ramis. Aquesta restitució es fonamenta en la concurrència de condicions excepcionals en l'aplicació dels requisits establerts legalment per a la creació de municipis, derivades de la necessitat de revertir i reparar els efectes jurídics del franquisme, que és objectiu d'aquesta llei, i de la posició singular de la Generalitat pel que fa al sistema institucional, que dimana dels seus drets històrics, reconeguts en l'article 5 de l'Estatut, en els termes de la disposició addicional dissetena de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local.

2. S'autoritza el Govern i el departament competent en matèria d'administració local per a dictar les disposicions necessàries per a executar la segregació, especialment en allò relatiu a la denominació, la capitalitat i l'adscripció supramunicipal, la determinació de la superfície, la successió i divisió de béns, drets, obligacions i serveis, i recursos humans, i la determinació dels òrgans transitoris de govern.

Disposició transitòria. Possessió de restes de víctimes i d'objectes i altres béns mobles associats a les restes

1. Les persones físiques i jurídiques que posseeixen restes humanes que poden correspondre a víctimes de desaparició durant el període que és objecte d'aquesta

lleï i objectes i altres béns mobles associats a les restes han de comunicar al departament competent en matèria de memòria democràtica en el termini de dos anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta lleï l'existència de les restes, dels objectes i dels béns i l'indret on els van trobar.

2. El compliment del que estableïx l'apartat 1 determina la no exigibilitat de sancions.

Disposició derogatòria

Es deroguen les normes i disposicions següents:

a) Es deroga la Llei 16/2001, de 29 de novembre, d'ampliació dels terminis de resolució del procediment i de presentació de sol·licituds concedits pel Decret 288/2000, de 31 d'agost, pel qual s'estableïxen els requisits per regular les indemnitzacions de les persones incloses en els supòsits previstos per la Llei 46/1977, de 15 d'octubre, d'amnistia, i excloses dels beneficis de la disposició addicional divuitena dels pressupostos generals de l'Estat per als períodes 1990 i 1992.

b) Es deroga la disposició transitòria tercera de la Llei 7/2004, de 16 de juliol, de mesures fiscals i administratives.

c) Es deroga la Llei 13/2007, de 31 d'octubre, del Memorial Democràtic.

d) Es deroga la Llei 10/2009, de 30 de juny, sobre la localització i la identificació de les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la dictadura franquista, i la dignificació de les fosses comunes.

e) Es deroguen els articles 93 i 94 de la Llei 11/2011, de 29 de desembre, de reestructuració del sector públic per a agilitar l'activitat administrativa.

f) Es deroga l'article 77 de la Llei 5/2012, de 20 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives i de creació de l'impost sobre les estades en establiments turístics.

g) Es deroga l'article 188 de la Llei 5/2017, de 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni.

h) Es deroguen les disposicions finals de la Llei 11/2017, de 4 de juliol, de reparació jurídica de les víctimes del franquisme.

i) Es deroga l'article 11 del Decret 111/2010, de 31 d'agost, pel qual es desenvolupa reglamentàriament la Llei 10/2009, de 30 de juny, sobre la localització i la identificació de les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la dictadura franquista, i la dignificació de les fosses comunes.

j) Resten derogades totes les disposicions de rang igual o inferior que s'oposin al que estableïx aquesta lleï o que la contradiguin.

Disposicions finals

Primera. Aplicació supletòria d'altres normes

1. En tot el que no regula el capítol II del títol IV d'aquesta lleï i les disposicions que el despleguen és aplicable supletòriament la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, i la normativa que la desplega.

2. En tot el que no regula el títol VIII d'aquesta lleï i les disposicions que el despleguen és aplicable supletòriament la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i la normativa que la desplega.

Segona. Adaptació dels estatuts del Memorial Democràtic

El Govern ha d'adaptar en el termini d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta lleï els estatuts del Memorial Democràtic al que estableïx la Llei. Mentrestant, són aplicables els estatuts vigents en tot allò que no la contradiguin.

Tercera. Adaptació de les normes reguladores d'òrgans col·legiats

Els departaments de l'Administració de la Generalitat i les entitats adscrites han d'adaptar en el termini d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei les disposicions reguladores de les entitats i dels òrgans col·legiats que hi són adscrits perquè no en formin part persones en representació d'entitats que tinguin per objecte actuacions prohibides per aquesta llei.

Tercera bis. Acreditació de la nul·litat de resolucions i procediments judicials de la dictadura franquista

S'afegeix un nou article, el 2, a la Llei 11/2017, amb el text següent:

«Article 2. Acreditació de la nul·litat de resolucions i procediments judicials del franquisme

»1. El Govern ha d'expedir, a sol·licitud de la persona interessada, dels seus familiars, de les administracions públiques o de les entitats de memòria democràtica, un document individualitzat que acrediti la nul·litat de ple dret, originària o sobrevinuda, de les causes i dels consells de guerra instruïts i de les sentències i resolucions dictades per causes polítiques a Catalunya en el marc legal franquista.

»2. La finalitat d'aquesta acreditació és reconèixer i reparar simbòlicament la injustícia patida per les víctimes de la repressió judicial franquista.

»3. El document emès ha de tenir un valor acreditatiu i simbòlic i s'ha de poder incorporar en els arxius, expedients o espais de memòria democràtica pertinents si així ho sol·liciten la persona interessada o els seus representants legals.»

Quarta. Desenvolupament reglamentari

S'autoritza el Govern perquè dicti les disposicions necessàries per a desplegar els preceptes d'aquesta llei. En particular, en el termini de dos mesos des de l'entrada en vigor de la Llei, el Govern ha de fer ús d'aquesta habilitació per a reglamentar el que estableix l'article 20.4, relatiu a la restitució o compensació pels béns mobles o immobles confiscats o transmesos fraudulentament durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista de què siguin titulars el Govern, els ens locals i les corporacions de dret públic de Catalunya.

Cinquena. Desplegament normatiu

El Govern ha de desplegar en el termini de sis mesos a comptar de la seva entrada en vigor el que estableix aquesta llei amb relació a la localització i identificació de les persones desaparegudes durant la guerra del 1936 al 1939 i la dictadura franquista i a la dignificació de les fosses comunes.

Sisena. Entrada en vigor

Aquesta llei entra en vigor al cap de vint dies d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Palau del Parlament, 15 d'octubre de 2026

El secretari de la Comissió, Antoni Poyato Rodríguez; el president de la Comissió, Andrés García Berrio
